

57/2012

Oikeusministeriön säästöshankkeet 1.9.2012

*oikeusministeriö
justitieministeriet*

Oikeusministeriön säästöshankkeet 1.9.2012

1.9.2012

Julkaisun nimi Oikeusministeriön säädöshankkeet 1.9.2012**Tekijä** Oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto**Oikeusministeriön julkaisu** 57/2012
Toiminta ja hallinto**OSKARI numero** OM 2/014/2012**ISSN-L** 1798-7075**ISSN (nid)** 1798-7075**ISSN (PDF)**

1798-7083

ISBN (nid.) 978-952-259-244-6**ISBN (PDF)**

978-952-259-245-3

URN URN:ISBN: 978-952-259-245-3**Pysyvä osoite** <http://urn.fi/URN:ISBN: 978-952-259-245-3>**Asia- ja avain-
sanat** säädösvalmistelu, hankkeet**Tiivistelmä** Katsaus vireillä olevista oikeusministeriön säädöshankkeista, niiden tavoitteista ja taustasta, keskeisestä sisällöstä ja arvioituista vaikutuksista sekä toteutuksesta aikatauluineen. Katsaus perustuu tilanteeseen 1.9.2012.

1.9.2012

**Publikationens
titel** Justitieministeriets lagberedningsprojekt den 1 september 2012

Författare

**Justitieminis-
teriets publikation** 57/2012
Verksamhet och förvaltning

OSKARI nummer OM 2/014/2012

ISSN-L	1798-7075	ISSN (PDF)	1798-7083
ISSN (häft.)	1798-7075	ISBN (PDF)	978-952-259-245-3
ISBN (häft.)	978-952-259-244-6		

URN URN:ISBN:978-952-259-245-3
Permanent adress <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-245-3>

**Sak- och
nyckelord** Lagstiftning, lagberedning, författning

Referat En översikt över lagberedningsprojekt som är under arbete vid justitieministeriet samt information om deras mål, bakgrund, centrala innehåll och uppskattade verkningar samt projektplan med tidsplan för genomförande. Översikten är baserad på läget den 1 september 2012.

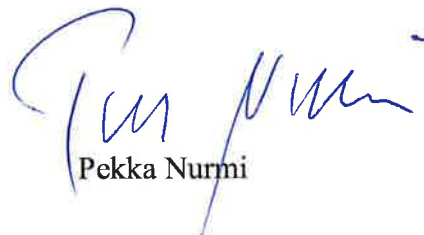
JOHDANTO

Oikeusministeriön toiminnan tavoitteista merkittävä osa toteutetaan lainsäädäntöhankkeilla. Näiden valmistelu tapahtuu pääosin ministeriön lainvalmisteluosastolla. Osasto julkaisee kahdesti vuodessa katsauksen vireillä olevista ministeriön säädöshankkeista, niiden tavoitteista ja taustasta, keskeisestä sisällöstä ja arvioiduista vaikutuksista sekä toteutuksesta aikatauluineen. Säädöshankeluettelon tarkoituksena on antaa informaatiota vireillä olevasta lainvalmistelusta niin ministeriön omalle henkilöstölle ja muille ministeriölle kuin ulkopuolisille sidosryhmille ja kiinnostuneille.

Tämä hankekatsaus perustuu tilanteeseen 1.9.2012. Katsaukseen on sisällytetty ne hankkeet, joissa oikeusministeriö on valtioneuvoston vastuualuejaon perusteella valmisteleva ja esittelevä ministeriö. Hankkeet on jaksotettu oikeusaloittaisesti. EU:n piirissä vireillä olevat ja muut kansainväliset hankkeet on sisällytetty luetteloon siltä osin kuin niiden valmistelu on Suomen lainsäädännön kannalta riittävän konkreettisesti vaiheessa tai niitä koskevat toimenpiteet ovat muutoin ministeriössä vireillä. Hanke on yleensä poistettu katsauksesta sen jälkeen, kun säädös on tullut voimaan tai sen voimaantuloajankohta on päätetty edellyttäen, että välittömiä täytäntöönpanotoimia ei ole vireillä.

Lainvalmisteluhankkeet löytyvät myös oikeusministeriön internet-kotisivulta <http://www.om.fi>. Lähempiä tietoja hankkeista saa hankekuvausten yhteydessä mainituilta oikeusministeriön valmistelijoilta (ks. puhelinnumero ja sähköpostiosoite etunimi.sukunimi@om.fi).

Ylijohtaja

Pekka Nurmi

SISÄLLYS

1	VALTIOSÄÄNTÖ	15
1.1	YHDENVERTAISUUSLAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN	15
1.2	DIREKTIIVI YHDENVERTAISEN KOHTELUN PERIAATTEEN TÄYTÖNTÖÖNPANOSTA	17
1.3	VAALIPIIRIJAON UUDISTAMINEN	18
1.4	PUOLUELAIN 2 §:N MUUTTAMINEN	20
2	HALLINTOMENETTELY JA HALLINTOLAINKÄYTTÖ	21
2.1	JULKISOIKEUDELLISIA SAAMISIA KOSKEVAN YLEISEN HALLINTO-OIKEUDELLISEN LAINSÄÄDÄNNÖN KEHITTÄMINEN	21
2.2	HALLINTOLAINKÄYTÖN KEHITTÄMINEN	22
2.3	OIKEUDENKÄYNTI HALLINTOASIOISSA	23
2.4	OIKAISUVAATIMUS- JA VALITUSLUPAJÄRJESTELMÄN LAAJENTAMINEN SEKÄ ASIOIDEN HAJAUTTAMINEN	25
2.5	OIKEUSSUOJAKEINOT HALLINTOVIRANOMAISEN PASSIIVISUUSTILANTEISSA	26
2.6	OIKEUDENKÄYNNIN VIIVÄSTYMISEN HYVITTÄMINEN HALLINTOTUOMIOISTUIMISSA	28
3	INFORMAATIO-OIKEUS	30
3.1	HENKILÖTIETOLAINSÄÄDÄNNÖN SEURANTA JA ARVIOINTI	30
3.2	TURVALLISUUSSELVITYKSIÄ KOSKEVAN LAIN UUDISTAMINEN	31
3.3	EUROOPAN NEUVOSTON TIETOSUOJASOPIMUKSEEN LIITTYVÄ VALVONTAVIRANOMAISIA JA MAAN RAJAN YLI TAPAHTUVAA TIETOJEN SIIRTOA KOSKEVA LISÄPÖYTÄKIRJA	33
3.4	RIKOSASIOISSA TEHTÄVÄSSÄ EU:N POLIISI- JA OIKEUDELLISESSA YHTEISTYÖSSÄ KÄSITELTÄVIEN HENKILÖTIETOJEN SUOJAAMINEN	34
3.5	EUROOPAN UNIONIN TIETOSUOJALAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN	36
3.6	EUROOPAN UNIONIN JA AMERIKAN YHDYSVALTOJEN VÄLINEN HENKILÖTIETOJEN SUOJAA KOSKEVA SOPIMUS	38
3.7	EUROOPAN UNIONIN JA KANADAN VÄLINEN SOPIMUS LENTOYHTIÖIDEN MATKUSTAJAREKISTERITIE TOJEN SIIRTÄMISESTÄ JA KÄYTÖSTÄ	39

4	KIELELLISET JA KULTTUURISET OIKEUDET	41
4.1	SAAMELAISKÄRÄJISTÄ ANNETUN LAIN TARKISTAMINEN	41
4.2	SAAMELAISTEN OIKEUDET ALKUPERÄISKANSANA OSALLISTUA KOTISEUTUALUEELLAAN ERITYISESTI MAANKÄYTTÖÄ KOSKEVAAN PÄÄTÖKSENTEKOON	43
5	AHVENANMAA	45
5.1	AHVENANMAAN ITSEHALLINNON TOIMIVUUS JA KEHITTÄMISTARPEET	45
5.2	ERÄIDEN KASVINSUOJELUAINEITA KOSKEVIEN HALLINTOTEHTÄVIEN HOITAMINEN AHVENANMAAN MAAKUNNASSA	47
6	HENKILÖ-, PERHE- JA PERINTÖOIKEUS	48
6.1	ADOPTIOLAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN	48
6.2	ISYYSLAIN UUDISTAMINEN	49
6.3	KANSAINVÄLISET PERINTÖASIAT (EU)	51
6.4	KANSAINVÄLISTEN PARISUHTEIDEN VARALLISUUSSUHTEITA KOSKEVAT ASETUKSET (EU)	52
6.5	ELATUSAPUJEN PERINTÄÄ KOSKEVA YLEISSOPIMUS JA LAINVALINTAA KOSKEVA PÖYTÄKIRJA	54
6.6	VIRANOMAISTEN ASIAKIRJOJEN VAPAA LIIKKUVUUS JA VÄESTÖREKISTERITIE TOJEN VAIKUTUSTEN TUNNUSTAMINEN EU:SSA	55
6.7	SIJAISSYNNYTYSJÄRJESTELYT	56
6.8	POHJOISMAISEN PERINTÖSOPIMUKSEN MUUTOSSOPIMUKSEN HYVÄKSYMINEN	57
7	VELVOITEOIKEUS JA KULUTTAJANSUOJA	59
7.1	JULKISYHTEISÖN VAHINGONKORVAUSVASTUU	59
7.2	UUDISTETUN MAKSUVIIVÄSTYSDIREKTIIVIN TÄYTÄNTÖÖNPANO JA PERINTÄLAIN UUDISTAMINEN	60
7.3	YLEISSOPIMUS VÄLITTÄJÄN HALLINNASSA OLEVIA ARVOPAPEREITA KOSKEVISTA YHDENMUKAISISTA AINEELLISOIKEUDELLISISTA SÄÄNNÖISTÄ	61
7.4	YLEISSOPIMUS VÄLITTÄJÄN HALLINNASSA OLEVIIN ARVOPAPEREIHIN LIITTYVIIN TIETTYIHIN OIKEUKSIIN SOVELLETTAVASTA LAISTA	63

7.5	SULKEUTUVAA NETTOUTUSTA KOSKEVIEN MÄÄRÄYSTEN TÄYTÄNTÖÖNPANOKELPOISUUTTA KOSKEVA HANKE _____	64
7.6	YK:N KAUPPAKONVENTIOON TEHDYN VARAUMAN PERUUTTAMINEN _____	65
7.7	SOPIMUSVELVOITTEISIIN SOVELLETTAVAA LAKIA KOSKEVAN ROOMA I -ASETUKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANO _____	66
7.8	ASETUSEHDOTUS YHTEISESTÄ EUROOPPALAISESTA KAUPPALAISTA _____	68
7.9	LENTOYHTIÖIDEN VAHINGONKORVAUSVASTUUTA KOSKEVAN YLEISSOPIMUKSEN UUDISTAMINEN _____	69
7.10	PIKALUOTTOIHIN LIITTYVÄN LAINSÄÄDÄNNÖN MUUTTAMINEN _____	70
7.11	RYHMÄRAKENNUTTAMINEN _____	71
7.12	KULUTTAJANSUOJALAIN UUDISTAMINEN _____	73
7.13	DIREKTIIVIEHDOTUS ASUNTO-OMAISUUTEEN LIITTYVISTÄ KULUTTAJALUOTOISTA _____	74
7.14	KULUTTAJARIITOJEN VAIHTOEHTOINEN RIITOJENRATKAISU (EU) _____	76
7.15	KANSAINVÄLISEN ONLINE-RIIDANRATKAISUJÄRJESTELMÄN LUOMINEN (UNCITRAL) _____	77
7.16	KULUTTAJANSUOJA JULKISISSA PALVELUISSA _____	78
8	YHTIÖOIKEUS _____	80
8.1	SÄÄTIÖLAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN _____	80
8.2	OSUUSKUNTALAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN _____	82
8.3	LUNASTUSRIITOJA KOSKEVIEN OSAKEYHTIÖLAIN SÄÄNNÖSTEN MUUTTAMINEN _____	83
8.4	HENKILÖYHTIÖLAIN MUUTTAMINEN _____	84
8.5	YHDISTYSLAIN MUUTOSTARPEEN SELVITTÄMINEN _____	85
8.6	EU:N YHTIÖOIKEUDEN KOKONAISUUDISTUS _____	86
8.7	EUROOPPALAINEN YKSITYINEN YHTIÖ _____	88
8.8	EUROOPPALAINEN SÄÄTIÖASETUS _____	89
8.9	LISTAYHTIÖIDEN HYVÄ HALLINNOINTITAPA _____	90
9	ESINE- JA YMPÄRISTÖOIKEUS _____	92
9.1	KULJETUSVÄLINEITÄ KOSKEVIEN KIINNITYSJÄRJESTELMIEN YHTENÄISTÄMINEN _____	92
9.2	YLEISSOPIMUS LIIKUTELTAVIIN LAITTEISIIN KOHDISTUVISTA KANSAINVÄLISISTÄ OIKEUKSISTA _____	93

9.3	SÄHKÖINEN KIINTEISTÖN KAUPPA JA PANTTAUS _____	94
10	MAKSUKYVYTTÖMYYSLAINSÄÄDÄNTÖ _____	96
10.1	VELKAJÄRJESTELYLAIN UUDISTAMINEN _____	96
10.2	KONKURSSILAIN TARKISTAMINEN _____	98
11	RIKOSOIKEUS _____	100
11.1	EHDOTUS EU:N DIREKTIIVIKSI UNIONIN TALOUDELLISTEN ETUJEN RIKOSOIKEUDELLISESTA SUOJASTA _____	100
11.2	EU:N DIREKTIIVIKSI IHMISKAUPAN EHKÄISEMISESTÄ JA TORJUMISESTA SEKÄ IHMISKAUPAN UHRIEN SUOJELEMISESTA _	101
11.3	OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALAN IHMISKAUPPALAINSÄÄDÄNNÖN TARKASTELU _____	102
11.4	EU:N DIREKTIIVI LASTEN SEKSUAALISEN HYVÄSIKÄYTÖN JA SEKSUAALISEN RIISTON SEKÄ LAPSIPORNOGRAFIAN TORJUMISESTA _____	104
11.5	LAITONTA ELINKAUPPAA KOSKEVA EUROOPAN NEUVOSTON YLEISSOPIMUS _____	105
11.6	RAHANPESUA JA TERRORISMIN RAHOITTAMISTA KOSKEVA EUROOPAN NEUVOSTON YLEISSOPIMUS _____	106
11.7	HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE YMPÄRISTÖN SUOJELUA RIKOSOIKEUDELLISIN KEINON KOSKEVAN EUROOPAN NEUVOSTON YLEISSOPIMUKSEN VOIMAANSAATTAMISESTA _____	108
11.8	EHDOTUS TEOLLIS- JA TEKIJÄNOIKEUKSIEN RIKOSOIKEUDELLISTA SUOJAA KOSKEVAKSI EU:N DIREKTIIVIKSI	109
11.9	EHDOTUS EU:N DIREKTIIVIKSI TIETOJÄRJESTELMIIN KOHDISTUVISTA HYÖKKÄYKSISTÄ _____	111
11.10	RAHANPESUKRIMINALISOINTIEN MUUTOSTARPEET _____	112
11.11	VESILIIKENNEJUOPUMUKSEN PROMILLERAJA _____	114
11.12	SANANVAPAUSRIKOKSET, VAINOAMINEN JA HÄIRINTÄKÄYTTÄYTYMINEN _____	116
11.13	ERÄIDEN TÖRKEIDEN RIKOSTEN VALMISTELUN KRIMINALISOINTI	118
11.14	LAITTOMAN MAAHANTULON JÄRJESTÄMISTÄ KOSKEVAN RANGAISTUSSÄÄNNÖKSEN TARKISTAMINEN _____	119
11.15	RIKOSTAUSTAN TARKISTAMINEN VAPAAEHTOISTOIMINNASSA _____	121
11.16	TERRORISMIRIKOKSIA KOSKEVIEN RIKOSLAIN SÄÄNNÖSTEN TARKASTELU _____	123

11.17	LÄÄKEVÄÄRENNÖSTEN TORJUNTAA KOSKEVA EUROOPAN NEUVOSTON YLEISSOPIMUS _____	124
12	SEURAAMUSJÄRJESTELMÄ _____	127
12.1	YHDYSKUNTASEURAAMUKSIA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN KOKONAISUUDISTUS _____	127
12.2	VALVOTTUA KOEVAPAUTTA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN KEHITTÄMINEN JA SEKSUAALIRIKOLLISTEN LÄÄKEHOIDON HUOMIOON OTTAMINEN SEURAAMUSJÄRJESTELMÄSSÄ _____	129
12.3	HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYSTÄ RANGAISTUSTEN TÄYTÄNTÖÖNPANOSSA ANNETUN LAIN MUUTTAMINEN _____	130
12.4	VANKEUSLAIN JA TUTKINTAVANKEUSLAIN SÄÄNNÖSTEN TÄYDENTÄMINEN _____	132
12.5	VANGINKULJETUSTA KOSKEVA LAINSÄÄDÄNTÖ _____	133
12.6	RIKOSSEURAAMUSALAN KOULUTUSKESKUKSESTA ANNETUN LAIN JA RIKOSSEURAAMUSLAITOKSESTA ANNETUN LAIN MUUTTAMINEN _____	135
12.7	KUNTIEN OSALLISTUMINEN AUTOMAATTISEEN LIIKENNEVALVONTAAN _____	136
12.8	YKSITYISTÄ PYSÄKÖINNIN VALVONTAA KOSKEVA LAINSÄÄDÄNTÖ _____	137
12.9	JÄRJESTÄYTYNEEN RIKOLLISUUDEN TORJUNTA _____	138
12.10	NUOREN RIKOKSESTA EPÄILLYN TILANTEEN SELVITTÄMISESTÄ ANNETUN LAIN MUUTTAMINEN _____	140
12.11	OIKEUSPOLIITTISESTA TUTKIMUSLAITOKSESTA ANNETUN LAIN MUUTTAMINEN _____	141
13	OIKEUDENKÄYNTI JA OIKEUSLAITOS _____	143
13.1	IPR-ASIOIDEN KESKITTÄMINEN MARKKINAOIKEUTEEN _____	143
13.2	RIKESAKKO- JA RANGAISTUSMÄÄRÄYSMENETTELYN KEHITTÄMINEN _____	144
13.3	TUOMIOISTUINTEN ORGANISAATIOSÄÄDÖSTEN UUDISTAMINEN _____	146
13.4	HOVI- JA HALLINTO-OIKEUSVERKOSTON KEHITTÄMINEN _____	149
13.5	VAKUUTUSOIKEUDEN TOIMINNAN KEHITTÄMINEN _____	152
13.6	OIKEUDENKÄYMISKAAREN 17 LUVUN JA SIIHEN LIITTYVÄN TODISTELUA YLEISISSÄ TUOMIOISTUIMISSA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN _____	154

13.7	SYYTENEUVOTTELUN KÄYTTÖNOTON SELVITTÄMINEN JA SYYTTÄMÄTTÄJÄTTÄMISJÄRJESTELMÄN KEHITTÄMINEN _____	156
13.8	ESITUTKINTA- JA PAKKOKEINOLAINSÄÄDÄNNÖN TÄYDENTÄMINEN JA TÄSMENTÄMINEN _____	158
14	KANSAINVÄLINEN PROSESSIOIKEUS _____	160
14.1	BRYSSEL I ASETUKSEN UUDISTAMINEN _____	160
14.2	EUROOPAN UNIONIN JA ISLANNIN TASAVALLAN SEKÄ NORJAN KUNINGASKUNNAN VÄLINEN SOPIMUS TIETTYJEN KESKINÄISESTÄ OIKEUSAVUSTA RIKOSASIOISSA EUROOPAN UNIONIN JÄSENVALTIOIDEN VÄLILLÄ 29 PÄIVÄNÄ TOUKOKUUTA 2000 TEHDYN YLEISSOPIMUKSEN JA SIIHEN VUONNA 2001 LIITETYN PÖYTÄKIRJAN SOVELTAMISESTA _____	161
14.3	DIREKTIIVI TIEDONSAANTIOIKEUDESTA RIKOSOIKEUDELLISISSA MENETTELYISSÄ _____	163
14.4	POHJOISMAIDEN VÄLINEN SOPIMUS RIKOKSEN JOHDOSTA TAPAHTUVASTA LUOVUTTAMISESTA (POHJOISMAINEN PIDÄTYSMÄÄRÄYS) _____	164
14.5	SUOMEN JA HONGKONGIN VÄLILLÄ TOUKOKUUN 5 PÄIVÄNÄ 2005 ALLEKIRJOITETTU RIKOKSEN JOHDOSTA TAPAHTUVAA LUOVUTTAMISTA KOSKEVA SOPIMUS SEKÄ LOKAKUUN 4 PÄIVÄNÄ 2007 ALLEKIRJOITETTU KANSAINVÄLISTÄ RIKOSOIKEUSAPUA KOSKEVA SOPIMUS _____	165
14.6	EUROOPAN UNIONIN SEKÄ ISLANNIN JA NORJAN VÄLISTÄ LUOVUTTAMISMENETTELYÄ KOSKEVAN SOPIMUKSEN VOIMAANSAATTAMINEN _____	166
14.7	EHDOTUS EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUKSEKSI YKSITYISOIKEUDEN ALALLA MÄÄRÄTTYJEN SUOJELUTOIMENPITEIDEN VASTAVUOROISESTA TUNNUSTAMISESTA _____	167
14.8	RIKOSOIKEUDELLISIA MENETTELYJÄ KOSKEVIEN TOIMIVALTARISTIRIITOJEN EHKÄISEMISTÄ JA RATKAISEMISTA KOSKEVAN PUITEPÄÄTÖKSEN KANSALLINEN TÄYTÄNTÖÖNPANO	169
14.9	HAAGIN YLEISSOPIMUS OIKEUSPAIKKASOPIMUKSISTA _____	170
14.10	EUROOPPALAISEN VALVONTAMÄÄRÄYKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANO	172
14.11	LAKI KANSAINVÄLISESTÄ OIKEUSAVUSTA SIVIILI- JA KAUPPAOIKEUDELLISISSA ASIOISSA _____	173

14.12	RIKOSREKISTERITIETOJEN VAIHDOSTA TEHDYN NEUVOSTON PUITEPÄÄTÖKSEN SEKÄ EUROOPPALAISEN RIKOSREKISTERITIETOJÄRJESTELMÄN (ECRIS) PERUSTAMISESTA TEHDYN NEUVOSTON PÄÄTÖKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANO _____	174
14.13	KESKINÄISTÄ OIKEUSAPUA RIKOSASIOISSA KOSKEVAN EUROOPPALAISEN YLEISSOPIMUKSEN TOISEN LISÄPÖYTÄKIRJAN VOIMAANSAATTAMINEN _____	176
14.14	EHDOTUS RIKOSOIKEUDEN ALAN EUROOPPALAISTA TUTKINTAMÄÄRÄYSTÄ KOSKEVAKSI DIREKTIIVIKSI _____	178
14.15	EHDOTUS EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUKSEKSI EUROOPPALAISEN TILIVAROJEN TURVAAMISMÄÄRÄYKSEN LUOMISESTA RAJAT YLITTÄVÄÄ VELKOJEN PERINTÄÄ VARTEN SIVIILI- JA KAUPPAOIKEUDELLISISSA ASIOISSA _____	179
14.16	DIREKTIIVI RIKOKSEN UHRIN OIKEUKSIA, TUKEA JA SUOJELUA KOSKEVIEN VÄHIMMÄISVAATIMUSTEN VAHVISTAMISESTA _____	181
14.17	DIREKTIIVI OIKEUDESTA AVUSTAJAAN RIKOSOIKEUDELLISISSA MENETTELYISSÄ _____	182
14.18	TULKKAUSDIREKTIIVIN TÄYTÄNTÖÖNPANO _____	183
14.19	EUROOPPALAISTA SUOJELUMÄÄRÄYSTÄ KOSKEVAN DIREKTIIVIN TÄYTÄNTÖÖNPANO _____	184

1 VALTIOSÄÄNTÖ

1.1 YHDENVERTAISUUSLAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on uudistaa yhdenvertaisuuslainsäädäntöä tavalla, joka täyttäisi nykyistä paremmin perustuslain 6 §:n sisältämän syrjintäkiellon asettamat vaatimukset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Yhdenvertaisuustoimikunnan asettamispäätös OM 12/42/2006

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslainsäädännön uudistustarve ja -vaihtoehdot.

Yhdenvertaisuustoimikunnan välimietintö. Oikeusministeriö. Komiteamietintö 2008:1
Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslainsäädännön uudistustarve ja -vaihtoehdot. Lausunnotiivistelmä yhdenvertaisuustoimikunnan välimietinnöstä. Oikeusministeriö. Lausuntoja ja selvityksiä 2008:13

Ehdotus uudeksi yhdenvertaisuuslaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi. Yhdenvertaisuustoimikunnan mietintö. Oikeusministeriö. Komiteamietintö 2009:4

Ehdotus uudeksi yhdenvertaisuuslaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi. Lausunnotiivistelmä yhdenvertaisuustoimikunnan mietinnöstä. Oikeusministeriö. Mietintöjä ja lausuntoja 46/2010

3. Keskeinen sisältö

Uudistuksella pyritään vahvistamaan yhdenvertaisuuden suoja siten, että lainsäädäntö kattaisi entistä selkeämmin kaikki syrjintäperusteet, soveltuisi yhdenmukaisemmin kaikkiin elämänalueisiin ja asettaisi eri syrjintätilanteet mahdollisimman samanlaisten oikeussuojakeinojen ja seuraamusten piiriin. Uudistuksen yhteydessä tarkistetaan tarvittavissa määrin myös syrjintäasioita nykyisin hoitavien viranomaisten asemaa, tehtäviä ja toimivaltuuksia. Tämä tehdään ottaen huomioon Suomen nykyinen perus- ja ihmisoikeusvalvonta kokonaisuutena sekä tällaiselle valvonnalle asetetut kansainväliset vaatimukset.

Uudistuksen yhteydessä tulee ottaa huomioon voimassa olevan yhdenvertaisuuslainsäädännön erityispiirteet. Lähtökohtana on, ettei nykyisen lainsäädännön mukaista suojan tasoa heikennetä eikä nykyisiin lakeihin kirjattuja seuranta-, valvonta- ja edistämismittareita ja niihin liittyviä toimivaltuuksia kavenneta, vaan niitä pyritään edelleen vahvistamaan.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Makkonen, Timo, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50230

Kumpulainen, Sini, tutkija, oikeusministeriö, p. 02951 50566

Hanketta valmisteltiin ensi vaiheessa oikeusministeriön 25.1.2007 asettamassa yhdenvertaisuustoimikunnassa sekä sitä avustaneissa jaostoissa. Toimikunta sai työnsä valmiiksi joulukuussa 2009. Uudistuksen valmistelu oikeusministeriössä jatkuu. Työelämän sääntelyä koskevia yhdenvertaisuuslainsäädännön muutoksia on hallitusohjelman mukaisesti valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä. Tarkemmat tiedot työ- ja elinkeinoministeriön hankkeesta:

<http://www.tem.fi/index.phtml?s=4421&xmid=4688>

5. Taustatietoja

Vastauksessaan hallituksen esitykseen laiksi yhdenvertaisuuden turvaamisesta sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (EV 95/2003 vp) eduskunta edellytti, että hallitus valmistelee esityksen sellaiseksi yhdenvertaisuuslainsäädännöksi, jossa lähtökohtana on suomalainen perusoikeusjärjestelmä ja kaikkien syrjintäperusteiden asettaminen samanlaisten oikeussuojakeinojen ja seuraamusten piiriin.

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelman 22.6.2011 mukaan hallitus valmistelee yhteistyössä työmarkkinaosapuolten ja kansalaisjärjestöjen kanssa eduskunnalle annettavaksi ehdotuksen uudeksi yhdenvertaisuuslainsäädännöksi. Hallitusohjelman mukaan työ- ja elinkeinoministeriö selvittelee ja valmistelee yhdenvertaisuutta ja työelämän sääntelyä koskevat muutokset.

6. Aikataulu

Tavoitteena on antaa hallituksen esitys asiasta vuonna 2013.

7. Vaikutukset

Uudistus vahvistaisi yhdenvertaisuuden suojaa ja selkeyttäisi nykyistä yhdenvertaisuuslainsäädäntöä.

8. Muut tiedot

OM 12/42/2006

OM004:00/2007

1.2 DIREKTIIVI YHDENVERTAISEN KOHTELUN PERIAATTEEN TÄYTÖNTÖÖNPANOSTA

1. Tavoite ja tehtävät

Oikeusministeriö osallistuu neuvoston työryhmässä käytäviin neuvotteluihin neuvoston direktiivistä uskonnosta tai vakaumuksesta, vammaisuudesta, iästä tai seksuaalisesta suuntautumisesta riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2008) 426 lopullinen, ehdotus neuvoston direktiiviksi
SEK(2008) 2180, komission yksiköiden valmisteluasiakirja, vaikutusten arviointi
P6 TA(2009) 0211, Euroopan parlamentin lainsäädäntöpäätöslauselma
U 44/2008 vp
TyVL 22/2008 vp
PeVL 34/2008 vp
SuVP 48/2009 vp
PeVP 41/2010 vp
TyVL 10/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Direktiivin tarkoituksena on torjua uskoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai seksuaaliseen suuntautumiseen perustuvaa syrjintää. Direktiiviä sovellettaisiin julkisella ja yksityisellä sektorilla, kun on kyse sosiaalisesta suojelusta, sosiaaliturva ja terveydenhuolto mukaan lukien, sosiaalietuuksista, koulutuksesta ja yleisesti saatavilla olevien tavaroiden ja palveluiden saatavuudesta ja tarjonnasta, asuminen mukaan lukien.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Makkonen, Timo, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50230

Kumpulainen, Sini, tutkija, oikeusministeriö, p. 02951 50566

5. Taustatietoja

Ehdotuksen tavoitteena on täydentää EU:n nykyistä, syrjinnänvastaista sääntelyä ja näin luoda aikaisempaa yhdenmukaisempi vähimmäistaso suojalle syrjintää vastaa. Ehdotuksen oikeusperustana toimivan SEUT 19 artiklan nojalla on aikaisemmin annettu kolme syrjinnänvastaista säädöstä (neuvoston direktiivit 2000/43/EY, 2000/78/EY ja 2004/113/EY):

6. Aikataulu

Ehdotuksen käsittely neuvoston työryhmässä alkoi Ranskan puheenjohtajuuskaudella heinäkuussa 2008 ja sitä on sen jälkeen käsitelty seuranneilla puheenjohtajuuskausilla. Kesäkuussa 2012 työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kuluttaja-asioiden neuvosto otti tiedoksi puheenjohtajamaan tilannekatsauksen asiassa. Neuvottelut ehdotuksesta jatkuvat.

7. Vaikutukset

Direktiivi yhdenmukaistaisi yhteisöjen nykyistä syrjinnänvastaista sääntelyä. Direktiivi edellyttäisi hyväksytyksi tullessaan tarkistuksia kansalliseen yhdenvertaisuuslainsäädäntöön.

8. Muut tiedot

OM 7/469/2008

EU/2008/1180

1.3 VAALIPIIRIJAON UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on valmistella ehdotus vaalipiirijaon uudistamiseksi pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelman linjausten mukaisesti.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Asettamispäätös 4.10.2011

Loppuraportti 29.12.2011

Lausuntotiivistelmä 23.8.2012

3. Keskeinen sisältö

Tarkoitus oli valmistella vuoden 2011 loppuun mennessä hallituksen esitys vaalilain uudistamisesta. Hallituksen esityksessä vaalipiirit olisivat nykytilanteeseen verrattuna, suhteellisuutta selvästi parantavalla tavalla, tasaisemman suuruiset siten, että:

- Manner-Suomessa on 12 vaalipiiriä,
- Itä-Suomen vaalipiirit järjestetään uudelleen,
- Vaalipiirien uudelleenjärjestäminen voidaan tehdä myös siten, että nykyisiä vaalipiirejä jaetaan,
- Vaalien laskentatapa on d'Hondt,
- Uudistus on voimassa vuoden 2015 eduskuntavaaleissa.

4. Organisointi

Työryhmän kokoonpano oli:

Puheenjohtaja

Puoluesihteri Taru Tujunen, Kansallinen Kokoomus r.p.

Jäsenet:

Puoluesihterit Mikael Jungner, Suomen Sosialidemokraattinen puolue r.p.

Johan Johansson, Suomen ruotsalainen kansanpuolue r.p.

Asmo Maanselkä, Suomen Kristillisdemokraatit r.p.

Panu Laturi, Vihreä liitto r.p.

Sirpa Puhakka, Vasemmistoliitto r.p.

Asiantuntijat:

ministeri Lauri Tarasti

vaalijohtaja Arto Jääskeläinen, oikeusministeriö

Sihteerit:

tutkija Anne Rautiainen, oikeusministeriö, puh. 02951 50600

neuvotteleva virkamies Jussi Aaltonen, oikeusministeriö, puh. 02951 50560

5. Taustatietoja

Eduskunta hylkäsi 7.10.2011 eduskuntavaalijärjestelmän muuttamista koskeneen esityksen (EK 14/2011 vp).

6. Aikataulu

Työryhmän määräaika päättyi 31.12.2011.

Hallituspuolueiden puheenjohtajat sopivat 7.3.2012, että eduskuntavaaleissa suhteellisuutta parannetaan yhdistämällä nykyisistä vaalipiireistä Kymen ja Etelä-Savon vaalipiirit ja Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan vaalipiirit.

Oikeusministeriössä valmistellusta luonnoksesta hallituksen esitykseksi pyydettiin lausunnot rekisteröidyiltä puolueilta, valtiovarainministeriöltä, Suomen Kuntaliitolta, maakuntien liitoilta Kymen, Etelä-Savon, Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan vaalipiirilautakunnilta sekä vaalitutkimuskonsortiolta. Oikeusministeriö julkaisi lausuntotiivistelmän 23.8.2012.

7. Vaikutukset

Vaalipiirijakoa muutettaisiin niin, että vaalipiirit olisivat tasaisemman suuruiset. Uudistus parantaisi poliittisen suhteellisuuden toteutumista eduskuntavaaleissa.

8. Muut tiedot

OM 6/021/2011

1.4 PUOLUELAIN 2 §:N MUUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeella on muutettu puoluelain 2 § siten, että puolueen rekisteröimistä tukevan kannatusilmoituksen voivat allekirjoittaa eduskuntavaaleissa, kunnallisvaaleissa tai europarlamenttivaaleissa äänioikeutetut henkilöt. Allekirjoituksia vaaditaan edelleenkin 5000. Aiemmin rekisteröinnin kannattajana pystyivät toimimaan ainoastaan Suomen kansalaiset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

L 372/2012

HE 22/2012 vp

PeVM 4/2012 vp

EV 36/2012 vp

Euroopan komission tiedustelu asiassa EU Pilot no. 1301/10/JUST

3. Keskeinen sisältö

4. Organisointi

Valmistelija:

Tiusanen, Kaisa, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö, p. 02951 50454

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Puoluelain muutos tuli voimaan 1.9.2012.

7. Vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 11/41/2011

2 HALLINTOMENETTELY JA HALLINTOLAINKÄYTTÖ

2.1 JULKISOIKEUDELLISIA SAAMISIA KOSKEVAN YLEISEN HALLINTO-OIKEUDELLISEN LAINSÄÄDÄNNÖN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Arvioidaan tarvetta laatia hallituksen esitys, joka koskee julkisoikeudellisten saatavien vanhentumista, korkoa ja kuittausta sekä perusteettoman edun palautusta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusministeriössä virkatyönä suoritettuja selvityksiä aihealueesta 1980-luvulta alkaen.

Hallintolakahankkeen asiakirjat.

Julkisoikeudelliset velkasuhteet – yleislainsäädännön tarve (Oikeusministeriön julkaisu 2004:9).

3. Keskeinen sisältö

Viime vuosina on uudistettu muun ohella korkolainsäädäntöä ja vanhentumislainsäädäntöä sekä tehty merkittäviä muutoksia ulosottolainsäädäntöön. Julkisoikeudellisten saamisten osalta merkittävästi uudistettu lähinnä vain harkinnanvaraisia valtionavustuksia koskevaa lainsäädäntöä. Muiden julkisoikeudellisten saamisten oikeudelliset peruskysymykset, kuten saatavan vanhentumissääntely, korkoseuraamukset, kuittausedellytykset sekä perusteettoman edun palauttamista koskeva sääntely on voimassa olevassa lainsäädännössä säännelty epäyhtenäisesti ja puutteellisesti.

Lainsäädännön uudistuksella pyritään ratkaisemaan näitä kysymyksiä oikeusjärjestyksen jo tapahtuneeseen kehittämistyöhön soveltuvalla tavalla sekä ottaen huomioon julkisoikeudellisiin saamisiin liittyvät erityissääntely- ja oikeusturvatarpeet.

4. Organisointi

Ensi vaiheessa on laadittu arviomuistio, jonka pohjalta päätetään jatkotoimista.

Valmistelija:

Manninen, Sami, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö, p. 02951 50318

5. Taustatietoja

Julkisoikeudellisten saamisten erityiskysymykset erotettiin hallintolakia valmisteltaessa myöhemmin mahdollisesti toteutettavaksi hankkeeksi.

6. Aikataulu

Arviomuistio on valmistunut elokuussa 2004.

Arviomuistiosta on saatu lausunnot helmikuussa 2005.

Jatkotoimista päätetään myöhemmin.

7. Vaikutukset

Taloudellisia ja muita vaikutuksia ei voida täsmentää tässä vaiheessa.

8. Muut tiedot

OM 19/41/2004

OM059:00/2004

2.2 HALLINTOLAINKÄYTÖN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on jatkaa hallintolainkäytön kehittämistä oikeusministeriön oikeuspolitiikan strategian mukaisesti niin, että oikeusongelmiin saadaan ratkaisu nykyistä joutuisammin, monipuolisemmin ja edullisemmin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

- Hallintolainkäytön horisontaaliryhmän väliraportti 1.5.2000 ja loppuraportti 30.11.2001
- Hallintolainkäytön kehittämisohjelma 2004–2007 (Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2004:10) sekä muistio 19.9.2005 ohjelman tilanteesta syksyllä 2005
- Hallintolainkäytön kehittämistarpeita. Näkökohtia lainvalmistelun pohjaksi (Oikeusministeriön julkaisu 2006:4)
- Hallintolainkäyttötoimikunnan asettamiskirje 26.9.2007 taustamuistioineen
- Hallintolainkäytön nykytila ja kehittämistarpeet. Raportti hallintotuomioistuinten lainkäyttöhenkilökunnan kyselystä (Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2008:18)
- Hallintolainkäytön nykytila ja kehittämistarpeet. Raportti kyselystä asiamiehille ja avustajille (Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2009:17)
- Jäljempänä kohdissa 2.3–2.6 mainitut asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

Hallintolainkäyttöä kehitetään kokonaisuutena, johon kuuluvat hallintotuomioistuinten lisäksi erityistuomioistuimet ja lautakuntatyypiset muutoksenhakuelimet. Hankekokoaisuuteen kuuluvat jäljempänä kohdat 2.3–2.6.

4. Organisointi

Hankkeen kohdat 2.3–2.5 on valmisteltu hallintolainkäyttötoimikunnassa ja sen yhteydessä toimineissa työryhmissä. Hallintolainkäyttötoimikunnan toimikausi on päättynyt 31.12.2010. Toimikunta ei anna erillistä mietintöä. Ehdotusten jatkovalmistelu on vireillä oikeusministeriössä.

5. Muut tiedot

OM 12/41/2007

OM029:00/2007

OM 8/41/2011

2.3 OIKEUDENKÄYNTI HALLINTOASIOISSA

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on säätää oikeudenkäyntimenettelystä hallintoasioissa nykyistä täsmällisemmin ja informatiivisemmin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

- Edellä kohdassa 2.2 mainitut asiakirjat
- Hallintolainkäytön kehittäminen. Prosessityöryhmän välimietintö (Oikeusministeriön työryhmämietintöjä 2009:19)
- Hallintolainkäytön kehittäminen. Lausuntotiivistelmä prosessityöryhmän välimietinnöstä (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 63/2010)
- Oikeudenkäynti hallintoasioissa. Prosessityöryhmän mietintö (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 4/2011)
- Oikeudenkäynti hallintoasioissa. Tiivistelmä prosessityöryhmän loppumietinnöstä saaduista lausunnoista (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 40/2011)

3. Keskeinen sisältö

Hallintolainkäyttötoimikunnan kanssa yhteistyössä toiminut prosessityöryhmä on laatinut ehdotuksen uudeksi laiksi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa. Uusi laki korvasi hallintolainkäyttölain (586/1996). Ehdotuksen laatimisessa on otettu huomioon hallintolainkäyttölain soveltamisesta saadut käytännön kokemukset sekä muut hallintolainkäytön kehittämishankkeet.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Attila, Eeva, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto,

p. 02951 50328

Manner, Arja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto,

p. 02951 50450

Pitkäranta, Ann-Mari, kehittämisspällikkö, oikeusministeriö, oikeushallinto-osasto,

p. 02951 50546

5. Taustatietoja

Hallintolainkäyttölaki (586/1996) tuli voimaan 1.12.1996. Hallintolainkäytön kehittämistarpeita on tarkasteltu edellä mainittujen asiakirjojen lisäksi esimerkiksi oikeusturvaasiain neuvottelukunnan vuosikertomuksissa 2001–2002 ja 2002–2003 sekä tuomioistuinlaitoksen kehittämiskomitean mietinnössä (KM 2003:3).

6. Aikataulu

Prosessityöryhmän toimikausi on päättynyt 31.12.2010. Työryhmä on antanut väli-mietinnön vuoden 2009 lopussa (Oikeusministeriön työryhmämietintöjä 2009:19) ja loppumietinnön vuoden 2010 lopussa (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 4/2011). Mietinnoista saaduista lausunnoista on laadittu lausuntotiivistelmät (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 63/2010 ja Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 40/2011). Ehdotuksen jatkovalmistelu on vireillä oikeusministeriössä. Tavoitteena on antaa hallituksen esitys vaalikaudella 2011–2015. Jatkovalmistelun tarkempaa aikataulua on tarpeen vielä arvioida.

7. Vaikutukset

Hallintolainkäytön menettelyn kehittämisellä parannetaan kansalaisten oikeusturvaa sekä tehostetaan hallintotuomioistuinten ja muiden hallintolainkäyttöelinten toimintaa.

8. Muut tiedot

OM 12/41/2007

OM029:00/2007

2.4 OIKAISUVAATIMUS- JA VALITUSLUPA- JÄRJESTELMÄN LAAJENTAMINEN SEKÄ ASIOIDEN HAJAUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on yhdenmukaistaa ja selkeyttää muutoksenhakujärjestelmää sekä lyhentää muutoksenhakuasioiden käsittelyaikoja. Lisäksi tavoitteena on hallinto-oikeuksien kehittäminen mahdollisimman tasavahvoina yleisinä ensi asteen muutoksenhakutuomioistuimina.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

- Edellä kohdassa 2.2 mainitut asiakirjat
- Tehtävien jako hallintotuomioistuinten kesken. Hallintolainkäytön tasotyöryhmän mietintö (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 78/2010)
- Tehtävien jako hallintotuomioistuinten kesken. Lausuntotiivistelmä tasotyöryhmän mietinnöstä (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 30/2011)

3. Keskeinen sisältö

Hallintolainkäyttötoimikunnan kanssa yhteistyössä toiminut tasotyöryhmä on ehdottanut oikaisuvaatimus- ja valituslupajärjestelmän laajentamista uusiin asiaryhmiin. Lisäksi työryhmä on ehdottanut, että yhteen hallinto-oikeuteen keskitettyjä asiaryhmiä hajautettaisiin useampaan hallinto-oikeuteen.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Attila, Eeva, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto,
p. 02951 50328

Manner, Arja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto,
p. 02951 50450

Pitkäranta, Ann-Mari, kehittämisspällikkö, oikeusministeriö, oikeushallinto-osasto,
p. 02951 50546

5. Taustatietoja

Oikaisuvaatimusjärjestelmän kehittämistä koskevat hallintolain (434/2003) ja hallintolainkäyttölain muutokset (lait 581 ja 582/2010) tulivat voimaan 1.8.2010.

6. Aikataulu

Tasotyöryhmän toimikausi on päättynyt 31.10.2010. Työryhmä on antanut mietinnön (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 78/2010). Mietinnöstä saaduista lausunnoista on laadittu lausuntotiivistelmä (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 30/2011). Asian jatkovalmistelu on vireillä oikeusministeriössä yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa. Tasotyöryhmän ehdotusten jatkovalmistelun tarkempaa aikataulua on tarpeen vielä arvioida. Tavoitteena on toteuttaa uudistukset vaalikaudella 2011–2015.

7. Vaikutukset

Hallintolainkäytön järjestelmän kehittämällä parannetaan kansalaisten oikeusturvaa sekä tehostetaan hallintotuomioistuinten ja muiden hallintolainkäyttöelinten toimintaa.

8. Muut tiedot

OM 12/41/2007

OM029:00/2007

2.5 OIKEUSSUOJAKEINOT HALLINTOVIRANOMAISEN PASSIIVISUUSTILANTEISSA

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on tehostaa käsittelyn viivytyksettömyyttä koskevan perusoikeuden toteutumista.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

- Edellä kohdassa 2.2 mainitut asiakirjat
- Passiivisuustyöryhmän muistio sääntelyvaihtoehdoista 4.4.2008
- Käsittelyn joutuisuus hallinnossa ja oikeussuojakeinot käsittelyn viivästyessä. Passiivisuustyöryhmän mietintö (Oikeusministeriön työryhmämietintö 2008:5)
- Käsittelyn joutuisuus hallinnossa ja oikeussuojakeinot käsittelyn viivästyessä. Lausuntotiivistelmä (Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2009:8)

3. Keskeinen sisältö

Hallintolainkäyttötoimikunnan kanssa yhteistyössä toiminut passiivisuustyöryhmä on laatinut ehdotuksen oikeussuojakeinoista hallintoviranomaisen passiivisuustilanteissa.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Keravuori-Rusanen, Marietta, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto, p. 02951 50396

Manner, Arja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto, p. 02951 50450

5. Taustatietoja

Hallintolaissa (434/2003) tai hallintolainkäyttölaissa (586/1996) ei nykyisin ole säännöksiä tehokkaista oikeussuojakeinoista viranomaisen passiivisuustilanteissa.

6. Aikataulu

Passiivisuustyöryhmän toimikausi on päätynyt 30.9.2008. Työryhmä on antanut mietinnön (Oikeusministeriön työryhmämietintö 2008:5). Mietinnöstä saaduista lausunnoista on laadittu lausuntotiivistelmä (Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2009:8). Mietinnön ja siitä saadun lausuntopalautteen pohjalta laadittu ehdotus hallintolain ja hallintolainkäyttölain muuttamisesta on ollut lausuntokierroksella, jonka määräaika on päätynyt 10.8.2012. Tavoitteena on antaa vuoden 2012 valtiopäiville hallituksen esitys oikeussuojakeinoista hallintoasian käsittelyn viivästyessä.

7. Vaikutukset

Oikeussuojakeinojen kehittämällä parannetaan kansalaisten oikeusturvaa viranomaisen passiivisuustilanteissa.

8. Muut tiedot

OM 12/41/2007

OM004:00/2008

2.6 OIKEUDENKÄYNNIN VIIVÄSTYMISEN HYVITTÄMINEN HALLINTOTUOMIOISTUIMISSA

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on antaa asianosaiselle oikeussuojaa Euroopan ihmisoikeussopimuksen edellyttämällä tehokkaalla kansallisella oikeussuojakeinolla silloin, kun hallintoasiaa koskeva oikeudenkäynti on viivästynyt.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

- Oikeussuojakeinot oikeudenkäynnin viivästymistä vastaan (Oikeusministeriön työryhmämietintö 2006:21)
- Oikeussuojakeinot oikeudenkäynnin viivästymistä vastaan. Lausuntotiivistelmä (Oikeusministeriön lausuntoja ja selvityksiä 2007:14)
- Oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämisestä annetun lain muuttaminen. Lausuntotiivistelmä (Oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 4/2012)

3. Keskeinen sisältö

Oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämisestä annetun lain (362/2009) soveltamisala laajennetaan koskemaan yleisiä hallintotuomioistuimia ja erityistuomioistuimia.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Attila, Eeva, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto,
p. 02951 50328

Manner, Arja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto,
p. 02951 50450

Pitkäranta, Ann-Mari, kehittämisspällikkö, oikeusministeriö, oikeushallinto-osasto,
p. 02951 50546

5. Taustatietoja

Laki oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämisestä tuli voimaan 1.1.2010. Laki koskee oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämistä yleisissä tuomioistuimissa.

6. Aikataulu

Tarkoitus on antaa vuoden 2012 valtiopäiville hallituksen esitys oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämisestä annetun lain muuttamisesta.

7. Vaikutukset

Viivästyshyvityksen laajentamisella hallintolainkäyttöön parannetaan kansalaisten oikeusturvaa oikeudenkäynnin viivästyessä.

8. Muut tiedot

OM 8/41/2011

3 INFORMAATIO-OIKEUS

3.1 HENKILÖTIETOLAINSÄÄDÄNNÖN SEURANTA JA ARVIOINTI

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on arvioida henkilötietolain (523/1999) toimivuus henkilötietojen käsittelyä sääntelevänä yleislakina, erityissäännösten tarpeellisuus ja merkitys sekä varmistaa lainsäädännön toimivuus ja johdonmukaisuus. Edelleen tavoitteena on lainsäädännön selkiyttäminen ja sitä kautta velvollisuuksien ja oikeuksien parempi toteutuminen.

Ensimmäisessä vaiheessa laaditaan suunnitelma henkilötietolain soveltamiskäytännön ja sen vaikutusten selvittämisestä. Samalla kartoitetaan erityislainsäädäntö ja sen suhde henkilötietolakiin sekä Suomea sitoviin kansainvälisiin velvoitteisiin. Myöhemmässä vaiheessa arvioidaan laadittujen selvitysten pohjalta tarvittavat lainsäädäntö- ja muut toimenpiteet.

Valmistelussa otetaan huomioon EU:n henkilötietojen käsittelyn sääntelyä koskevien säännösten uudistamisesta johtuvat velvoitteet.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

Tehtävänä on laatia perusmuistio tietosuojalainsäädännön nykytilasta, säädöspoliittisista linjauksista sekä tarvittavista lainsäädäntö- ja muista toimenpiteistä. Muistiota laadittaessa tulee keskittyä keskeisimpiin henkilörekistereihin ja niitä koskevien sääntelyjen analysointiin. Sädöspoliittisia linjauksia tehtäessä on arvioitava erityislainsäädännön tarve sekä erityissääntelyssä noudatettavat periaatteet. Tavoitteena on, että eri hallinnonalojen erityissäädökset ovat yhdensuuntaiset henkilötietolain ja EU:n henkilötietodirektiivin kanssa.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Wallin, Anna-Riitta, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50196

Vettenranta, Leena, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50372

5. Taustatietoja

Oikeusturva-asiain neuvottelukunta on toimintakertomuksessaan (oikeusministeriön julkaisu 2005:12) vuodelta 2005 esittänyt, että tietosuojaan liittyvän sääntelyn toimeenpanosta ja käytännön toteutumisesta tehtäisiin samanlainen empiirinen selvitys kuin julkisuuslaista tehtiin vuosina 2000–2003.

6. Aikataulu

Perusmuistio viimeistellään EU:n henkilötiedodirektiivin uudistuksen sisällön täsmennyttä riittävästi.

7. Vaikutukset

Hankkeella pyritään tarpeettoman ja päällekkäisen sääntelyn tarkistamiseen ja sitä kautta myös kustannusten vähentämiseen. Hankkeessa otetaan huomioon myös EU:n henkilötietojen käsittelyä koskevien säännösten uudistamisesta johtuvat muutostarpeet.

8. Muut tiedot

OM 2/41/2003

3.2 TURVALLISUUSSELVITYKSIÄ KOSKEVAN LAIN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Valmistelutyön tavoitteena on lainsäädännön kehittäminen siten, että henkilöstön sekä yritysten luotettavuus ja niiden toimitilojen turvallisuus voidaan tehokkaasti ja perusoikeudet huomioon ottavalla tavalla selvittää keskeisten yleisten ja yksityisten etujen suojaamiseksi.

Asiaa on valmisteltu 1.10.2008 asetetussa työryhmässä, jonka tuli säädösehdotustensa perusteeksi selvittää turvallisuusselvityslain yleinen ja turvallisuusselvitysmenettelyn erityinen soveltamisala ottaen huomioon eri toimintoihin liittyvät turvallisuuden osatekijät sekä tarve henkilöstö- ja yritysturvallisuuden keinoin varmistaa yhteiskunnan kriittisten toimintojen suojaaminen.

Työryhmän tehtäväksi annettiin sen asettamisen jälkeen myös laatia muistio säännösehdoituksineen terveydenhuollon ammattihenkilöiden taustojen selvittämisessä noudatettavista periaatteista.

Työryhmä jätti hallituksen esityksen muotoon laaditun ehdotuksensa oikeusministeriölle 31.1.2011. Työryhmän mietintö on ollut lausunnolla.

Taustaselvityksiä koskevan lainsäädännön taloudellisia vaikutuksia on selvitelty oikeusministeriön 4.4.2011 asettamassa työryhmässä. Työryhmä jätti muistionsa oikeusministeriölle 29.6.2011.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Arviointimuistio 13.3.2008 OM 4/41/2006

Asettamispäätös 1.10.2008 OM 4/41/2006

Terveysturvallisuuden ammattihenkilöiden rikostaustojen selvittäminen. Oikeusministeriö. Mietintöjä ja lausuntoja 57/2010

Turvallisuusselvityslainsäädännön uudistaminen. Oikeusministeriö.

Mietintöjä ja lausuntoja 8/2011

Asettamispäätös 4.4.2011 OM 6/41/2011

Muistio 29.6.2011

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tietoturvallisuuden arviointilaitoksista, viranomaisten tietojärjestelmien ja tietoliikennejärjestelyjen tietoturvallisuuden arvioinnista sekä viestintähallinnosta annetun lain 2 §:n muuttamisesta (HE 45/2011), lait 1405–1407/2011

3. Keskeinen sisältö

Turvallisuusselvityksistä annettu laki (177/2002) tuli voimaan 1.9.2002, minkä vuoksi on asianmukaista selvittää, kohdistuuko lakiin välittömiä tarkistustarpeita. Erityisesti tulee selvittää, onko yritysturvallisuusselvityksien käyttömahdollisuuksien oltava laajemmat kuin mitä kansainvälisistä tietoturvallisuusvelvoitteista annetussa laissa (588/2004) säädetään.

Uudistuksen yleisenä tavoitteena on tehostaa kokonaisturvallisuutta vahvistamalla yleistä turvallisuutta, edistämällä yritysturvallisuutta ja kehittämällä tietoturvallisuutta valtioturvallisuudessa. Tavoitteena on myös lähentää Suomen lainsäädäntöä vastaamaan kansainvälisesti noudatettavaa käytäntöä, tehostaa selvitysmenettelyä sekä tehdä se avoimemmaksi ja vuorovaikutteisemmaksi.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Wallin, Anna-Riitta, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p 02951 50196

Vettenranta, Leena, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50372

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Tavoitteena on antaa uudistusta koskeva hallituksen esitys valtiopäiville syysistunto-kaudella 2012.

7. Vaikutukset

Hankkeen toteuttaminen edistää nykyisen turvallisuusselvityslain toimivuutta sekä voi parantaa julkisyhteisön ja yritysten mahdollisuuksia huolehtia tietoturvallisuudesta.

8. Muut tiedot

OM 4/41/2006

OM037:00/2008

OM6/41/2011

OM008:00/2011

3.3 EUROOPAN NEUVOSTON TIETOSUOJASOPIMUKSEEN LIITTYVÄ VALVONTAVIRANOMAISIA JA MAAN RAJAN YLI TAPAHTUVAA TIETOJEN SIIRTOA KOSKEVA LISÄPÖYTÄKIRJA

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on saada eduskunnan hyväksyminen Euroopan neuvoston yleissopimukseen yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä (SopS 36/1992) tehtyyn valvontaviranomaisia ja maan rajan yli tapahtuvaa tietojen siirtoa koskevaan lisäpöytäkirjaan sekä saattaa lisäpöytäkirja voimaan.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

HE 149/2011 vp, EV 15/2012 vp

Lisäpöytäkirjan voimaansattamislaki (408/2012)

3. Keskeinen sisältö

Euroopan neuvoston lisäpöytäkirja sisältää ne tietosuojaan valvontaviranomaisia ja henkilötietojen siirtoa kolmansiin maihin koskevat määräykset, joilla mainittua yleissopimusta on täydennettävä, jotta se olisi sopusoinnussa EU:n tietosuojadirektiivin 95/46/EY kanssa.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Puurunen, Tapio, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, p. 02951 50226

Vettenranta, Leena, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50372

5. Taustatietoja

Suomi on allekirjoittanut lisäpöytäkirjan marraskuussa 2001.

6. Aikataulu

Tasavallan presidentti vahvisti lisäpöytäkirjan voimaansaattamislain 29.6.2012. Voimaansaattamisasetus on tarkoitus antaa syksyllä 2012.

7. Vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 5/849/2011

OM032:00/2011

3.4 RIKOSASIOISSA TEHTÄVÄSSÄ EU:N POLIISI- JA OIKEUDELLISESSA YHTEISTYÖSSÄ KÄSITELTÄVIEN HENKILÖTIETOJEN SUOJAAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Työryhmän tulee laatia ehdotus tietosuojapuitepäätöksen kansallista täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi siltä osin kuin puitepäätös koskee henkilötietojen käsittelyä rikoksista syyttämiseksi ja rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanemiseksi.

Työryhmä voi tarvittaessa laatia ehdotuksia puitepäätöksen täytäntöönpanemiseksi myös niiltä osin kuin puitepäätös koskee tulliviranomaisten suorittamaa henkilötietojen käsittelyä rikosten torjumiseksi, tutkimiseksi ja selvittämiseksi.

Työryhmän ehdotus on laadittava hallituksen esityksen muotoon.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Neuvoston puitepäätös 2008/977/YOS rikosasioissa tehtävässä poliisi- ja oikeudellisesa yhteistyössä käsiteltävien henkilötietojen suojaamisesta

U 48/2005 vp

HaVL 2/2006 vp, PeVL 27/2006 vp, HaVL 54/2006 vp, HaVL 3/2007 vp ja

HaVL 18/2007 vp

Asettamispäätös 16.3.2011 (OM 5/41/2011)

Määräajan jatkamista koskevat päätökset 15.6.2011, 14.12.2011 ja 10.2.2012

(OM 5/41/2011)

3. Keskeinen sisältö

Tietosuojapuitepäätöksen tarkoituksena on varmistaa korkeatasoinen suoja luonnollisten henkilöiden perusoikeuksille ja -vapauksille ja erityisesti oikeus yksityisyyteen henkilötietojen käsittelyssä rikosasioissa tehtävässä poliisi- ja oikeudellisessa yhteistyössä. Puitepäätös täydentää useita instrumentteja, joilla on lisätty yhteistyötä EU:n poliisi- ja oikeudellisessa yhteistyössä rikosoikeuden alalla ja joiden tarkoituksena on lisätä rajat ylittävää tietojenvaihtoa. Puitepäätös sisältää muun muassa henkilötietojen käsittelyä koskevat yleiset säännökset sekä säännökset arkaluonteisten henkilötietojen käsittelystä, tietojen oikaisemisesta, poistamisesta ja suojaamisesta, rekisteröidyn informoinnista, vahingonkorvauksesta ja seuraamuksista. Puitepäätös koskee vain rajat ylittävää henkilötietojen käsittelyä. Suomi on kuitenkin pitänyt perusteltuna, että puitepäätös pantaisiin täytäntöön myös puhtaasti kansallisen henkilötietojen käsittelyn osalta.

4. Organisointi

Työryhmän kokoonpano

Puheenjohtaja:

Rantalankila, Leena, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto, p. 02951 50152

Jäsenet:

Hartoneva, Anne, hallitussihteeri, oikeusministeriö, kriminaalipoliittinen osasto

Väisänen, Merja, hallitussihteeri, oikeusministeriö, oikeushallinto-osasto

Jalkanen, Virpi, neuvotteleva virkamies, Valtakunnansyyttäjänvirasto

Aalto, Tauno, toimialajohtaja, Oikeusrekisterikeskus

Lumme, Jere, ylitarkastaja, valtiovarainministeriö, vero-osasto

Suuripää, Keijo, poliisiylitarkastaja, sisäasiainministeriö, poliisiosasto

Puheenjohtaja toimii työryhmän sihteerinä.

5. Taustatietoja

Tietosuojapuitepäätös perustuu Eurooppa neuvoston 4 marraskuuta 2004 hyväksymään Haagin ohjelmaan. Ohjelmassa komissiota kehoitetaan tekemään ehdotuksia jäsenvaltioiden välisen lainvalvontatiedon vaihdon helpottamiseksi. Ohjelmassa painotetaan, että ehdotuksissa on tarkoin otettava huomioon henkilötietojen suoja koskevat keskeiset periaatteet. Euroopan unionin neuvosto hyväksyi tietosuojapuitepäätöksen 27 päivänä marraskuuta 2008.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi on 16.3.2011–30.6.2011. Työryhmän määräaika on jatkettu 30.6.2012 saakka. Hallituksen esitys viimeistellään työryhmän jäsenten muodostamassa verkostossa. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa v. 2013.

7. Vaikutukset

Tietosuojapuitepäätöksen täytäntöönpanolla vahvistetaan luonnollisten henkilöiden perusoikeuksia ja perusvapauksia ja erityisesti heidän oikeuttaan yksityisyyteen, kun henkilötietoja käsitellään rikosten torjumiseksi, tutkimiseksi, selvittämiseksi tai niistä syyttämiseksi tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanemiseksi.

8. Muut tiedot

OM 5/41/2011

OM002:00/2011

3.5 EUROOPAN UNIONIN TIETOSUOJALAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Komissio antoi 4.11.2010 tiedonannon kattavasta lähestymistavasta henkilötietojen suojaan Euroopan unionissa ja sen jälkeen 29.1.2012 ehdotuksen yleiseksi tietosuojasetukseksi KOM (2012) 11 lopullinen ja tietosuojadirektiiviksi KOM (2012) 10 lopullinen. Ehdotuksen tavoitteena on luoda Euroopan unionille ajanmukainen, vahva, yhtenäinen ja kattava tietosuojakehys. Lisäksi ehdotuksen tavoitteena on parantaa luottamusta online-palveluihin ja näin edistää EU:n digitaalista sisämarkkinoiden kehittämistä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2010) 609 lopullinen

Euroopan tietosuojavaltuutetun komission tiedonantoa koskeva lausunto 17.1.2011, 5366/11

E 119/2010 vp

HaVL 36/2010 vp

KOM (2012) 10 lopullinen

KOM (2012) 11 lopullinen

U 21/2012 vp

PeVL 12/2012 vp

HaVL 11/2012 vp

Euroopan tietosuojavaltuutetun komission ehdotusta koskeva lausunto 7375/12

3. Keskeinen sisältö

Keskeisinä tavoitteina on yksilön oikeuksien ja sisämarkkinaulottuvuuden lujittaminen, rikosasioissa tehtävää poliisi- ja oikeudellista yhteistyötä koskevien tietosuojasääntöjen tarkistaminen, tietosuojan globaalien ulottuvuuksien huomioon ottaminen ja tietosuojasääntöjen täytäntöönpanon valvonnan tehostaminen institutionaalisia järjestelyjä lujittamalla.

Uudistusehdotus sisältää ehdotuksen asetukseksi, jolla vahvistettaisiin EU:n yleinen tietosuojakehyks (yleinen tietosuoja-asetus), ja ehdotuksen direktiiviksi, jolla vahvistettaisiin säännöt henkilötietojen suojaamiseksi tilanteissa, joissa niitä käsitellään rikosten torjumista, tutkimista, selvittämistä ja syytteen esittämistä tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten (tietosuojadirektiivi).

Yleisellä tietosuoja-asetuksella kumottaisiin EY:n henkilötietodirektiivi 5/46/EY. Tietosuojadirektiivillä kumottaisiin v. 2008 annettu tietosuojapuitepäätös, joka on ensimmäinen yleinen tietosuojainstrumentti EU:ssa näillä aloilla, ja jonka täytäntöönpano on vielä kesken useissa jäsenvaltioissa ml. Suomessa.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Vettenranta, Leena, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 503732

Rantalankila, Leena, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö, p. 02951 50152

5. Taustatietoja

Tekniikan nopea kehitys ja globalisoituminen ovat tuoneet mukanaan uusia haasteita henkilötietojen suojeluun. Henkilötietoja kerätään yhä kehittyneemmin keinoin, joita on entistä vaikeampi havaita. Näiden haasteiden vuoksi EU:n on luotava kattava ja johdonmukainen lähestymistapa, joka takaa, että yksilön tietosuojaa koskevaa perusoikeutta noudatetaan täysimääräisesti sekä EU:ssa että sen ulkopuolella.

Oikeusministeriö järjesti 2.3.2012 julkisen kuulemisen komission ehdotuksista.

6. Aikataulu

Neuvosto hyväksyi päätelmänsä komission tiedonannosta OSA-neuvoston kokouksessa 24.–25.2.2011 ja Euroopan parlamentti antoi päätöslauselmansa kattavasta lähestymistavasta henkilötietojen suojaan EU:ssa 6.7.2011.

Komission tietosuojaa koskevan asetusehdotuksen ja direktiiviehdotuksen käsittely on vireillä neuvoston työryhmässä ja Euroopan parlamentissa.

7. Vaikutukset

Uudistus vahvistaisi henkilötietojen suojausta ja selkeyttäisi nykyistä henkilötietojen suojausta koskevaa sääntelyä.

8. Muut tiedot
OM 1/473/2012
OM2010-00422
EU/2010/1665

3.6 EUROOPAN UNIONIN JA AMERIKAN YHDYSVALTOJEN VÄLINEN HENKILÖTIETOJEN SUOJAA KOSKEVA SOPIMUS

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoite on sopimuksen tekeminen EU:n ja USA:n välillä henkilötietojen suojasta, kun henkilötietoja siirretään ja käsitellään rikosten, mukaan lukien terrorismi, ehkäisemistä, tutkintaa, paljastamista ja syytteenpanoa varten rikosasioissa tehtävän poliisiyhteistyön ja oikeudellisen yhteistyön puitteissa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

15851/09
17480/10 RESTREINT UE
E 9/2010 vp, HaVL 7/2010 vp ja HaVL 18/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Henkilötietoja voidaan siirtää EU:n ulkopuolelle ainoastaan, jos kyseisessä maassa taa-taan riittävä tietosuojan taso. Sopimuksen tarkoituksena on varmistaa yksilöiden perus-oikeuksien ja -vapauksien korkeatasoinen suoja ja erityisesti oikeus yksityisyyden suo-jaan henkilötietojen käsittelyssä, kun EU:n ja USA:n toimivaltaiset viranomaiset siirtä-vät ja käsittelevät henkilötietoja rikosten, mukaan lukien terrorismi, ehkäisemistä, tut-kintaa, paljastamista tai syytteenpanoa varten.

4. Organisointi

Valmistelija:
Rantalankila, Leena, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö, p. 02951 50152

5. Taustatietoja

Henkilötietojen käsittely ja siirto katsotaan olennaiseksi osaksi rikosten ja terrorismin tehokasta torjuntaa. EU on lisännyt poliisiyhteistyötä ja oikeudellista yhteistyötä rikos-asioissa USA:n kanssa vuoden 2001 terrori-iskujen jälkeen. Koska EU:n ja USA:n lä-hestymistavat henkilötietojen suojaan poikkeavat osin toisistaan, sopimuksella on tar-koitus varmistaa henkilötietojen riittävä suoja.

6. Aikataulu

EU:n neuvosto valtuutti 3.12.2010 komission aloittamaan EU:n puolesta neuvottelut sopimuksen tekemisestä ja hyväksyi sopimusta koskevat neuvotteluohjeet. Neuvottelut aloitettiin maaliskuussa 2011 ja ne jatkuvat vuonna 2012.

7. Vaikutukset

Sopimus takaisi selkeän ja yhdenmukaisen, oikeudellisesti sitovan viitekehyksen henkilötietojen suojaa koskeville periaatteille. Sopimus, jolla varmistetaan henkilötietojen suoja ja yksityisyys, mahdollistaa EU:n ja USA:n tiiviimmän yhteistyön lainvalvontatarkoituksissa tapahtuvassa henkilötietojen vaihdossa ja helpottaa tulevia henkilötietojen siirtoa koskevia EU:n ja USA:n välisiä neuvotteluja.

8. Muut tiedot

Sopimus tulee osana EU-oikeutta Suomea sitovaksi eikä se edellytä erillistä voimaansaattamista.

EU/2010/0702

3.7 EUROOPAN UNIONIN JA KANADAN VÄLINEN SOPIMUS LENTOYHTIÖIDEN MATKUSTAJAREKISTERITIE TOJEN SIIRTÄMISESTÄ JA KÄYTÖSTÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoite on sopimuksen tekeminen EU:n ja Kanadan välillä lentoyhtiöiden PNR- eli matkustajarekisteritietojen siirtämisestä ja käytöstä terrorismin ja muun vakavan kansainvälisen rikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

16085/1/10 REV 1 RESTREINT UE

16085/1/10 REV 1 COR 1 (fi) RESTREINT UE

E 85/2010 vp, HaVL 30/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Sopimuksella velvoitettaisiin lentoyhtiöt, joilla on varausjärjestelmiä EU:n jäsenvaltioiden alueella ja/tai siellä käsiteltyjä lentomatkustajia koskevia PNR-tietoja (passenger name record) siirtämään EU:sta peräisin olevia PNR-tietoja Kanadan toimivaltaiselle viranomaiselle käytettäväksi terrorismin ja muun vakavan kansainvälisen rikollisuuden

ehkäisemiseksi ja torjumiseksi. Kanada puolestaan takaisi riittävän suojan lentomat-
kustajien henkilötiedoille.

4. Organisointi

Valmistelija:

Rantalankila, Leena, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö, p. 02951 50152

5. Taustatietoja

Kanadan lainsäädännön nojalla kaikkien matkustajaliikennettä Kanadasta tai Kanadaan harjoittavien lentoyhtiöiden on annettava Kanadan rajavirastolle sähköinen pääsy matkustajarekisteritietoihin (PNR) ennen kuin matkustaja saapuu Kanadaan. Henkilötietoja voidaan siirtää EU:n ulkopuolelle ainoastaan, jos kyseisessä maassa taataan riittävä tietosuojan taso.

6. Aikataulu

EU:n neuvosto valtuutti 2.12.2010 komission aloittamaan EU:n puolesta neuvottelut sopimuksen tekemisestä ja hyväksyi sopimusta koskevat neuvotteluohjeet. Neuvottelut on aloitettu ja ne on tarkoitus saada päätökseen vuonna 2012.

7. Vaikutukset

Sopimuksella torjutaan terrorismia, siihen liittyvää rikollisuutta ja muita vakavia kansainvälisiä rikoksia.

8. Muut tiedot

Sopimus tulee osana EU-oikeutta Suomea sitovaksi eikä se edellytä erillistä voimaansaattamista. Euroopan unionin neuvosto voi tehdä päätöksen sopimuksen lopullisesta hyväksymisestä vasta saatuaan Euroopan parlamentin hyväksynnän.

EU/2010/1510

4 KIELELLISET JA KULTTUURISET OIKEUDET

4.1 SAAMELAISKÄRÄJISTÄ ANNETUN LAIN TARKISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tehtävänä on selvittää saamelaiskäräjistä annetun lain muutostarpeet ja valmistella ehdotus lain tarkistamiseksi tarvittavilta osin. Tehtävä liittyy hallitusohjelman kirjaukseen, jonka mukaan saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon ja saamelaiskäräjien toiminta-edellytyksiä kehitetään.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Saamelaiskäräjälain muutostarpeet; oikeusministeriön tilaama selvitysraportti, Eero J. Aarnio, Helsinki 3.5.2012 (PDF-tiedosto, 61 sivua, 4,38 Mt)

Selvityksessä on jatkovalmistelun pohjaksi arvioitu saamelaiskäräjälain nykyistä sääntelyä mm. saamelaisen määritelmästä, vaalijärjestelmästä, saamelaiskäräjien tehtävistä ja toimivallasta, saamelaiskäräjien päätöksenteosta, lain ja saamelaiskäräjien työjärjestyksen välisistä suhteista, viranomaisten neuvottelovelvoitteesta sekä kirjanpidosta ja tilintarkastuksesta.

Saamelaiskäräjien hallituksen alustava kannanotto koskien saamelaiskäräjälain ja -asetuksen kiireellisimpiä muutostarpeita, 27.4.2012 (PDF-tiedosto, 11 sivua, 883 kt)

3. Keskeinen sisältö

Saamelaiskäräjistä annettua lakia tarkistetaan siten, että se vastaa lainsäädännön kehityksessä tapahtuneita muutoksia.

4. Organisointi

Työryhmän kokoonpano:

Puheenjohtaja:

Paunio, Riitta-Leena, oikeustieteen lisensiaatti

Jäsenet:

Manninen, Sami, lainsäädäntöjohtaja, oikeusministeriö

Suurpää, Johanna, johtaja, oikeusministeriö

Busck-Nielsen, Camilla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

Näkkäläjarvi, Klemetti, saamelaiskäräjien puheenjohtaja

Sanila-Aikio, Tiina, saamelaiskäräjien I varapuheenjohtaja

Tapiola, Nilla, saamelaiskäräjien jäsen

Pysyvät asiantuntijat:

Aarnio, Eero J., varatuomari

Kurkinen, Mirja, hallitusneuvos, oikeusministeriö

Ojanen, Tuomas, professori, Helsingin yliopisto

Joona, Juha, tutkija, oikeustieteen lisensiaatti, Lapin yliopisto

Saamelaiskäräjien myöhemmin nimeämä asiantuntija

Sihteeri:

Busck-Nielsen, Camilla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50278

5. Taustatietoja

Pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelman mukaan saamelaisten kulttuuri-itsehallinnon ja saamelaiskäräjien toimintaedellytyksiä kehitetään. Saamelaisten kulttuuri-itsehallintoa keskeisesti sääntelevä laki saamelaiskäräjistä (974/1995) on annettu vuonna 1995. Saamelaiskäräjälakia on sittemmin muutettu käytännön tarpeita paremmin vastaavaksi laeilla 1725/1995 (mm. kirjanpitoa ja tilintarkastusta koskevat säännökset), 1279/2002 (mm. uudet vaalisäännökset), 1026/2003 (uudet säännökset hallinto-oikeudellisten säädösten soveltamisesta ja esteellisyydestä) ja 626/2011 (kaivoslain antamiseen liittyvä neuvotteluvelvollisuutta koskevan säännöksen täydentäminen).

Saamelaiskäräjistä annetun lain tarkistamista on aiheellista jälleen arvioida.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi on 15.8.2012–31.5.2013.

7. Vaikutukset

Hanke liittyy saamelaisten itsehallintoon. Saamelaisilla on perustuslain 121 §:n 4 momentin mukaan saamelaisten kotiseutualueella kieltään ja kulttuuriaan koskeva itsehallinto.

8. Muut tiedot

OM 3/551/2012

OM029:00/2012

4.2 SAAMELAISTEN OIKEUDET ALKUPERÄISKANSANA OSALLISTUA KOTISEUTUALUEELLAAN ERITYISESTI MAANKÄYTTÖÄ KOSKEVAAN PÄÄTÖKSENTEKOON

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoitus on kehittää saamelaisten oikeuksia alkuperäiskansana erityisesti selkeyttämällä lainsäädäntöä saamelaisten oikeudesta osallistua saamelaisten kotiseutualueella olevien maa- ja vesialueiden käyttöä koskevaan päätöksentekoon. Tarkoitus on luoda näiltä osin edellytykset ILO:n alkuperäiskansoja koskevan yleissopimuksen n:o 169 ratifiointille.

2. Hankkeeseen liittyviä asiakirjoja

Selvitysmies Pekka Vihervuori: Maahan, veteen ja luonnonvaroihin sekä perinteisiin elinkeinoihin kohdistuvat oikeudet saamelaisten kotiseutualueella. ILO:n alkuperäis- ja heimokansoja koskevan yleissopimuksen edellyttämät saamelaisten maahan ja vesiin kohdistuvia oikeuksia koskevat muutosehdotukset (Oikeusministeriön yleisen osaston julkaisu 3/1999)

Saamelaistoimikunnan asettamispäätös (OM0644:00/06/06/2000/22.11.2000)

Lausunto maanomistusoloista ja niiden kehityksestä saamelaisten kotiseutualueella, Oikeustieteen tohtori Juhani Wirilander 8.8.2001

Saamelaistoimikunnan mietintö (KM 2001:14)

Lausuntoyhteenvedo ja tiivistelmä saamelaistoimikunnan mietinnöstä 3.5.2002

Luonnos hallituksen esitykseksi, pdf, 35 s.

Lausuntoyhteenvedo ja tiivistelmä hallituksen esitysluonnoksesta 18.9.2002

Saamelaiskäräjien maanomistustyöryhmän selvitys saamelaisten kotiseutualueen maakysymyksessä, I osamietintö, syyskuu 2002

Tarjouspyyntö 21.10.2002 Oikeudellis-historiallisesta tutkimuksesta

Pöytäkirja tapaamisesta 19.12.2002 oikeusministeriön ja saamelaiskäräjien edustajien välillä, 24.1.2003

Tutkimussopimus oikeusministeriön sekä Oulun yliopiston ja Lapin yliopiston välillä, 28.1.2003

Oikeusministeriön päätös lisäajan myöntämisestä tutkimukselle, 28.6.2004

Yhteispohjoismaisen asiantuntijaryhmän ehdotus saamelaissopimukseksi valmistui (tiedote 16.11.2005)

Toimeksianto 10.10.2005, OM 2/559/2005

Asiantuntijamääräys 1.3.2006, OM 2/559/2005

Tutkimusraportit, Oikeusministeriön julkaisut 2006:5, 2006:6, 2006:7 ja 2006:8 sekä Juridica Lapponica 32.

3. Keskeinen sisältö

Saamelaisten oikeuksia alkuperäiskansana kehitetään selkeyttämällä lainsäädäntöä saamelaisten kotiseutualueella olevien maa- ja vesialueiden käyttöä koskevan päätöksenteon osalta.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Kurkinen, Mirja, hallitusneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50304

Busck-Nielsen, Camilla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50278

5. Taustatietoja

Pääministeri Jyrki Kataisen hallitus on ohjelmassaan asettanut tavoitteeksi ratifioida ILO:n sopimus nro 169.

6. Aikataulu

Tavoitteena on antaa asiasta hallituksen esitys v. 2014.

7. Vaikutukset

Vahvistaa saamelaisten oikeuksia alkuperäiskansana saamelaisten kotiseutualueella sekä luo omalta osaltaan edellytykset ILO:n sopimuksen n:o 169 ratifioinnille.

8. Muut tiedot

OM 1/559/2005

5 AHVENANMAA

5.1 AHVENANMAAN ITSEHALLINNON TOIMIVUUS JA KEHITTÄMISTARPEET

1. Tavoite ja tehtävät

Tehtävänä on myöhemmin asetettavaa valmisteluelintä silmällä pitäen kartoittaa Ahvenanmaan itsehallinnon toimivuutta ja selvittää mahdollisia tarpeita kehittää Ahvenanmaan itsehallintolakia (1144/1991).

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Betänkande från parlamentariska kommittén om förslag till reformering av självstyrelsesystemet och självstyrelselagen för Åland (Åländsk utredningsserie 2010:2).

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän tulee erityisesti arvioida alustavasti niitä asioita ja ehdotuksia, jotka Ahvenanmaan maakunnan asettama parlamentaarinen komitea on mietinnössään esittänyt itsehallintojärjestelmän ja itsehallintolain uudistamiseksi.

Työryhmän tulee arvioida, minkälaiset lisäselvitykset ovat mahdollisesti tarpeen. Oikeusministeriö päättää selvitysten tilaamisesta.

Työryhmän tulee kuulla Ahvenanmaan maakuntapäivien ja Ahvenanmaan maakunnan hallituksen edustajia sekä Ahvenanmaan kansanedustajaa sekä tasavallan presidentin, ministeriöiden, korkeimman oikeuden, Ahvenanmaan valtuuskunnan ja oikeuskanslerinviraston edustajia. Työryhmä voi kuulla ulkopuolisia asiantuntijoita.

4. Organisointi

Työryhmä:

Puheenjohtaja:

Aalto, Alec, suurlähettiläs

Varapuheenjohtaja:

Tiilikainen, Teija, johtaja

Jäsenet:

Sasi, Kimmo, kansanedustaja, Kansallinen Kokoomus

Tolppanen, Maria, kansanedustaja, Perussuomalaiset

Koskinen, Johannes, kansanedustaja, Suomen Sosialidemokraattinen puolue

Lohi, Markus, kansanedustaja, Suomen Keskusta
Lapintie, Annika, kansanedustaja, Vasemmistoliitto
Brax, Tuija, kansanedustaja, Vihreät
Thors, Astrid, kansanedustaja, Ruotsalainen kansanpuolue
Östman, Peter, kansanedustaja, Kristillisdemokraatit

Asiantuntijat:

Groop-Bondestam, Janina, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö, p. 02951 50334
Palmgren, Sten, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50160
Suksi, Markku, kehittämisspäällikkö, oikeusministeriö
Syrjänen, Petri, budjettineuvos, valtiovarainministeriö
Suviranta, Outi, professori, Helsingin yliopisto

Sihteerit:

Groop-Bondestam ja Palmgren toimivat myös sihteereinä.

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Työryhmän on laadittava raportti vuoden 2012 loppuun mennessä.

7. Vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 4/08/2012

5.2 ERÄIDEN KASVINSUOJELUAINEITA KOSKEVIEN HALLINTOTEHTÄVIEN HOITAMINEN AHVENANMAAN MAAKUNNASSA

1. Tavoite ja tehtävät

Tehtävänä on sopimusasetuksella siirtää valtakunnan viranomaisille ne valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvat, kasvinsuojeluaineita koskevat hallintotehtävät, joista Ahvenanmaan maakunnan hallitus tai muu maakuntalailla määrätty viranomainen huolehtii Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 30 §:n 8 kohdan nojalla. Sopimusasetus korvaisi voimassa olevan sopimusasetuksen (565/2011).

2. Keskeinen sisältö

Edellä mainitut, kasvinsuojeluaineita koskevat hallintotehtävät siirretään sopimusasetuksella valtakunnan viranomaisille siten, että Turvallisuus- ja kemikaalivirasto päättää kasvinsuojeluaineen hyväksymisestä myös maakunnassa kuultuaan tarvittaessa Elintarviketurvallisuusvirastoa, Metsäntutkimuslaitosta sekä Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskusta.

3. Organisointi

Valmistelija

Groop-Bondestam, Janina, neuvotteleva virkamies, p. 02951 50334

4. Aikataulu

Asetus annetaan syksyllä 2012.

5. Vaikutukset

Turvataan, että kasvinsuojeluaineiden hyväksymismenettelyyn liittyvän asioiden käsittelyn ja päätöksenteon maakunnassa perustuu parhaaseen käytettävissä olevaan erityisosaamiseen.

6. Muut tiedot

OM 36/08/2012

6 HENKILÖ-, PERHE- JA PERINTÖOIKEUS

6.1 ADOPTIOLAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on ajanmukaistaa adoptiota koskeva lainsäädäntö ja saattaa kansallisesti voimaan lasten adoptiota koskeva Euroopan neuvoston uudistettu yleissopimus.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Arviomuistio

Lausuntotiivistelmä 10.3.2008 (Oikeusministeriö, lausuntoja ja selvityksiä 2008:7)

Asettamispäätös

Työryhmän mietintö 17.12.2010 (Oikeusministeriö, mietintöjä ja lausuntoja 84/2010)

Lausuntotiivistelmä 21.6.2011 (Oikeusministeriö, mietintöjä ja lausuntoja 34/2011)

Hallituksen esitys 47/2011

Eduskunnan vastaus 84/2011

Lait 21–29/2012 sekä asetukset 202/2012 ja 388/2012

3. Keskeinen sisältö

Adoptiota koskeva lainsäädäntö uudistetaan kokonaisuudessaan. Uudistuksen keskeisenä tavoitteena on edistää lapsen edun toteutumista adoptioasioissa.

Uusilla säännöksillä mm. kehitetään kotimaista adoptioprosessia, muutetaan adoptioasioita käsittelevien viranomaisten organisointia, tuodaan ilman palvelunantajaa tapahtuvat kansainväliset adoptiot lupamenettelyn piiriin sekä luodaan mahdollisuus vahvistaa tuomioistuimessa, että adoptiolapsella on oikeus pitää yhteyttä aikaisempaan vanhempaansa adoption jälkeen.

4. Organisointi

Valmistelijat

Määttänen, Laura, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50332

Kempainen, Outi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50260

5. Taustatietoja

Lapseksiottamista koskeva laki (153/1985) tuli voimaan vuonna 1985. Sitä uudistettiin laajajhkosti vuonna 1997 (175/1996), mm. jotta Haagin vuoden 1993 yleissopimus kansainvälisistä adoptioista voitiin saattaa Suomessa voimaan.

Uudistuksen taustalla olevia yhteiskunnallisia ja oikeudellisia kehityspiirteitä on selostettu hallituksen esityksen s. 18–21.

6. Aikataulu

Uudistus on tullut voimaan 1.7.2012.

7. Hankkeen vaikutukset

Hankkeen vaikutuksia on kuvattu hallituksen esityksen s. 30–34.

8. Muut tiedot

OM 16/41/2007

OM014:00/2008

6.2 ISYSSLAIN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on isyyslain ajanmukaistaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

OMSO 37/2011 Arviomuistio isyyslain uudistamistarpeista

(Oikeusministeriö, selvityksiä ja ohjeita 37/2011)

OMML 6/2012 Lausuntotiivistelmä (Oikeusministeriö, mietintöjä ja lausuntoja 6/2012)

Asettamispäätös 25.4.2012

Seurantaryhmän asettamispäätös 23.5.2012

3. Keskeinen sisältö

Isyyslain säännösten ajanmukaistaminen ottaen huomioon lainsäädäntöympäristöä, perherakenteita ja isyystutkimusmenetelmiä koskevat muutokset.

4. Organisointi

Uudistusta valmistelemaan on asetettu työryhmä ja seurantaryhmä.

Työryhmä

Puheenjohtaja:

Professori Markku Helin, Turun yliopisto

Jäsenet:

Lainsäädäntöneuvos Salla Silvola, oikeusministeriö, p. 02951 50314
Lakimies Henna Harju, Helsingin kaupungin sosiaalivirasto
Henkikirjoittaja Erja Kronberg, Hämeen maistraatti, Lahden yksikkö
Käräjätuomari Sini Leppänen, Vantaan käräjäoikeus

Lainsäädäntöneuvos Silvola toimii myös työryhmän sihteerinä.

Seurantaryhmä

Puheenjohtaja:

Lainsäädäntöjohtaja Antti T Leinonen, oikeusministeriö, p. 02951 50264

Jäsenet:

Ylitarkastaja Hanna Onwen-Huma, sosiaali- ja terveysministeriö
Lainsäädäntöneuvos Sami Kouki, valtiovarainministeriö
Lakimies Minna-Kaisa Liukko, ulkoasiainministeriö

Yksikön päällikkö Marjo Kestilä, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos
Ylitarkastaja Janne Kinnunen, Maahanmuuttovirasto

Lapsiasiavaltuutettu Maria Kaisa Aula

Kansanedustaja Kari Uotila, Tasa-arvoasiain neuvottelukunta

Johtaja Päivi Kähkönen, Suomen evankelisluterilaisen kirkon kirkkohallitus

Henkikirjoittaja Marianne Kaski, Lounais-Suomen maistraatti
Kehittämispäällikkö Aila Heusala, Maistraattien kehittämissyksikkö
Julkinen oikeusavustaja Tarja Vihinen, Helsingin oikeusaputoimisto

Lastenvalvoja Sanna Kaitue, Espoon kaupunki

Lastenvalvoja Saara Hiltunen, Järvenpään kaupunki

Lastenvalvoja Ulla-Maija Siltakorpi, Porvoon kaupunki

Toiminnanjohtaja Seppo Sauro, Lastensuojelun Keskusliitto

Asianajaja Pertti Holopainen, Elatusvelvollisten Liitto ry

Hallituksen puheenjohtaja Mikael Jämsänen, Lasten oikeuksien tuki ry

Hyvinvointi- ja terveystyön päällikkö Seppo Soine-Rajanummi, Mannerheimin Lastensuojeluliitto

Puheenjohtaja Juuso Erno, Miesten tasa-arvo ry

Toiminnanjohtaja Juha Jämsä, Sateenkaariperheet ry

Asianajaja Tapani Norros, Suomen Asianajajaliitto ry

Erityisasiantuntija Aila Puustinen-Korhonen, Suomen Kuntaliitto

Seurantaryhmän sihteerinä toimii lainsäädäntöneuvos Salla Silvola.

5. Taustatietoja

Isyyslaki vahvistettiin vuonna 1975 ja saatettiin voimaan isyyslain voimaantulosta annetulla lailla (701/1975) lokakuun alusta 1976. On tarpeen selvittää, miltä osin isyyslain säännökset ovat yhteiskunnan muutosten seurauksena vanhentuneet ja ovatko muutokset synnyttäneet uusia suojan arvoisia tarpeita, joihin nykylainsäädäntö ei vastaa.

6. Aikataulu

Lausuntokierros arviomuistiosta järjestettiin syksyllä 2011. Työryhmä asetettu jatkovalmistelua varten 25.4.2012. Seurantaryhmä asetettu 23.5.2012. Työryhmän ja seurantaryhmän toimikausi päättyy 30.9.2013.

7. Hankkeen vaikutukset

Vanhemmuuutta koskevat säännökset vastaisivat entistä paremmin nykyisiä arvostuksia ja tätä koskevat selvitykset voitaisiin toteuttaa nykyistä joustavammin.

8. Muut tiedot

OM 1/41/2011
OM018:00/2011

6.3 KANSAINVÄLISET PERINTÖASIAT (EU)

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on laatia yhdenmukaiset säännöt kansainvälistä perintöoikeutta koskevista kysymyksistä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2005) 65, vihreä kirja
E-kirjelmä 75/2005 vp
KOM(2009) 154, asetusehdotus
U 84/2009 vp
Asetus (EU) N:o 650/2012

3. Keskeinen sisältö

Asetus sisältää säännökset toimivallasta, sovellettavasta laista, päätösten ja virallisten asiakirjojen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta perintöasioissa sekä eurooppalaisen perintötodistuksen käyttöönotosta. Eurooppalainen perintötodistus on hyväksyttävä kaikissa jäsenvaltioissa todisteena perillisten ja testamentinsaajien asemasta sekä testamentin toimeenpanijoiden ja muiden jäämistön hoitajien valtuuksista.

4. Organisointi

Valmistelijat

Silvola, Salla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50314

Kempainen, Outi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50260

5. Taustatietoja

Liittyy vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen perustamiseksi laaditun EU:n neuvoston ja komission toimintasuunnitelman toimeenpanoon.

6. Aikataulu

Asetus annettiin 4.7.2012. Asetusta aletaan soveltaa 17.8.2015. Asetuksen edellyttämien lainsäädäntömuutosten valmistelu on tarkoitus aloittaa vuoden 2013 loppupuolella.

7. Hankkeen vaikutukset

Helpottaa sellaisten perintöasioiden hoitamista, joilla on liittymiä yhtä useampaan jäsenvaltioon. Ei vaikutuksia kansallisten perintöasioiden hoitoon.

8. Muut tiedot

OM 11/482/2005

EU/2009/1390

6.4 KANSAINVÄLISTEN PARISUHTEIDEN VARALLISUUSSUHTEITA KOSKEVAT ASETUKSET (EU)

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on laatia yhdenmukaiset säännöt avioliiton ja rekisteröityjen parisuhteiden varallisuussuhteita koskevista kansainvälisyksityisoikeudellisista kysymyksistä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2006) 400 lopullinen, vihreä kirja

E-kirjelmä 134/2006 vp

KOM(2011) 126, asetusehdotus aviovarallisuussuhteista

KOM(2011) 127, asetusehdotus rekisteröityjen parisuhteiden varallisuussuhteista

U 8/2011

3. Keskeinen sisältö

Hanke sisältää kaksi erillistä ehdotusta, joista toinen käsittelee avioliiton varallisuussuhteita ja toinen rekisteröityjen parisuhteiden varallisuussuhteita. Asetusehdotuksissa ehdotetaan säännöksiä tuomioistuinten toimivallasta, sovellettavasta laista sekä päätösten tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliiton ja rekisteröityjen parisuhteiden varallisuussuhteita koskevista asioista. Ehdotukset kuuluvat kansainvälisen perheoikeuden alaan. Olennaisin ero ehdotusten välillä on, että kansainvälisille aviopareille annetaan mahdollisuus valita, minkä maan lakia heidän varallisuuteensa sovelletaan puolison kuollessa tai liiton päättyessä eroon. Rekisteröityjen parisuhteiden osalta sovelletaan sen maan lakia, jossa suhde on rekisteröity.

4. Organisointi

Valmistelijat

Kempainen, Outi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50260

Silvola, Salla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50314

5. Taustatietoja

Liittyy vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen perustamiseksi laaditun EU:n neuvoston ja komission toimintasuunnitelman toimeenpanoon.

6. Aikataulu

Asetusehdotukset annettiin maaliskuussa 2011 ja niitä koskevat neuvottelut alkoivat huhtikuussa 2011 neuvoston työryhmässä.

7. Hankkeen vaikutukset

Yhdenmukaistaisi avioliiton ja rekisteröityjen parisuhteiden varallisuussuhteita koskevat kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvat säännökset EU-maissa.

8. Muut tiedot

OM 6/482/2006

EU/2011/0858

6.5 ELATUSAPUJEN PERINTÄÄ KOSKEVA YLEISSOPIMUS JA LAINVALINTAA KOSKEVA PÖYTÄKIRJA

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on saattaa voimaan Haagin vuoden 2007 elatusapuyleissopimus.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Yleissopimus

Sopimukseen liittyviä asiakirjoja on Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssin verkko-osoitteessa http://www.hcch.net/index_en.php?act=conventions.text&cid=131

KOM (2009) 373, Komission ehdotus

U 56/2009 vp

Päätös 2009/941/EU (Pöytäkirjan hyväksyminen)

Päätös 2011/220/EU (Yleissopimuksen allekirjoittaminen)

Päätös 2011/432/EU (Yleissopimuksen hyväksyminen)

Arviomuistio 29.6.2012

Lausuntopyyntö 29.6.2012

3. Keskeinen sisältö

Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssissa tehtiin 2007 elatusapujen perintää koskeva yleissopimus, jolla on tarkoitus korvata New Yorkissa vuonna 1956 tehty yleissopimus elatusavun perimisestä ulkomailla sekä Haagissa vuosina 1958 ja 1973 tehdyt elatusapupäätösten tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevat yleissopimukset. Samalla tehtiin elatusvelvoitteisiin sovellettavaa lakia koskeva pöytäkirja.

Yleissopimus sisältää määräyksiä hallinnollisesta yhteistyöstä elatusavun perintää koskevissa asioissa sekä toisessa sopimusvaltiossa annetun elatusapua koskevan päätöksen tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta. Sovellettavaa lakia koskeva pöytäkirja sisältää määräykset elatusvelvoitteisiin sovellettavasta laista.

4. Organisointi

Valmistelijat

Kemppainen, Outi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50260

Silvola, Salla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50314

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

EU on ratifioinut lainvalintapöytäkirjan huhtikuussa 2010. Yleissopimus on allekirjoitettu EU:n puolesta huhtikuussa 2011 ja päätös sopimuksen hyväksymisestä on tehty kesäkuussa 2011. Yleissopimuksen ratifiointi tapahtuu myöhemmin.

Yleissopimuksen täytäntöönpanon edellyttämistä toimenpiteistä on tehty arviomuistio, joka on ollut lausunnolla. Jatkovalmistelusta päätetään syyskuussa 2012.

7. Hankkeen vaikutukset

Parannetaan mahdollisuuksia elatusapujen kansainväliseen perintään.

8. Muut tiedot

OM 5/85/2006

6.6 VIRANOMAISTEN ASIAKIRJOJEN VAPAA LIKKUVUUS JA VÄESTÖREKISTERITIE TOJEN VAIKUTUSTEN TUNNUSTAMINEN EU:SSA

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on laatia säädösehdotukset viranomaisten asiakirjojen vapaan liikkuvuuden helpottamiseksi sekä väestörekisteritietojen vaikutusten tunnustamiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2010) 747, vihreä kirja
E 163/2010 vp.

3. Keskeinen sisältö

Vihreän kirjan tarkoituksena on käynnistää kuuleminen viranomaisten asiakirjojen vapaata liikkuvuutta ja väestörekisteritietojen vaikutusten tunnustamista koskevista kysymyksistä.

4. Organisointi

Valmistelijat

Kemppainen, Outi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50260

Silvola Salla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50314

5. Taustatietoja

Komissio julkaisi vuosina 2007 ja 2008 selvitykset ongelmista, joita kansalaiset kohtavat, kun he ovat velvollisia vahvistuttamaan toisen jäsenvaltion viranomaisten antamia asiakirjoja, tai jotka liittyvät kansalaisten henkilö- tai perheoikeudelliseen asemaan.

Eurooppa-neuvosto on pyytänyt Tukholman-ohjelman puitteissa komissiota jatkamaan näiden selvitysten jatkotoimia, jotta oikeus vapaaseen liikkuvuuteen toteutuisi täysimääräisesti.

6. Aikataulu

Kuulemisaika vihreästä kirjasta päättyi 10.5.2011. Säädösehdotukset annettaneen vuonna 2013.

7. Hankkeen vaikutukset

Yksinkertaistaisi viranomaisten asiakirjojen vahvistamismenettelyitä ja yhdenmukaisesti väestörekisterimerkintöjen vaikutuksia koskevia kansainvälisen yksityisoikeuden alaan kuuluvia säännöksiä.

8. Muut tiedot

OM 1/482/2011

EU/2010/1877

6.7 SIIJAISYNNYTYSJÄRJESTELYT

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on sijaissynnytystä koskevan lainsäädännön muutostarpeiden arviointi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusministeriön lausuntopyyntö (OM 24/41/2010, 21.12.2010) sosiaali- ja terveysministeriön valtakunnalliselle sosiaali- ja terveysalan eettiselle neuvottelukunnalle (ETENE)

Valtakunnallisen sosiaali- ja terveysalan eettisen neuvottelukunnan lausunto 28.9.2011

3. Keskeinen sisältö

Sijaissynnytyjärjestelyjä koskevan lainsäädännön muutostarpeiden arviointi.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Silvola, Salla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50314

Kempainen, Outi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50260

5. Taustatietoja

Oikeusministeriön pyysi 21.12.2010 sosiaali- ja terveystieteiden neuvottelukunnalta lausuntoa siitä, onko sijaissynnytyksen kieltäminen hedelmöityshoitolailla (1237/2006) vuonna 2007 ja siihen liittyvät tosiasialliset käytännöt muuttaneet sen aiempaa arviota sijaissynnytykseen liittyvistä eettisistä näkökohdista ja suositusta sijaissynnytyksen käytön sääntelyksi. ETENE antoi 28.9.2011 lausunnon, jonka mukaan se näkee sijaissynnytyshoidon sallivassa toiminnassa nyt enemmän myönteisiä vaikutuksia kuin hoidoista kuvatuissa ongelmissa tai hoitojen kieltämisessä.

6. Aikataulu

Oikeusministeriö valmistelee mahdollisista lainsäädäntömuutoksista arviomuistion, joka lähetetään lausuntokierrokselle syyskuussa 2012. Mahdollisista jatkotoimista päätetään lausuntokierroksen jälkeen.

7. Hankkeen vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 24/41/2010

6.8 POHJOISMAISEN PERINTÖSOPIMUKSEN MUUTOSSOPIMUKSEN HYVÄKSYMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Pohjoismaiseen perintösopimukseen tehtyjen muutosten hyväksyminen

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Pohjoismaisen perintösopimuksen muutossopimus (allekirjoitettu 1.6.2012)

3. Keskeinen sisältö

Muutossopimus yhdenmukaistaa sovellettavaa lakia ja lainvalintaa koskevat säännökset EU:n perintöasetuksen (N:o 650/2012) osoittamalla tavalla. Perimyksen sovelletaan jatkossa kaikkien Pohjoismaiden kesken sen sopimusvaltion lakia, jossa perittävällä oli

kuollessaan asuinpaikka. Perittävä voi kuitenkin määrätä, että hänen perimyksensä sovelletaan sen sopimusvaltion lakia, jonka kansalainen hän on valinnan tehdessään tai kuollessaan. Suomi ja Ruotsi soveltavat ensisijaisesti perintöasetuksen säännöksiä. Poikkeuksena ovat kuolinpesän hallinnointia koskevat menettelysäännöt ja tähän liittyvä viranomaisapu sekä perintöasioissa annettujen pohjoismaisten päätösten tunnustamista ja täytäntöönpanoa koskevat yksinkertaistetut menettelyt.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Silvola, Salla, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50314

Kempainen, Outi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50260

5. Taustatietoja

Suomen, Islannin, Norjan, Ruotsin ja Tanskan kesken Kööpenhaminassa 19 päivänä marraskuuta 1934 tehty perintöä, testamenttia ja pesänselvitystä koskeva sopimus (pohjoismainen perintösopimus) tuli voimaan 1.1.1936 (SopS 21/1935). Sopimusta uudistettiin edellisen kerran vuonna 1975 (SopS 36/1976). Sopimuksessa on määräyksiä perimyksen sovellettavasta laista, pesänselvitystä ja perinnönjakoa tai näitä koskevia riitoja koskevasta toimivallasta ja tuomion tai sovinnon tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta.

6. Aikataulu

Pohjoismaisen perintösopimuksen muutossopimuksen on tarkoitus tulla voimaan samanaikaisesti EU:n perintöasetuksen soveltamisen kanssa 17.8.2015. Hallituksen esityksen valmistelu pohjoismaisen perintösopimuksen muutossopimuksen hyväksymiseksi aloitetaan vuoden 2013 loppupuolella.

7. Hankkeen vaikutukset

Perittävien valinnanvapaus lisääntyy. Säännösten yhdenmukaistaminen EU:n perintöasetuksen kanssa kasvattaa kansainvälisten perintöasioiden ennakoitavuutta ja vähentää rajaesteitä Pohjoismaiden välillä.

8. Muut tiedot

OM 24/41/2010

7 VELVOITEOIKEUS JA KULUTTAJANSUOJA

7.1 JULKISYHTEISÖN VAHINGONKORVAUSVASTUU

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on julkisyhteisöjen vahingonkorvausvastuuta koskevan lainsäädännön uudistaminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Selvitys vahingonkorvauslain uudistamistarpeesta (selvitysraportti OM/23.6.1998)

Julkisyhteisön vahingonkorvausvastuu (Oikeusministeriö, selvityksiä ja ohjeita 59/2010)

Lausuntotiivistelmä (Oikeusministeriö, mietintöjä ja lausuntoja 10/2011)

3. Keskeinen sisältö

Tarkoituksena on saattaa ajan tasalle julkisyhteisön korvausvastuuta koskevat vahingonkorvauslain säännökset.

4. Organisointi

Valmistelijat

Määttänen, Laura, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50332

Salminen, Kirsikka, tutkija, oikeusministeriö

5. Taustatietoja

Hanke liittyy vuonna 1998 aloitettuun vahingonkorvauslain uudistamiseen. Henkilövahinkojen korvaamista koskeva sääntely uudistettiin vuoden 2006 alusta. Puhtaan varallisuusvahingon korvaussääntelyn osalta puolestaan päädyttiin vuonna 2003 siihen, ettei tarvetta lainsäädäntömuutoksiin ole.

6. Aikataulu

Oikeusministeriön ulkopuoliselta selvitysmieheltä sääntelyn uudistamistarpeesta tilaama selvitys on ollut lausunnolla ja lausuntopalautteesta on laadittu tiivistelmä. Hankkeen valmistelun jatkamisesta päätetään myöhemmin.

7. Hankkeen vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 19/41/2007

7.2 UUDISTETUN MAKSUVIIVÄSTYSDIREKTIIVIN TÄYTÄNTÖÖNPANO JA PERINTÄLAIN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on uudistetun maksuviivästyisdirektiivin (2011/7/EU) kansallinen täytäntöönpano ja saatavien perinnästä annetun lain (513/1999, nk. perintälaki) uudistaminen

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Asettamispäätös 28.3.2011

Työryhmän mietintö 21.12.2011 (Oikeusministeriö, mietintöjä ja lausuntoja 54/2011)

Lausuntotiivistelmä 13.4.2012 (Oikeusministeriö, mietintöjä ja lausuntoja 21/2012)

Hallituksen esitys 57/2012

3. Keskeinen sisältö

Hankkeessa on valmisteltu säännökset, jotka ovat tarpeen uudistetun maksuviivästyisdirektiivin täytäntöön panemiseksi. Direktiivin tarkoituksena on torjua nykyistä tehokkaammin kaupallisissa toimituksissa tapahtuvia maksuviivästyksiä. Direktiivi koskee maksuja, jotka perustuvat tavaroiden tai palvelusten toimittamiseen yritykseltä toiselle tai yritykseltä viranomaiselle. Direktiiviä ei sovelleta esimerkiksi kuluttajasopimuksiin.

Uutta direktiivissä on esimerkiksi velkojan oikeus saada aina maksun viivästyessä velalliselta 40 euron vähimmäiskorvaus perintäkuluista sekä maksuaikojen aikaisempaa täsmällisempi sääntely. Lisäksi lakisääteinen viivästyskorko nousee yhdellä prosenttiyksiköllä nykyiseen verrattuna.

Samalla hankkeessa on valmisteltu ehdotus perintälain muuttamiseksi myös eräiltä muilta osin. Muutoksilla pyritään erityisesti siihen, että lain säännökset nykyistä tehokkaammin varmistavat hyvän perintätavan noudattamisen ja estävät kohtuuttoman suurten perintekulujen perimisen velalliselta.

4. Organisointi

Valmistelija

Määttänen, Laura, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50332

5. Taustatietoja

Uudistettu maksuviivästysdirektiivi on annettu 16.2.2011. Se on osa kasvua ja työllisyyttä tukevaa Lissabonin strategiaa. Direktiivillä on pantu osaltaan täytäntöön eurooppalaisia pk-yrityksiä tukeva aloite ("Small Business Act", KOM(2008) 394) ja Euroopan talouden elvytyssuunnitelmasta annettu komission tiedonanto (KOM(2008) 800).

6. Aikataulu

Hallituksen esitys on annettu eduskunnalle 7.6.2012. Lakien on tarkoitus tulla voimaan alkuvuonna 2013.

7. Hankkeen vaikutukset

Hankkeen vaikutuksia on kuvattu hallituksen esityksen s. 22–25.

8. Muut tiedot

OM 7/41/2011

OM007:00/2011

7.3 YLEISSOPIMUS VÄLITTÄJÄN HALLINNASSA OLEVIA ARVOPAPEREITA KOSKEVISTA YHDENMUKAISISTA AINEELLISOIKEUDELLISISTA SÄÄNNÖISTÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Yleissopimuksen mahdollinen allekirjoittaminen ja ratifiointi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

E 106/2005 vp, jatkokirjelmä 17.6.2008

Kuulemismuistio 13.5.2009

28.5.2009 pidettyyn kuulemiseen liittyvä pöytäkirja

Kokousmuistio – UNIDROIT -diplomaattikonferenssi 2009

Yleissopimus

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimuksen tarkoituksena on yhdenmukaistaa välittäjän hallinnassa olevia arvopapereita koskevia aineellisoikeudellisia säännöksiä.

Yleissopimus koskee arvopapereita, joihin liittyvät oikeudet merkitään välittäjän ylläpitämälle tilille. Tällaisia arvopapereita hallitaan moniportaisissa välittäjien ketjuissa

mutta myös omistajakohtaisilla arvopaperitileillä, joissa sijoittajalla säilyy suora esineoikeus arvopaperiin ja välitön suhde liikkeeseenlaskijaan. Jälkimmäisistä esimerkkejä ovat Suomen arvo-osuusjärjestelmässä omistajakohtaisille arvo-osuustileille merkityt arvopaperit.

Yleissopimuksessa määrätään mm. välittäjän hallinnassa olevien arvopapereiden hankkimisesta, luovuttamisesta ja käyttämisestä vakuutena sekä arvopapereihin kohdistuvien oikeuksien etusijajärjestyksestä. Määräyksiä on myös arvopapereihin kohdistuvien oikeuksien haltijan suojasta välittäjän maksukyvyttömyystilanteessa samoin kuin eräistä arvopapereiden selvitysjärjestelmiin liittyvistä erityiskysymyksistä.

4. Organisointi

Valmistelija

Pulkkinen, Pekka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50224

5. Taustatietoja

Yleissopimus on ns. sekasopimus sisältäen sekä Euroopan yhteisön että jäsenvaltioiden toimivaltaan kuuluvia määräyksiä. EU:n komissio on osallistunut neuvotteluihin yhteisön toimivaltaan kuuluvissa kysymyksissä.

6. Aikataulu

Yleissopimus hyväksyttiin diplomaattikonferenssissa 9.10.2009. Yleissopimuksen allekirjoittamisesta ja ratifioinnista päätetään myöhemmin.

Kehitys EU:ssa saattaa johtaa siihen, että komissio antaa arvopaperioikeutta koskevan direktiiviehdotuksen, josta johtuen yleissopimuksen ratifiointi ei ainakaan direktiiviehdotuksen käsittelyn aikana etene.

7. Vaikutukset

Yhdenmukaistamalla aineellisoikeudellisia säännöksiä yleissopimus vähentäisi erityisesti rajat ylittävään arvopapereiden vaihdantaan ja vakuuskäyttöön liittyviä oikeudellisia riskejä. Siten yleissopimus parantaisi arvopaperimarkkinoiden toimivuutta ja alentaisi markkinoiden ja niillä toimivien kustannuksia.

8. Muut tiedot

EU/2005/1064

OM 3/472/2005

7.4 YLEISSOPIMUS VÄLITTÄJÄN HALLINNASSA OLEVIIN ARVOPAPERIEIHIN LIITTYVIIN TIETTYIHIN OIKEUKSIIN SOVELLETTAVASTA LAISTA

1. Tavoite ja tehtävät

Yleissopimuksen mahdollinen allekirjoittaminen ja ratifioiminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Arviomuistio 26.5.2003

Lausuntotiivistelmä

E-kirjelmä 98/2002 vp

U 13/2004 vp

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimuksessa määritellään, minkä maan lakia sovelletaan välittäjän hallinnassa olevien arvopapereiden luovutukseen ja vakuuskäyttöön silloin, kun arvopaperiin liittyvät oikeudet merkitään välittäjän ylläpitämälle tilille. Pääsäännön mukaan sovellettaisiin tilinhaltijan ja välittäjän valitsemaa lakia. Sopimus koskisi myös Suomen arvo-osuusjärjestelmässä arvo-osuustileille merkittyjä arvopapereita.

4. Organisointi

Valmistelija

Pulkkinen, Pekka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50224

5. Taustatietoja

Yleissopimus on nk. sekasopimus sisältäen sekä Euroopan yhteisön että jäsenvaltioiden toimivaltaan kuuluvia määräyksiä. Yleissopimukseen liittyminen edellyttää sekä EU:n että kansallisen lainsäädännön tarkistamista.

6. Aikataulu

Yleissopimus hyväksyttiin Haagin kansainvälisen yksityisoikeuden konferenssissa 13.12.2002. EU:n komissio teki 5.1.2004 neuvostolle ehdotuksen päätökseksi yleissopimuksen allekirjoittamisesta yhteisön puolesta. Yleissopimuksen allekirjoittamisesta on useaan otteeseen keskusteltu neuvoston työryhmässä, mutta asiasta ei ole päästy yhteisymmärrykseen. Komissio on ilmeisesti luopunut pyrkimyksestä saada yleissopimus allekirjoitetuksi ja on ilmoittanut aikovansa tämän sijasta antaa arvopaperioikeutta koskevan direktiiviehdotuksen, jossa sääntelyn kohteena olisivat muun muassa lainvalintakysymykset.

7. Hankkeen vaikutukset

Yleissopimus parantaisi oikeusvarmuutta sovellettavasta laista ja näin tehostaisi ja mahdollisesti lisäisi arvopapereiden vaihdantaa ja vakuuskäyttöä erityisesti rajojen yli. Se myös alentaisi arvopaperimarkkinoiden ja niillä toimivien kustannuksia.

8. Muut tiedot

OM 7/482/2003

OM028/00/2001

EU290702/0073

7.5 SULKEUTUVAA NETTOUTUSTA KOSKEVIEN MÄÄRÄYSTEN TÄYTÄNTÖÖNPANOKELPOISUUTTA KOSKEVA HANKE

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on valmistella Unidroit'n piirissä sulkeutuvaa nettoutusta koskevien sopimusmääräysten täytäntöönpanokelpoisuutta koskevat periaatteet, jotka toimivat esimerkkinä kansallisille lainsäätäjille, sekä tätä kautta edesauttaa sulkeutuvaa nettoutusta koskevien määräysten täytäntöönpanokelpoisuutta ja siten helpottaa riskienhallintaa rahoitusmarkkinoilla erityisesti rajat ylittävissä tilanteissa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Tausta-asiakirjoja on verkko-osoitteessa <http://www.unidroit.org/> (otsikon ”Netting of Financial Instruments” alla)

3. Keskeinen sisältö

Periaatteiden keskeisenä sisältönä on varmistaa rahoitusmarkkinoilla käytettävien sulkeutuvaa nettoutusta koskevien sopimusmääräysten tehokkuus riippumatta siitä, onko sopimuspuoli joutunut maksukyvyttömyysmenettelyn kohteeksi. Periaatteissa sallitaan kuluttajien ja muiden luonnollisten henkilöiden jättäminen soveltamisalan ulkopuolelle. Periaatteissa sallitaan myös lainsäädäntö, jonka mukaan taloudellisissa vaikeuksissa olevan rahoituslaitoksen pelastamistoimissa toimivaltainen viranomaisen voi väliaikaisesti estää nettoutusta koskevan sopimusmääräyksen soveltamisen.

4. Organisointi

Valmistelija

Pulkkinen, Pekka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50224

5. Taustatietoja

Luonnokset periaatteiksi on valmisteltu Unidroit'n asettamassa työryhmässä (Study Group), joka on kokoontunut kolmesti vuosina 2011–2012. Suomen lainsäädäntö (ks. erityisesti laki eräistä arvopaperi- ja valuuttakaupan sekä selvitysjärjestelmän ehdoista, 1084/1999), täyttää jo nykyisellään pääosin luonnoksen vaatimukset.

6. Aikataulu

Hallitusten asiantuntijoiden väliset neuvottelut, joissa periaatteet on tarkoitus viimeistellä, alkavat lokakuussa 2012.

7. Hankkeen vaikutukset

Periaatteet voivat aikaa myöden johtaa sulkeutuvaa nettoutusta koskevien kansallisten lainsäädäntöjen yhtenäistämiseen ja nettoutusmääräysten aikaisempaa laajempaan täytäntöönpanokelpoisuuteen, mikä helpottaa riskienhallintaa rahoitusmarkkinoilla.

8. Muut tiedot

OM 1/479/2012

7.6 YK:N KAUPPAKONVENTIOON TEHDYN VARAUMAN PERUUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on peruuttaa YK:n kauppakonvention (CISG) 92 artiklan mukainen varauma.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Muistio 23.3.2009

Avtalsslutande vid internationella köp av varor. TemaNord 2009:507

Hallituksen esitys 16/2011 vp

Eduskunnan vastaus 21/2011 vp

3. Keskeinen sisältö

Tarkoituksena on peruuttaa YK:n kauppakonvention tehty varauma, jonka mukaan Suomi ei sitoudu noudattamaan konvention II osan määräyksiä kansainvälistä tavaran kauppaa koskevan sopimuksen tekemisestä.

4. Organisointi

Valmistelijat

Määttänen, Laura, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50332

5. Taustatietoja

Suomi on ratifioinut YK:n kauppakonvention vuonna 1987, ja se on tullut Suomen osalta voimaan 1.1.1989. Ratifioidessaan konvention Suomi teki varauman, jonka mukaan se ei sovelle konvention II osan määräyksiä. Norja, Ruotsi ja Tanska tekivät vastaavan varauman. Suomi on valmistellut varauman peruuttamista yhteistyössä muiden varauman tehneiden Pohjoismaiden kanssa.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys on annettu 26.8.2011. Eduskunta on hyväksynyt esityksen 6.10.2011. Tasavallan presidentti on hyväksynyt esityksen 18.11.2011. Varauman peruuttaminen on tullut voimaan 1.6.2012

7. Hankkeen vaikutukset

Varauman peruuttamisen seurauksena Suomi soveltaa kansainvälistä tavaran kauppaa koskeviin sopimuksiin konventiota kokonaisuudessaan. Näin ollen varauman peruuttaminen selkeyttää oikeustilaa ja parantaa sopimuspuolten mahdollisuuksia ennakoida, mitä oikeussääntöjä kansainvälistä tavaran kauppaa koskevan sopimuksen tekemiseen sovelletaan.

Koska konventio ei koske kotimaassa harjoitettavaa kauppaa, varauman peruuttaminen ei vaikuta kotimaankauppaan sovellettavaan lainsäädäntöön. Suomen ja muiden Pohjoismaiden tekemien varaumien johdosta yleissopimusta ei jatkossakaan miltään osin sovelleta Pohjoismaiden väliseen kauppaan.

8. Muut tiedot

OM 2/42/2009

7.7 SOPIMUSVELVOITTEISIIN SOVELLETTAVAA LAKIA KOSKEVAN ROOMA I -ASETUKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANO

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on valmistella kansalliseen lainsäädäntöön vuonna 2008 hyväksytyyn asetuksen edellyttämät tarkistukset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2002) 654 lopullinen, vihreä kirja

E 5/2003 vp

KOM (2005) 650 lopullinen, asetusehdotus

U 7/2006

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus N:o 593/2008 sopimusvelvoitteisiin sovellettavasta laista (Rooma I)

3. Keskeinen sisältö

Asetuksessa säädettäisiin siitä, minkä valtion lain nojalla on arvioitava sopimusvelvoite, jolla on liittymä kahteen tai useampaan valtioon.

4. Organisointi

Valmistelija

Määttänen, Laura, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50332

Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50266

5. Taustatietoja

Liittyy vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen toimintasuunnitelman toimeenpanoon.

6. Aikataulu

Asetusta on sovellettu joulukuusta 2009. Lainsäädännön selkeyden vuoksi on tarpeen kumota voimassa olevaan lainsäädäntöön sisältyvät, asetuksen kanssa ristiriidassa olevat säännökset. Teknisluonteisia tarkistuksia on tarpeen tehdä ainakin kuluttajansuojalakiin ja työsopimuslakiin.

7. Hankkeen vaikutukset

Asetuksen säännökset vastaavat pääpiirteissään Rooman yleissopimuksen sääntelyä, minkä vuoksi asetuksen vaikutukset Suomessa jäävät verrattain vähäisiksi.

8. Muut tiedot

OM 15/461/2002

EU/2003/0097

7.8 ASETUSEHDOTUS YHTEISESTÄ EUROOPPALAISESTA KAUPPALAISTA

1. Tavoite ja tehtävät

Osallistuminen eurooppalaisen sopimusoikeuden kehittämiseen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission tiedonanto KOM(2001) 398

Komission tiedonanto KOM(2003) 68

Komission tiedonanto KOM(2004) 651

E-kirjelmä 79/2001 sekä jatkokirjelmät 2.4.2003, 2.12.2004 ja 20.5.2009

Komission vihreä kirja KOM(2010) 348

E-kirjelmä 120/2010

Komission ehdotus KOM(2011) 635

U-kirjelmä 56/2011

3. Keskeinen sisältö

Komission ehdotuksessa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi yhteisestä eurooppalaisesta kauppalaista (KOM(2011) 635) pyritään luomaan valinnainen sopimusoikeudellinen säännöstö, jota voidaan soveltaa rajat ylittävissä kauppasopimuksissa EU:n jäsenvaltioissa. Soveltamisen edellytyksenä on molempien sopimusosapuolten suostumus.

Ehdotetun yhteisen eurooppalaisen kauppalaisten määräykset kattavat pääpiirteissään sopimuksen koko elinkaaren. Yhteistä eurooppalaista kauppalakia voitaisiin soveltaa sekä yrityksen ja kuluttajan välisiin että yritysten keskinäisiin liiketoimiin silloin, kun toinen yrityksistä on pk-yritys.

4. Organisointi

Valmistelijat

Määttänen, Laura, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50332

5. Taustatietoja

Komissio on valmistellut eurooppalaista sopimusoikeutta vuodesta 2001. Komissio julkaisi 1.7.2010 vihreän kirjan toimintavaihtoehtoista etenemiseksi kohti kuluttajia ja yrityksiä hyödyttävää eurooppalaista sopimusoikeutta. Vihreän kirjan tarkoituksena oli esitellä vaihtoehtoisia tapoja eurooppalaisen sopimusoikeuden kehittämiseksi ja käynnistää asiaa koskeva julkinen kuuleminen. Asetusehdotus perustuu vihreään kirjaan ja sen pohjalta järjestettyyn kuulemiseen.

6. Aikataulu

Komissio antoi asetusehdotuksensa lokakuussa 2011. Ehdotusta käsitellään neuvoston työryhmässä.

7. Hankkeen vaikutukset

Yhteinen eurooppalainen kauppalaki ei korvaisi Suomen nykyistä sopimusoikeudellista lainsäädäntöä. Se toisi sopimusoikeutemme nykyisen sääntelyn rinnalle toisen sopimuksia koskevan sääntelykokonaisuuden, jonka soveltamisesta sopimussuhteeseensa osapuolet voisivat sopia.

8. Muut tiedot

OM 5/482/2009

7.9 LENTOYHTIÖIDEN VAHINGONKORVAUSVASTUUTA KOSKEVAN YLEISSOPIMUKSEN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on uudistaa lentokoneiden kolmansille tahoille aiheuttamien vahinkojen korvaamista koskeva kansainvälisoikeudellinen sääntely.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Convention on Compensation for Damage to Third Parties, Resulting from Acts of Unlawful Interference Involving Aircraft Signed at Montréal on 2 May 2009

Convention on Compensation for Damage Caused by Aircraft to Third Parties Signed at Montréal on 2 May 2009

3. Keskeinen sisältö

Diplomaattikonferenssissa 20.4.–1.5.2009 hyväksyttiin kaksi yleissopimusta, joilla nykyaikaistetaan ja selkeytetään lentokoneiden maanpinnalla aiheuttamien vahinkojen korvausvastuuta (Conventions on Compensation for Damage Caused by Aircraft to Third Parties from Acts of Unlawful Interference or from General Risks). Yleissopimukset kuuluvat osittain EU:n yksinomaiseen toimivaltaan.

4. Organisointi

Valmistelija

Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50266

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Sopimusten mahdollisesta allekirjoittamisesta ja ratifioinnista päätetään myöhemmin.

7. Hankkeen vaikutukset

Vahingonkorvausvastuun yhtenäistäminen maailmanlaajuisesti selkeyttäisi korvaussääntelyä, helpottaisi vastuiden vakuuttamista ja parantaisi matkustajien korvausoikeudellista asemaa.

8. Muut tiedot

OM 2875/45/2001

7.10 PIKALUOTTOIHIN LIITTYVÄN LAINSÄÄDÄNNÖN MUUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on lainsäädäntöä tarkistamalla vähentää pikaluotoista aiheutuvia velkaongelmia.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Arviomuistio 3.11.2011

Asettamispäätös 2.12.2011

Työryhmän mietintö 11.4.2012 (OMML 17/2012)

Lausuntotiivistelmä 29.5.2012 (OMML 30/2012)

3. Keskeinen sisältö

Mietinnössä ehdotetaan muutettaviksi kuluttajansuojalain (38/1978) kuluttajaluottoja koskevaa 7 lukua, lakia eräiden luotonantajien rekisteröinnistä (747/2010) sekä korkolain (633/1982) säännöstä lain tahdonvaltaisuudesta. Ensisijaisena keinona pikaluotoista aiheutuvien ongelmien vähentämiseksi ehdotetaan pienten luottojen hintasääntelyä. Lisäksi ehdotetaan muun muassa kieltoa käyttää lisämaksullisia tekstiviesti- tai muita vastaavia viestipalveluja luottosuhteeseen liittyvässä asioinnissa sekä kuluttajan luottokelpoisuuden arvioinnin tiukentamista.

4. Organisointi

Valmistelijat

Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50266

Rajamäki, Sofia, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50554

5. Taustatietoja

Pikaluottoihin liittyvät ongelmat ovat kasvaneet siitä huolimatta, että kuluttajaluottojen tarjontaan liittyvää lainsäädäntöä on äskettäin uudistettu kahdessa vaiheessa muun muassa pikaluotoista johtuvien velkaongelmien vähentämiseksi.

6. Aikataulu

Asiaa koskeva hallituksen esitys on tarkoitus antaa Eduskunnalle mahdollisimman pikaisesti. Työryhmän mietintöön pohjautuva vastapuolen oikeudenkäyntikulujen enimmäismääriä summaarisissa asioissa koskevan sääntelyn uudistaminen on toteutettu oikeusministeriön asetuksella 425/2012.

7. Hankkeen vaikutukset

Merkittävimpiä vaikutuksia niin kuluttajille kuin pienten luottojen tarjoajille olisi ehdotetusta hintasääntelystä.

8. Muut tiedot

OM 17/41/2011

OM035:00/2011

7.11 RYHMÄRAKENNUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on muuttaa asuntokauppalakia asunto-osakeyhtiömuotoiseen ryhmärakennuttamiseen liittyvän sääntelyn selkeyttämiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Muistio 5.10.2011 asuntokauppalain uudistamistarpeista ryhmärakennuttamisen toimintaedellytyksien parantamiseksi

Muistio 3.11.2011 pidetystä kuulemistilaisuudesta

3. Keskeinen sisältö

Ryhmärakennuttamisella tarkoitetaan omatoimirakentamisen ja rakennusliikevetoisen asuntorakentamisen välimuotoa, jossa ryhmä tulevia asukkaita organisoituu ja ryhtyy rakennuttamishankkeeseen yhdessä.

Ryhmärakennuttamisella on aikaisemmin toteutettu pääosin pientalohankkeita, mutta nyttemmin on aloitettu myös asunto-osakeyhtiömuotoisia kerrostalojen ryhmärakennuttamishankkeita. Tulevien asunnon omistajien lisäksi keskeisenä tahona osassa hankkeita on projektiin jo markkinointivaiheessa nimetty rakennuttajakonsultti, jonka tehtäviä ovat tavallisesti muun muassa tulevien asunnonomistajien eli asunto-osakeyhtiön perustajaosakkaiden hankkiminen, sopimusten laatiminen, urakoiden ja hankintojen kilpailuttaminen sekä rakennuttamisprojektin valvominen.

Epäselvyyttä on syntynyt siitä, mikä on konsulttialoitteisten, yhtiömuotoisten ryhmärakennuttamishankkeiden suhde asuntokauppalakiin, ja onko toimintaa jopa pidettävä asuntokauppalain vastaisena lakiin sisältyvä kriminalisointisäännös huomioon ottaen. Lisäksi on tarvetta muun muassa selvittää, miltä osin asuntokauppalain ostajan suojaksi säädettyjä säännöksiä voidaan / on syytä soveltaa pakottavasti myös ryhmärakennuttamishankkeissa.

4. Organisointi

Valmistelijat

Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50266

Rajamäki, Sofia, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50554

5. Taustatietoja

Hanke liittyy hallitusohjelman (Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelma 22.6.2011, s. 72–73) kirjaukseen, jonka mukaan tavoitteena on parantaa ryhmärakennuttamisen toimintaedellytyksiä ja käynnistää ohjelma ryhmärakennuttamisen ja muiden uusien asumiskonseptien edistämiseksi.

6. Aikataulu

Hankkeen valmistelun käynnistämisestä päätetään myöhemmin.

7. Hankkeen vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 8/42/2011

7.12 KULUTTAJANSUOJALAIN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on panna täytäntöön kuluttajan oikeuksia koskeva direktiivi (2011/83/EU) sekä mahdollisesti uudistaa kuluttajansuojalainsäädäntöä muiltakin kuin direktiivin täytäntöönpanon edellyttämiltä osin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

U 77/2008 vp

U-jatkokirje 12.2.2010 OM2010-00040

2. U-jatkokirje 18.5.2011 OM2011-00210

Direktiivi 2011/83/EU kuluttajan oikeuksista

Kuluttajaviraston aloite puhelinmyynnin sääntelyn uudistamisesta OM 15/42/2011

Arviomuistio kuluttajansuojalain muutostarpeista 9/2012

Arviomuistio kuluttajansuojalain muutostarpeista. Lausuntotiivistelmä 43/2012

3. Keskeinen sisältö

Kuluttajan oikeuksia koskevan direktiivin (2011/83/EU) tavoitteena on lainsäädäntöä yhdenmukaistamalla lisätä rajat ylittävää kuluttajankauppaa ja parantaa siten sisämarkkinoiden toimintaa. Direktiivillä uudistetaan nykyiset kotimyyntiä ja etämyyntiä koskevat direktiivit pääosin täysharmonisoiviksi. Direktiivissä säädetään myös muita soveltamisalaan kuuluvia kuluttajasopimuksia koskevista elinkeinonharjoittajan tiedonantovelvoitteista sekä luovutuksesta ja vaaranvastuusta kulutustavaran kaupassa.

Lisäksi oikeusministeriössä on laadittu arviomuistio, jossa on pohdittu, tulisiko kuluttajansuojalakeja uudistaa direktiivin täytäntöönpanon yhteydessä laajemminkin ja mitkä uudistukset olisivat tarpeellisia ja EU-sääntely huomioon ottaen mahdollisia.

4. Organisointi

Valmistelijat

Rajamäki, Sofia, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50554

Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50266

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Direktiivi on pantava täytäntöön 13.12.2013 mennessä, ja direktiivin täytäntöönpanotyöryhmä perustetaan syksyllä 2012. Samalla arvioidaan, onko tässä yhteydessä aiheellista ryhtyä kuluttajansuojalain uudistamiseen direktiivin täytäntöönpanoa laajemmin.

7. Hankkeen vaikutukset

Yhdenmukainen lainsäädäntö on omiaan parantamaan yritysten toimintaedellytyksiä sisämarkkinoilla. Hyvin toimivat sisämarkkinat hyödyttävät kuluttajia, kun hyödykevalikoimat laajenevat ja lisääntyvä kilpailu alentaa hintoja. Sääntelyn yhdenmukaistaminen helpottaa varsinkin rajat ylittävää verkkokauppaa sekä pienyritysten että kuluttajien eduksi.

8. Muut tiedot

OM 4/471/2008

EU/2008/1481

OM 21/41/2011

7.13 DIREKTIIVIEHDOTUS ASUNTO-OMAISUUTEEN LIITTYVISTÄ KULUTTAJALUOTOISTA

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on parantaa sisämarkkinoiden toiminnan ja toteutumisen edellytyksiä sekä ratkaista finanssikriisin yhteydessä ilmenneitä ongelmia.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toimialan ja kuluttajajärjestöjen edustajista koostuvan työryhmän, ns. Forum Groupin raportti, joulukuu 2004

KOM(2005) 327 lopullinen, vihreä kirja

Oikeusministeriön lausunto komissiolle vihreästä kirjasta, 29.11.2005

E 109/2005 vp

TaVP 96/2005 vp

Report of the Mortgage Funding Expert Group

Mortgage Industry and Consumers Expert Group, Final Report

KOM(2007) 807 lopullinen, valkoinen kirja

E-kirjelmän jatkokirje 17.4.2008

KOM (2011) 142 lopullinen

U 7/2011 vp

U-jatkokirje 30.11.2011

3. Keskeinen sisältö

Direktiiviehdotus on jatkoa vuonna 2008 annetulle kulutusluottodirektiiville 2008/48/EU. Ehdotus koskee asunto- ja kiinnitysluottoja sekä kulutusluottodirektiivin soveltamisalan ulkopuolelle jääviä asunnon kunnostus- ja perusparannuslainoja.

Direktiiviehdotus sisältää samantyyppisiä säännöksiä kuin kulutusluottodirektiivi mm. luottojen mainonnassa annettavista tiedoista, ESIS-lomakkeella kuluttajalle ennen luotosopimuksen tekemistä annettavista tiedoista, lainanhakijan luottokelpoisuuden arvioinnista ja luotonantajien pääsystä luottotietoja koskeviin rekistereihin.

Uutta verrattuna kulutusluottodirektiivin on, että useihin direktiiviehdotuksen säännöksiin on liitetty komissiolle valtuus antaa asiasta tarkempia säännöksiä ja myöhemmin myös muuttaa direktiivin säännöksiä. Lisäksi direktiiviehdotuksella luotaisiin luotonvälittäjille niin sanottu Eurooppa-passi: kotivaltiosta saamansa luvan nojalla luotonvälittäjä saisi toimia myös muissa jäsenvaltioissa.

4. Organisointi

Valmistelijat

Kummoinen, Katri, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50266

Rajamäki, Sofia, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50554

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Neuvosto saavutti direktiiviehdotuksesta poliittisen yhteisymmärryksen keväällä 2012. Käynnissä on parhaillaan neuvottelut Euroopan parlamentin kanssa 1. lukemisen sopimuksen aikaansaamiseksi. Neuvoston puheenjohtajavaltion Kyproksen tavoitteena on saavuttaa yhteisymmärrys EP:n kanssa syksyn kuluessa.

7. Vaikutukset

Sääntely vastaa pääpiirteissään voimassa olevan kuluttajansuojalain 7 luvun periaatteita. Suurimmat kustannusvaikutukset luotonantajille aiheutunee uuden ESIS-lomakkeen käyttöönotosta.

8. Muut tiedot

OM 4/471/2005

EU/2005/1220

7.14 KULUTTAJARIITOJEN VAIHTOEHTOINEN RIITOJENRATKAISU (EU)

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on pyrkiä parantamaan vähittäiskaupan sisämarkkinoiden toimintaa ja lisätä erityisesti rajat ylittäviä liiketoimia helpottamalla elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisten riitojen ratkaisua. Tavoitteena on myös kuluttajansuojan lisääminen EU:ssa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM (2011) 793 lopullinen

KOM(2011) 794 lopullinen

U 3/2012 vp

TaVL 12/2012 vp

3. Keskeinen sisältö

Komissio on antanut aiemmin kaksi suositusta vaihtoehtoisesta kuluttajariitojen ratkaisusta (98/257/EY ja 2001/310/EY) ja perustanut kaksi verkostoa (ECC-NET ja FIN-NET), jotka käsittelevät vaihtoehtoista riidanratkaisua.

Direktiiviehdotuksen (ns. ADR-direktiivi) tarkoituksena on varmistaa, että kaikissa jäsenvaltioissa on laadukkaita tuomioistuimen ulkopuolisia riidanratkaisuelimiä. Direktiivillä velvoitettaisiin jäsenvaltiot varmistamaan, että kuluttajien ja elinkeinonharjoittajien väliset riidat voidaan saattaa ADR-elimien ratkaistaviksi sekä asetettaisiin ADR-elimille minimilaatuvaatimukset. Lisäksi direktiivissä asetettaisiin velvoitteita elinkeinonharjoittajille, ADR-elimille ja kansallisille viranomaisille.

Asetusehdotuksen (ns. ODR-asetus) tarkoituksena olisi perustaa sähköinen asiointipiste, ODR-foorumi, jonka kautta olisi mahdollista toimittaa valitus toimivaltaiselle ADR-elimelle rajat ylittävissä sähköistä kaupankäyntiä koskevissa riidoissa. ODR-foorumi ei itse ratkaisisi riitoja, vaan sen tehtävänä olisi etsiä asiassa toimivaltainen kansallinen riidanratkaisuelin ja välittää sille kuluttajan ODR-foorumissa tekemä valitus.

4. Organisointi

Valmistelijat

Kotivuori Hanna-Mari, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50480

Rajamäki, Sofia, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50554

5. Taustatietoja

Komission ehdotus on osa komission huhtikuussa 2011 antamaa sisämarkkinoiden toimenpidepakettia (KOM(2011) 206). Ehdotus vaihtoehtoisten riidanratkaisumenettelyjen käytöstä on yksi toimenpidepaketin hankkeista valituista sisämarkkinoiden avainhankkeista.

6. Aikataulu

Komissio antoi ehdotuksensa 29.11.2011. Ehdotusten varsinainen käsittely neuvoston työryhmässä aloitettiin joulukuussa 2011, ja ehdotuksista päästiin neuvostossa yhteisymmärrykseen toukokuun 2012 KIKY-neuvostossa. Neuvottelut Euroopan parlamentin kanssa alkavat syksyllä 2012.

7. Vaikutukset

Suomessa toimivia, ADR-direktiiviehdotuksen soveltamisalaan selkeästi kuuluvia vaihtoehtoisia riidanratkaisuelimiä ovat ainakin kuluttajariitalautakunta, pankkilautakunta, vakuutuslautakunta ja arvopaperilautakunta, ja direktiivin sekä asetuksen kansalliset vaikutukset kohdistuisivat ennen kaikkea näiden elinten toimintaan.

8. Muut tiedot

OM 2/471/2011

EU/2011/1948

EU/2011/1949

7.15 KANSAINVÄLISEN ONLINE-RIIDANRATKAISU- JÄRJESTELMÄN LUOMINEN (UNCITRAL)

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on luoda kansainvälinen verkkovälitteinen riidanratkaisujärjestelmä (ODR) rajat ylittävän kaupankäynnin edistämiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Hankkeen valmisteluasiakirjat ovat löydettävissä UNCITRALin kotisivuilta osoitteesta: http://www.uncitral.org/uncitral/commission/working_groups/3Online_Dispute_Resolution.html

3. Keskeinen sisältö

Tavoitteena on luoda kansainvälinen verkkovälitteinen riidanratkaisujärjestelmä, jossa käsiteltäisiin rajat ylittäviä, sähköistä kaupankäyntiä koskevia, taloudelliselta arvoltaan

vähäisiä massaluonteisia sopimuksia koskevia riitoja. Järjestelmässä käsiteltäisiin sekä elinkeinonharjoittajien välisiä että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisiä riitoja.

4. Organisointi

Valmistelija

Rajamäki, Sofia, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50554

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Ehdotuksen käsittely on alkanut toimikunnan Online Dispute Resolution -työryhmässä (työryhmä III) syksyllä 2010. Työryhmä kokoontuu puolivuositain, ja seuraava kokous on loppusyksystä 2012.

7. Vaikutukset

Hankkeen vaikutukset arvioidaan myöhemmin.

8. Muut tiedot

7.16 KULUTTAJANSUOJA JULKISISSA PALVELUISSA

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on selvittää, miltä osin julkisen palvelun asiakkaan asema kuluttajansuojanäkökulmasta poikkeaa yksityisesti tuotetun vastaavan tyyppisen palvelun asiakkaan asemasta, ja tarvittaessa tehdä ehdotuksia eroavaisuuksien poistamiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

OTT Mia Hoffrénin kuluttajaoikeudellinen selvitys julkisen hyvinvointipalvelun asiakkaan asemasta, oikeusministeriön julkaisu 2009:4

Työryhmän asettamispäätös 6.10.2010

Asiakkaansuojan kehittäminen julkisissa hyvinvointipalveluissa - raportti, oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 13/2011

Asiakkaansuojan kehittäminen julkisissa hyvinvointipalveluissa, lausuntotiivistelmä, oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 53/2011

3. Keskeinen sisältö

Julkisten palvelujen tuotantotapojen muutos ja asiakkaan valinnanvapauden lisääntyminen on hämärtänyt yksityisten ja julkisten palveluiden välistä rajaa. Tämän vuoksi raportissa ehdotetaan, että julkisen palvelun asiakkaan asemaa lähennettäisiin samankaltaisen palvelun elinkeinonharjoittajalta hankkivan kuluttajan asemaan ottaen kuitenkin huomioon julkisten palvelujen erityispiirteet.

Sen konkretisoimiseksi, millaista uutta sääntelyä erojen vähentämiseksi tarvittaisiin ja millaisia vaikutuksia sääntelyllä olisi palvelujen asiakkaisiin, järjestäjiin ja tuottajiin, raportti sisältää esimerkinomaisen luonnoksen laiksi asiakkaansuojasta julkisissa ja eräissä muissa sosiaali-, terveys-, kuntoutus- ja koulutuspalveluissa. Lakiluonnokseen sisältyvät säännökset palvelun markkinoinnista, asiakkaan oikeuksista palvelun ollessa virheellinen ja virheeseen liittyvien vaatimusten käsittelystä. Lisäksi raportissa ehdotetaan laajennettavaksi kuluttajariitalautakunnan toimivaltaa sekä kehitettäväksi julkisen palvelun asiakkaan neuvontaa tapauksissa, joissa palvelu on osoittautunut puutteelliseksi.

4. Organisointi

Valmistelijat

Lainsäädäntöneuvos Katri Kummoinen, oikeusministeriö, p. 02951 50266

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Valtaosa lausunnonantajista piti yleisellä tasolla tärkeänä, että asiakkaansuojaa julkisissa hyvinvointipalveluissa parannetaan. Sen sijaan eriäviä näkemyksiä esitettiin siitä, millä tavoin ja missä laajuudessa tämä tulisi toteuttaa. Hankkeen mahdollisesta jatkovalmistelusta päätetään myöhemmin.

7. Hankkeen vaikutukset

Hanke parantaisi yksityisoikeudellista asiakkaansuojaa julkisyhteisöjen järjestämissä palveluissa mm. luomalla selkeät säännökset siitä, kenen puoleen asiakas voi kääntyä ja mitkä hänen oikeutensa ovat palvelun ollessa puutteellinen.

8. Muut tiedot

OM 2/471/2009

OM029:00/2010

8 YHTIÖOIKEUS

8.1 SÄÄTIÖLAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on muuttaa säätiölainsäädäntö vastaamaan nykyaikaisen säätiötoiminnan tarpeita.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Patentti- ja rekisterihallituksen aloite säätiölain uudistamisesta 1.7.2005

Lausuntopyyntö patentti- ja rekisterihallituksen aloitteesta 29.11.2005

Tiivistelmä aloitteesta annetuista lausunnoista

Arviomuistio säätiölain uudistamisesta 25.9.2007

Lausuntopyyntö 28.6.2010

Arviomuistio 28.6.2010

Arviomuistion liite

OMML 15/2011 Säätiölain uudistaminen. Lausuntoyhteenveto arviomuistiosta

Asettamispäätös 5.1.2012

Säätiölakityöryhmän seurantaryhmän asettamispäätös

Säätiöille tarkoitettu kysely säätiökäytännöstä, vastausaika 16.2.–9.3.2012

Frågorna på svenska

Säätiölakityöryhmän hankesuunnitelma

3. Keskeinen sisältö

Säätiölaki ajanmukaistetaan sekä kehitetään säätiöiden toimintamahdollisuuksia ja säätiöiden valvontaan käytettävissä olevia keinoja. Työryhmän työn lähtökohtana on arviomuistio 28.6.2010 ja siitä saatu lausuntopalaute. Tärkeimmät uudistustarpeet liittyvät jatkuvarahoitteisten säätiöiden ominaispiirteisiin ja epäitsenäisten säätiöiden asemaan, tahdonvaltaisen ja pakottavan sääntelyn suhteeseen, säätiön tarkoituksen hyödyllisyysvaatimuksen tarpeellisuuden arviointiin, liiketoiminnan harjoittamisen sallimiseen nykyistä selkeämmin sekä säätiöiden hallinnon, vastuiden, velkojainsuojan, taloudellisen raportoinnin, varojen sijoittamisen, rekisteröinnin ja valvonnan sääntelyyn. Työryhmän toimeksiantoon ei kuulu arvioida verolainsäädäntöön, verotukseen tai säätiön harjoittaman toiminnan erityissääntelyyn liittyviä kysymyksiä.

4. Organisointi

Uudistusta valmistelemaan on asetettu työryhmä ja seurantaryhmä.

Työryhmä:

Puheenjohtaja:

Kaisanlahti, Timo, johtaja, OTT

Jäsenet:

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

Alho, Arto, varatuomari, Säätiöiden ja rahastojen neuvottelukunta ry

Wiklund, Henry, puheenjohtaja, K.H. Renlundin säätiö

Sorvari, Eija, toiminnanjohtaja, Miina Sillanpään säätiö

Seppä, Sisko, johtaja, Raha-automaattiyhdistys

Mähönen, Jukka, professori, Turun yliopisto

Työryhmän sivutoimisena sihteerinä toimii varatuomari Oili Kela, Asianajotoimisto Borenus Oy.

Seurantaryhmä:

Puheenjohtaja:

Lainsäädäntöjohtaja Antti T Leinonen

Jäsenet:

johtaja Erkki Rajaniemi, sosiaali- ja terveysministeriö

johtaja Rauno Anttila, opetus- ja kulttuuriministeriö

yhdistys- ja säätiörekisteripäällikkö Juha Viertola, Patentti- ja rekisterihallitus

johtava tuloksellisuustarkastaja Kirsti Sällilä, Valtiontalouden tarkastusvirasto

asianajaja Manne Airaksinen, Suomen Asianajajaliitto

KHT Johanna Perälä, KHT-yhdistys ry

lakiasiainjohtaja Hannu Rautiainen, Elinkeinoelämän keskusliitto EK

järjestösihteerit Esko Grekelä, SAK ry:n, STTK ry:n ja Akava ry:n yhteinen edustaja

johtava lakimies Pirkka-Petri Lebedeff, Suomen Kuntaliitto

päälakimies Jari Söderström, Aalto-yliopisto

direktör, JD Mats Lindfelt, Åbo Akademi

pääsihteerit Jukka Tahvanainen, Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssi ry ja Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta

Seurantaryhmän sivutoimisena sihteerinä toimii varatuomari Oili Kela.

5. Taustatietoja

Säätiölaki on vuodelta 1930. Lakia on viimeksi merkittävästi tarkistettu vuonna 1987, minkä lisäksi lain 1.1.1995 voimaan tulleella muutoksella säätiörekisterin pito ja säätiövalvonta siirrettiin oikeusministeriöstä patentti- ja rekisterihallitukseen. Tämän jälkeen lakiin on tehty lähinnä muun lainsäädännön muutoksista johtuvia ja muita vähäisiä tarkistuksia.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi on 9.1.2012–31.3.2013. Työryhmä voi julkaista väliraportteja.

7. Hankkeen vaikutukset

Työryhmää varten on laadittu selvityksiä säätiökäytännöstä. Työryhmä arvioi ehdotustensa vaikutukset.

8. Muut tiedot

OM 11/41/2010

8.2 OSUUSKUNTALAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on osuuskuntalain uudistaminen siten, että uusi laki vastaa soveltuvin osin vuonna 2006 voimaan tullutta osakeyhtiölakia.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Yhteenveto luonnoksesta uudeksi osuuskuntalaiksi 15.12.2011

Luonnos uudeksi osuuskuntalaiksi - vertailu voimassa olevaan lakiin ja osakeyhtiölakiin 29.12.2011

Lausuntopyyntö 19.12.2011 luonnos uudeksi osuuskuntalaiksi

Osuuskunta- ja verolainsäädännön kv vertailu 18062012

Luonnos hallituksen esitykseksi uudeksi osuuskuntalaiksi 18062012

Luonnos uudeksi osuuskuntalaiksi - vertailu voimassa olevaan lakiin ja osakeyhtiölakiin 23.7.2012

3. Keskeinen sisältö

Osuuskuntalakia muutetaan siten, että uusi laki vastaa soveltuvin osin vuonna 2006 voimaan tullutta uutta osakeyhtiölakia.

4. Organisointi

Valmistelijat

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50220

5. Taustatietoja

Vuonna 2001 voimaan tulleen osuuskuntalain mallina on vuoden 1954 osuuskuntalaki ja vuoden 1978 osakeyhtiölaki. Tämän jälkeen osakeyhtiölainsäädäntö on uudistettu vuonna 2006 voimaan tulleella uudella osakeyhtiölailla.

6. Aikataulu

Arviomuistio ja luonnos hallituksen esitykseksi laadittiin syksyllä 2011 yhteistyössä osuuskuntien edustajien kanssa. Lakiluonnos oli laajalla lausuntokierroksella, joka päättyi 10.2.2012. Hallituksen esitys uudeksi osuuskuntalaiksi annetaan syyskaudella 2012.

7. Hankkeen vaikutukset

Osuuskuntien toimintaedellytykset saatetaan yhteisöainsäädännön osalta soveltuvin osin vastaamaan osakeyhtiöiden toimintaedellytyksiä.

8. Muut tiedot

OM 2/41/2011

8.3 LUNASTUSRIITOJA KOSKEVIEN OSAKEYHTIÖLAIN SÄÄNNÖSTEN MUUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävä

Tavoitteena on tehostaa ja selventää lunastusmenettelyä ja parantaa vähemmistö-osakkeenomistajien oikeussuojaa. Osakeyhtiölakia muutetaan siten, että uskottua miestä ei tarvitse valita lunastusriitaa varten, jos se ei ole tarpeen vähemmistöosakkaiden oikeussuojan kannalta, ja siten, että myös uskotulla miehellä on valitusoikeus välitystuomiosta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Keskuskauppakamarin aloite 16.8.2011

Arviomuistio 16.3.2012

Lausuntopyyntö 16.3.2012

Lausuntoyhteenveto 28.9.2012

3. Keskeinen sisältö

Osakeyhtiölakia muutettaisiin siten, että vähemmistöosakkeiden lunastamista koskevan riidan käsittelyä varten ei tarvitse aina nimetä uskottua miestä. Tarkoitus on, että Keskuskauppakamarin lunastuslautakunnan välimiehen ja uskotun miehen valintaa koskevista päätöksistä ei saa hakea hallintomenettelyssä muutosta, vaan muutosta on haettava pääasiaratkaisun valituksen yhteydessä. Uskotulle miehelle annettaisiin itsenäinen valitusoikeus..

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lunastusriidan vireilletulon tapaa siten, että yksi vireilletulohetki koskee kaikkia lunastettavien osakkeiden omistajia.

Kauppakamarilakia muutettaisiin siten, että sijoittajia edustavan järjestön ehdotuksesta Keskuskauppakamarin lunastuslautakuntaan valitaan vähintään yksi jäsen.

4. Organisointi

Valmistelijat

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50220

Tervonen, Markus, tutkija, oikeusministeriö

5. Taustatietoja

Keskuskauppakamari ja Keskuskauppakamarin lunastuslautakunta ovat 16.8.2011 päivätyssä aloitteessaan (täydennetty 24.11.2011) esittäneet oikeusministeriölle, että lunastuslautakunnalla olisi harkintavaltaa, onko lunastusriidan käsittelyä varten tarpeen hakea vähemmistöosakkeenomistajia edustavan uskotun miehen määräämistä. Lisäksi ehdotettiin, että välitysriitojen muutoksenhakua muutettaisiin siten, että käräjäoikeuden sijaan muutosta haettaisiin hovioikeudelta. Oikeusministeriössä on arvioitu, että tämän ehdotuksen toteuttaminen ei ole tarkoituksenmukaista.

6. Aikataulu

Laaja lausuntokierros järjestettiin helmi-maaliskuussa 2012. Hallituksen esitys annetaan aikaisintaan syksyllä 2012.

7. Hankkeen vaikutukset

Mahdollisuus uskotun miehen hakematta jättämiseen vähentää lunastusmenettelyn kustannuksia poikkeustapauksissa. Uskotun miehen hakemisen kustannukset ovat vähintään tuhat euroa ja uskotun miehen palkkio on vähintään useita tuhansia euroja. Koska välitystuomiosta voi aina valittaa, uskotun miehen hakematta jättäminen ei olennaisesti vaikuta vähemmistöosakkeenomistajan oikeussuojaan. Ehdotuksen vaikutus käräjäoikeuksien ja hallinto-oikeuksien työmäärään on vähäinen.

8. Muut tiedot

OM 10/42/2011

8.4 HENKILÖYHTIÖLAIN MUUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävä

Tavoitteena on arviomuistio avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä annetun lain (henkilöyhtiölaki) muutostarpeesta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

Arvioidaan henkilöyhtiölain muutostarpeita muun muassa yhtiön syntyedellytyksiä, yhtiökauden pituutta, yhtiön purkamista, yhtiöosuuden lunastamista ja toimivaltaista tuomioistuinta koskevien säännösten osalta.

4. Organisointi

Valmistelijat

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50220

5. Taustatietoja

Suomen pääomasijoitusyhdistys ry ehdotti 25.5.2011 oikeusministeriölle henkilöyhtiölain muuttamisesta pääomasijoitustoiminnan tarpeiden huomioon ottamiseksi.

6. Aikataulu

Arviomuistiosta ja muusta mahdollisesta muutostarpeesta järjestetään laaja lausuntokierros syksyllä 2012. Jatkovalmistelusta päätetään lausuntokierroksen jälkeen.

7. Hankkeen vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 2/42/2012

8.5 YHDISTYSLAIN MUUTOSTARPEEN SELVITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on arvioida verkossa harjoitettavan yhdistystoiminnan sääntelytarve.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toimeenpanevaa johtajaa koskeva keskustelumuistio 21.4.2008

OMTR 2008:3 Yhdistyslain tarkistaminen

Yhdistyslakiopas 30.9.2010

Opas sisältää yhteenvedon 1.9.2010 voimaan tulleista yhdistyslain muutoksista ja niiden yksityiskohtaiset tulkintaohjeet.

Verkkovaikuttamista 2010-luvulla -selvitys (OMSO 1/2011)

Lausuntoyhteenveto Verkkovaikuttamista 2010-luvulla -selvityksestä saadusta palautteesta (OMML 44/2011)

3. Keskeinen sisältö

Yhdistyslain tarkistamista koskeneessa oikeusministeriön työryhmän mietinnössä (OMTR 2008:3) ehdotettiin, että kokonaan verkossa toimivan yhdistyksen, yhdistysten sulautumisen, liiton jäsenyhdistyksen jäsenen äänioikeus liiton puheenjohtajan vaalissa ja muulla kuin kotimaisella kielellä toimivan yhdistyksen sallimiseen liittyvä sääntelytarve selvitetään. Yhdistystoiminnan harjoittamista verkossa on arvioitu oikeusministeriön toimeksiannosta Verkkovaikuttamista 2010-luvulla -selvityksessä (OMSO 1/2011).

4. Valmistelija

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50220

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Verkkovaikuttaminen 2010-luvulla -selvityksestä annetuista lausunnoista on tehty tiivistelmä. Hankkeen jatkovalmistelusta päätetään myöhemmin.

7. Hankkeen vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 19/41/2011

OM022:00/2011

8.6 EU:N YHTIÖOIKEUDEN KOKONAISUUDISTUS

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on selvittää EU:n yhtiöoikeuden kehittämistarpeita, jotka liittyvät globalisaatioon ja muiden olosuhteiden muutoksiin voimassa olevien, vuosina 1968–2007 annettujen EU:n yhtiöoikeudellisten säännösten antamisen jälkeen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission asiantuntijaryhmän raportti 5.4.2011

Lausuntopyyntö 1.9.2011

Oikeusministeriön lausunto

Komission konsultaatio 20.2.–14.5.2012 EU:n yhtiöoikeuden tulevaisuudesta

E 69/2012 vp valtioneuvoston selvitys EU:n yhtiöoikeuden kokonaisuudistuksesta ja komission EU:n yhtiöoikeuden tulevaisuutta koskevasta konsultaatiosta 8.6.2012

Oikeusministeriön lausunto 24.5.2012

Suomen vastaus komission konsultaatioon (sisältää liitteen)

3. Keskeinen sisältö

Komission asiantuntijoiden suositukset ja komission konsultaatioasiakirja koskevat EU:n yhtiöoikeudellisen sääntelyn valmisteluperiaatteita, ohjauskeinoja (säädökset ja suositukset), yhtiöiden liikkuvuuden (siirtyminen toiseen EU-valtioon) helpottamista, yhtiöiden hallinnointitavan ja sijoittajien suhdetta yhtiön toimintaperiaatteisiin sekä yrittäjäryhmiä.

4. Organisointi

Valmistelijat

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50220

Tervonen, Markus, tutkija, oikeusministeriö

5. Taustatietoja

Komission selvitystyöryhmä antoi 5.4.2011 raportin EU:n yhtiöoikeuden kehittämisestä. Raportin suosituksia koskevat Suomen kommentit toimitettiin komissiolle 23.9.2011 laajan kansallisen lausuntokierroksen jälkeen. Komission avoin konsultaatio EU:n yhtiöoikeuden tulevaisuudesta alkoi 20.2. ja päättyi 14.5.2012. Oikeusministeriö on vastannut konsultaatioon. Komissio on aloittanut kokonaisuudistukseen sisältyvien toimenpiteiden valmistelun ainakin yhtiöiden liikkuvuuden sekä listatun yhtiön hallituksen kokoonpanoa koskevien periaatteiden ja hallituksen jäsenten palkkioiden julkistamisen osalta.

6. Aikataulu

Komission avoin konsultaatio EU:n yhtiöoikeuden tulevaisuudesta päättyi 14.5.2012. Komissio ilmoittaa mahdollisista jatkotoimista syyskuudella 2012. Komissio ilmoittaa syksyllä 2012 jatkotoimista, joita sisältyy myös lokakuussa 2012 julkaistavaan komission toimintasuunnitelmaan vuodelle 2013.

7. Hankkeen vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 1/472/2011

8.7 EUROOPPALAINEN YKSITYINEN YHTIÖ

1. Tavoite ja tehtävät

Osallistuminen eurooppalaista yksityistä yhtiötä koskevan asetuksen valmisteluun.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission 14.5.2008 päivätty luonnos ehdotukseksi eurooppalaista yksityistä yhtiötä koskevaksi asetukseksi, http://ec.europa.eu/internal_market/company/epc/index_en.htm

Lausuntotiivistelmä

U 41/2008 vp, jatkokirje 30.10.2009 ja 25.3.2011

3. Keskeinen sisältö

Hankkeen tarkoituksena on luoda uusi EU-asetukseen perustuva yksityinen osakeyhtiömuoto.

4. Organisointi

Valmistelijat

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50220

Tervonen, Markus, tutkija, oikeusministeriö

5. Taustatietoja

Komissio antoi 26.5.2008 asetusehdotuksen eurooppalaisesta yksityisestä yhtiöstä (European private company, EPC tai Societas Privatas Europea, SPE). Asiaa on käsitelty kilpailukykyneuvostossa 3.–4.12.2009 mutta lähinnä työntekijöiden osallistumisoikeutta koskevien erimielisyyksien vuoksi asia palautui neuvoston työryhmän käsiteltäväksi.

6. Aikataulu

Asetusehdotusta käsitellään neuvoston työryhmässä ja Euroopan parlamentissa. Tällä hetkellä käsittely neuvostossa on keskeytynyt, ja jatkoaikataulusta ei ole tietoa.

7. Hankkeen vaikutukset

Komission alustavan arvion mukaan ehdotus hyödyttäisi ennen kaikkea pk-yrityksiä. Erityisesti konsernimuotoiset yhtiöt, jotka perustavat tai hankkivat tytäryhtiöitä muissa EU-valtioissa, voisivat muuttaa pääomarakenteen ja hallintomallin tarkoituksenmukaisemmaksi. Tällä pitäisi olla positiivinen vaikutus työllisyyteen ja yritysten kilpailukykyyn. Pienempien yhtiöiden osalta ehdotuksen vaikutukset riippuvat lähinnä siitä, miten selkeäksi sääntely muodostuu.

8. Muut tiedot

OM 1/453/2008

8.8 EUROOPPALAINEN SÄÄTIÖASETUS

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on asetus eurooppalaisesta säätiöstä, joka olisi uusi eurooppalainen oikeushenkilömuoto säätiötoimintaa varten.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Lehdistötiedote, komission konsultaatiopyyntö sekä soveltuvuustutkimus
Ehdotus 8.2.2012 asetukseksi eurooppalaisesta säätiöstä ja vaikutusarvio (KOM(2012) 35 lopullinen)

U 27/2012 vp valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta neuvoston asetukseksi eurooppalaisesta säätiöstä (FE) 19.4.2012. Linkki sivulle:

[http://www.eduskunta.fi/triphome/bin/vex3000.sh?kieli=su&kanta=veps8999&KAIKKI HAKU=\(U%2027/2012\)&PALUUHAKU=/thwfakta/vpasia/vex/vex.htm](http://www.eduskunta.fi/triphome/bin/vex3000.sh?kieli=su&kanta=veps8999&KAIKKI HAKU=(U%2027/2012)&PALUUHAKU=/thwfakta/vpasia/vex/vex.htm)

3. Keskeinen sisältö

Uusi eurooppalainen säätiömuoto, jota tulisi jäsenvaltioissa kohdella kuten kansallista säätiötä. Asetuksessa säädetään säätiön yleishyödyllisyydestä kansallista lainsäädäntöä sovellettaessa ja siitä, että säätiötä valvoo sen rekisteröintivaltion viranomainen.

4. Organisointi

Valmistelija

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50220

Tervonen, Markus, tutkija, oikeusministeriö

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Huhtikuussa 2012 komission asetusehdotuksen käsittely alkoi neuvoston yhtiöoikeustyöryhmässä, jossa suurinta huomiota sai eurooppalaisen säätiön verovapaus ja sen edellytysten valvonta. Tietävästi käsittely jatkuu työryhmässä.

7. Hankkeen vaikutukset

Vaikutuksia on arvioitu ehdotusta koskevassa U-kirjelmässä.

8. Muut tiedot
OM 1/472/2009
EU/2009/0885

8.9 LISTAYHTIÖIDEN HYVÄ HALLINNOINTITAPA

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on parantaa EU-alueella julkisen kaupankäynnin kohteena olevien listayhtiöiden hallinnointitapaa (engl. corporate governance).

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Vihreä kirja EU:n yritysten hallinnointi- ja ohjausjärjestelmää koskevasta kehyksestä (KOM(2011) 164 lopullinen, annettu 5.4.2011) ja sitä koskeva kuuleminen ja lehdistötiedote

Valtiovarainministeriön yhteistyössä oikeusministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön kanssa laatima lausunto 14.7.2011

Komission yhteenveto lausunnoista (15.11.2011). Linkki sivulle:

http://ec.europa.eu/internal_market/company/docs/modern/20111115-feedback-statement_en.pdf

3. Keskeinen sisältö

Komission vihreässä kirjassa käsitellään listayhtiöiden hyvän hallinnointi- ja ohjausjärjestelmän kannalta

- yhtiön hallituksen roolia ja toimintaa sekä hallituksen jäsenille asetettavia vaatimuksia ja hallituksen sisäistä työnjakoa ja vastuuta
- osakkaiden sitoutumista ja aktiivisuutta ja vähemmistöosakkaiden suojaa erilaisissa yhtiöissä ja yritysryhmissä
- yhtiön toimintaa ja johtamista koskevaa raportointia (mm. avoimuus ja "noudata tai selitä" -periaatteen soveltamiskäytäntö)
- tarvetta ja mahdollisuuksia erikokoisten listayhtiöiden hyvän hallinnoinnin vaatimusten eriyttämiseen, sekä
- listaamattomien yhtiöiden osalta tarvetta hyvän hallinnointitavan määrittämiseen ja listayhtiöiden hallinnointitavalle asetettavien vaatimusten vaikutusta listautumisaikaisiin.

Tietävästi komissio valmistelee hyvää hallinnointitavasta uutta suositusta ja arvioi EU-lainsäädännön tarvetta.

4. Organisointi

Valmistelijat

Jauhiainen, Jyrki, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50220

5. Taustatietoja

Komissio antoi 5.4.2011 EU-alueen listayhtiöiden hyvästä hallinnointitavasta vihreän kirjan, josta komissio järjesti avoimen lausuntokierroksen keväällä ja kesällä 2011. Valtiovarainministeriö valmisteli yhteistyössä oikeusministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriö kanssa vihreästä kirjasta lausunnon, joka toimitettiin komissiolle heinäkuussa 2011. Ministeriöiden lausuntoluonnoksesta järjestettiin laaja lausuntokierros kesällä 2011. Komissio julkaisi 15.11.2011 yhteenvedon vihreästä kirjasta järjestetyn lausuntokierroksen palautteesta.

6. Aikataulu

Komissio on alustavasti ilmoittanut, että mahdolliset säännös- ja suositusehdotukset annetaan aikaisintaan syksyllä 2012. Komissio valmistelee toimia ainakin listayhtiön hallituksen kokoonpanoa koskevien periaatteiden ja hallituksen jäsenten palkkioiden julkistamisen osalta. Toimenpiteitä sisältynee myös komission vuoden 2013 toimintasuunnitelmaan, joka julkaistaan lokakuussa 2012.

7. Hankkeen vaikutukset

Vaikutusarviota ei ole saatavana.

8. Muut tiedot

OM 18/41/2011

OM021:00/2011

9

ESINE- JA YMPÄRISTÖOIKEUS

9.1 KULJETUSVÄLINEITÄ KOSKEVIEN KIINNITYSJÄRJESTELMIEN YHTENÄISTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on yhtenäisen lain säätäminen kuljetusvälineiden velkakiinnityksestä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toimikunnan mietintö (KM 1993:44)

3. Keskeinen sisältö

Mietinnössä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki alusten, ilma-alusten sekä ajoneuvojen kiinnittämisestä ja panttaamisesta velan vakuudeksi. Uudella lailla korvattaisiin nykyiset, eri kuljetusvälineitä koskevat erillislait. Kiinnityskelpoisia olisivat rekisteröidyt ja tyypillisesti elinkeinotoiminnassa käytettävät kuljetusvälineet. Ehdotuksen mukaan kuljetusvälineiden kiinnittämisessä siirrytään panttikirjajärjestelmään, joka on jo käytössä kiinteistöjen osalta. Ehdotetussa laissa olisi säännöksiä muun muassa kiinnitysmenettelystä ja valtion vahingonkorvausvastuusta sekä panttioikeuden sisällöstä.

4. Organisointi

Valmistelija

Pulkkinen, Pekka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50224

5. Taustatietoja

Kuljetusvälineiden velkakiinnitystoimikunnan mietintö (KM 1993:44). Mietintö on ollut lausuntokierroksella ja siitä on tehty tiivistelmä.

6. Aikataulu

Jatkovalmistelun aikataulusta ei ole päätetty. Asiassa on syytä seurata ratkaisuja, joita tehdään liikuteltaviin laitteisiin kohdistuvista kansainvälisistä oikeuksista tehdyn yleis-sopimuksen täytäntöönpanossa (ks. hanke Yleissopimus liikuteltaviin laitteisiin kohdistuvista kansainvälisistä oikeuksista).

7. Vaikutukset

Vaikutuksia ei voida arvioida tässä vaiheessa.

8. Muut tiedot

OM 23/41/2008

Dnro 1984/061/91

OM0196:00/06/01/1998

9.2 YLEISSOPIMUS LIIKUTELTAVIIN LAITTEISIIN KOHDISTUVISTA KANSAINVÄLISISTÄ OIKEUKSISTA

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on liikuteltaviin laitteisiin kohdistuvia kansainvälisiä oikeuksia (Convention on International Interests in Mobile Equipment) koskevan Unidroit'n yleissopimuksen sekä lentokalustoa ja rautateiden liikkuvaa kalustoa koskevien pöytäkirjojen allekirjoittamis- ja ratifioimistarpeen selvittäminen.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Tausta-asiakirjoja on verkko-osoitteessa <http://www.unidroit.org/> (sen jälkeen valinta "International Interests in Mobile Equipment").

KOM (2008) 508 lopullinen, päätösehdotus (yleissopimus ja lentokalustopöytäkirja)

KOM(2009) 94 lopullinen (rautatiekalustopöytäkirja)

U 3/2003 vp

U 48/2009 vp

3. Keskeinen sisältö

Tarkoituksena luoda kansainvälinen rekisteri, johon voitaisiin merkitä liikuteltavaan kalustoon kohdistuvia kansainvälisiä vakuusoikeuksia.

4. Organisointi

Valmistelija

Pulkinen, Pekka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50224

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Yleissopimus ja lentokalustoa koskeva pöytäkirja hyväksyttiin diplomaattikonferenssissa Etelä-Afrikassa marraskuussa 2001 ja ne tulivat kansainvälisesti voimaan 1.3.2006. Eräät yleissopimuksen ja pöytäkirjan määräyksistä kuuluvat Euroopan yhteisön yksinomaiseen toimivaltaan. EU on tullut yleissopimuksen ja pöytäkirjan sopimuspuoleksi

1.8.2009. Suomen osalta yleissopimuksen ja pöytäkirjan ratifiointitarvetta on selvitetty 28.9.2007 päättyneellä lausuntokierroksella.

Rautateiden liikkuvan kaluston vakuuskäyttöä koskeva pöytäkirja hyväksyttiin diplomaattikonferenssissa helmikuussa 2007. EU allekirjoitti pöytäkirjan joulukuussa 2009. Avaruusesineiden vakuuskäyttöä koskeva pöytäkirja on valmisteilla mutta Suomi ei osallistu valmisteluun. Unidroit'n sihteeristö selvittää lisäksi tarvetta maatalous-, kaivos- ym. laitteiden vakuuskäyttöä koskevaan pöytäkirjaan.

7. Hankkeen vaikutukset

Mahdollisuus vahvistaa arvokkaaseen liikuteltavaan kalustoon, kuten ilma-aluksiin kohdistuvia kansainvälisiä vakuusoikeuksia, jotka ovat vaikeuksitta täytäntöönpantavissa kaikissa sopimusvaltioissa, tehostaa omaisuuden vakuuskäyttöä ja alentaa kaluston rahoituskustannuksia.

8. Muut tiedot

OM 3284/45/2001

9.3 SÄHKÖINEN KIINTEISTÖN KAUPPA JA PANTTAUS

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on luoda sähköisen kiinteistön kaupan, panttauksen ja kirjaamisen edellyttämä lainsäädäntö.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toimikunnan I osamietintö 20.12.2004 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2004:28)

HE 75/2005 vp 10.6.2005

Toimikunnan loppumietintö 19.1.2006: Sähköistä kiinteistönvaihdamia selvittävän toimikunnan loppumietintö (Oikeusministeriö, Komiteamietintö 2006:1)

Lausuntotiivistelmä 28.12.2006 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2006:27)

Luonnos hallituksen esitykseksi 1.2.2010

Lausuntotiivistelmä (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 65/2010)

Hallituksen esitys eduskunnalle sähköistä kiinteistön kauppaa, panttausta ja kirjaamisen menettelyä koskevaksi lainsäädännöksi (HE 146/2010)

LaVM 27/2010 vp

EV 243/2010 vp

Lait 96–99/2011

3. Keskeinen sisältö

Maakaaren on lisätty säännökset siitä, miten kiinteistön kauppakirja, panttikirja ja kirjaamishakemus voitaisiin tehdä sähköisessä muodossa ja miten niitä käsiteltäisiin kirjaamisviranomaisessa. Maanmittauslaitoksen ylläpitämistä asiointijärjestelmistä säädetään laissa.

4. Organisointi

Valmistelijat

Pulkkinen, Pekka, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50224

Salila, Jari, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50584

5. Taustatietoja

Kiinteistön kauppaa, panttausta ja kirjaamisjärjestelmää koskevat säännökset ovat maakaareissa (540/1995), joka tuli voimaan 1.1.1997. Maakaaren alkuperäisten säännösten mukaan kiinteistön kauppakirja ja panttikirja ovat aina kirjallisia. Käytännössä myös kirjaamishakemukset tehdään kirjallisesti.

Sähköinen kiinteistön vaihdanta ja sähköinen asiointi edellyttävät lainsäädännöllisten esteiden poistamisen lisäksi monipuolisten sähköisten palvelujen kehittämistä.

6. Aikataulu

Lait maakaaren ja eräiden muiden lakien muuttamisesta on annettu 4.2.2011. Lakien voimaantulosta säädetään myöhemmin erikseen lailla, kun uudistuksen edellyttämät asiointijärjestelmät valmistuvat.

7. Hankkeen vaikutukset

Lainmuutos tarjoaa kiinteistön kaupassa ja luottojärjestelyissä vaihtoehtoisen toimintatavan, joka on nykyistä menettelyä vaivattomampi ja edullisempi. Sähköiset palvelut vähentävät yksityishenkilöiden sekä rahoituslaitosten ja muiden kiinteistöalalla toimivien kustannuksia.

Sähköinen asiointi vähentää viranomaisten rutiinitehtäviä. Uudistuksella on merkittäviä henkilöstövaikutuksia kirjaamisviranomaisissa. Taloudelliset hyödyt edellyttävät kuitenkin melko suurta sähköisten asiointipalvelujen käyttöä.

Asiointijärjestelmien rakentamiskustannukset on arvioitu noin 5 miljoonaksi euroksi ja vuotuiset käyttökustannukset noin 1 miljoonaksi euroksi. Kustannukset katettaisiin käyttömaksuilla.

8. Muut tiedot

OM 4/41/2004

OM016:00/2004

10 MAKSUKYVYTTÖMYYSLAINSÄÄDÄNTÖ

10.1 VELKAJÄRJESTELYLAIN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Työryhmän tehtävänä oli laatia ehdotukset yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain uudistamiseksi sekä tarvittavat muutokset muihin lakeihin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Asettamispäätös 18.9.2009

Työryhmämietintö 11.12.2009 (Oikeusministeriö, työryhmämietintö 2009:20)

HE 52/2010 vp, L 632/2010

Työryhmän määrääjän jatkamispäätös 10.12.2010

Loppumietintö 8.3.2011 (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 11/2011)

Lausuntotiivistelmä 28.6.2012 (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 41/2012)

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän työ jakaantui kahteen vaiheeseen. Työryhmän tehtävänä oli ensimmäisessä vaiheessa arvioida sitä, tulisiko velkajärjestelyn maksuohjelmaa lyhentää. Työryhmän tuli tältä osin antaa ehdotuksensa marraskuun 2009 loppuun mennessä.

Seuraavassa vaiheessa työryhmän tuli selvittää, olivatko velkajärjestelyn edellytykset ja esteperusteet ajan tasalla. Työryhmän tehtävänä oli myös selvittää, voitiinko nykyistä velkajärjestelymenettelyä yksinkertaistaa etenkin lisäsuoritusjärjestelmän osalta. Työryhmän tuli myös kartoittaa velkajärjestelylain mahdolliset ongelmakohdat yritystoiminnan kannalta. Lisäksi työryhmän tuli arvioida, antoiko nykyinen ulosottokaaren mukainen vapaakuukausimalli riittävän taloudellisen suojan velallisille. Vielä työryhmän tuli selvittää, millä tavalla voitaisiin toteuttaa velkavastuun enimmäiskesto myös silloin, kun velallista vastaan ei ole haettu tuomiota.

Työryhmän kokoonpano oli:

Puheenjohtaja

Lainsäädäntöneuvos Tuula Linna, oikeusministeriö

Jäsenet

Neuvotteleva virkamies Ulla Karhu, työ- ja elinkeinoministeriö

Johtava lakimies Helena Laine, Finanssialan Keskusliitto

Puheenjohtaja Jyrki Lindström, Suomen Perimistoimistojen Liitto ry

Sosiaali- ja potilasasiamies Miikkael Liukkonen, Vantaan kaupunki

Johtava talous- ja velkaneuvoja Aulikki Pentikäinen, Espoon kaupunki

Lainsäädäntöasioiden päällikkö Janne Makkula, Suomen Yrittäjät
Ulosottojohtaja Juhani Toukola, oikeusministeriön oikeushallinto-osasto
Käräjätuomari Riitta Kiiski, Helsingin käräjäoikeus
Asianajaja Olli Pohjakallio, Suomen Asianajajaliitto

Sihteeri

Erytisasiantuntija Kirsi Pulkkinen, oikeusministeriö, p. 02951 50438

4. Organisointi

Valmistelija

Aalto, Mari, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50502

5. Taustatietoja

Hallituksen helmikuussa 2009 ns. politiikkariihessä tekemän linjauksen mukaan konkurssiin joutuneille yrittäjille ja ylivelkaantuneille on annettava uusi mahdollisuus. Niin yrityksiä kuin yksityishenkilöitä on kannustettava hakemaan neuvoja ja apua velkaantumisongelmiensa ratkaisemiseen niin varhain kuin mahdollista. Lisäksi maksuhäiriöpolitiikkaa ja velkajärjestelyprosesseja tarkistetaan, jotta konkurssiin menneiden yrittäjien paluu yrittäjätoimintaan tai työmarkkinoille on mahdollista nykyistä nopeammin.

6. Aikataulu

Työryhmän työn ensimmäisestä vaiheesta annettiin mietintö "Maksuohjelman kesto" joulukuussa 2009. Hallituksen esitys (HE 52/2010) johti lainmuutokseen (L 632/2010), joka tuli voimaan 1.8.2010. Työryhmä antoi 8.3.2011 loppumietintönsä (OM, Mietintöjä ja lausuntoja 11/2011). Mietintö oli lausuntokierroksella 15.6.2011 saakka. Jatkovalmistelusta päätetään syksyn 2012 aikana työryhmän mietinnön ja saadun lausuntopöytäkirjan pohjalta.

7. Vaikutukset

Uudistushankkeella odotetaan olevan vaikutusta velallisten nopeampaan palaamiseen yhteiskunnan aktiivisiksi toimijoiksi. Velkajärjestelyn yksinkertaistaminen vaikuttaa velallisen aseman lisäksi myös mm. talous- ja velkaneuvonnan sekä tuomioistuinten toimintaan.

8. Muut tiedot

OM 15/41/2009

OM041:00/2009

10.2 KONKURSSILAIN TARKISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Konkurssilain eräiden säännösten tarkistaminen

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 14.1.2010

Työryhmämietintö 30.9.2010 (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 73/2010)

Lausuntotiivistelmä 28.1.2011 (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 6/2011)

Luonnos hallituksen esitykseksi 9.2.2012

3. Keskeinen sisältö

Konkurssilakiin lisättäisiin säännös velallisen itsekriminointisuojaista. Säännöksessä määritettäisiin itsekriminointisuojan ulottuvuus konkurssimenettelyssä. Velallinen ei olisi velvollinen antamaan pesänhoitajalle tietoja, jotka liittyvät tekoon, josta hän on epäiltynä esitutkinnassa tai syytteessä ja jota koskevan näytön kannalta konkurssilaissa säädetyllä tiedonantovelvoitteella voi olla merkitystä.

Pesänhoitajalle pesäluettelon ja velallisselvityksen laatimisesta varojen puutteeseen raukeavissa konkurssissa valtion varoista maksettavan palkkion ja kustannusten korvauksen enimmäismäärää korotettaisiin. Konkurssilakiin otettaisiin säännös siitä, että pesänhoitaja tulisi tarvittaessa syyttäjälle toimitettavan velallisselvityksen sijaan tehdä tietyistä pesänselvityksessä ilmenneistä rikosepäilyistä ilmoituksen poliisille. Tehtävästä aiheutuvan lisätyön korvaamiseksi ehdotetaan, että siitä voitaisiin tuomioistuimen päätöksellä erikseen maksaa valtion varoista korvausta raukeavissa konkurssissa. Syyttäjän läsnäoloa konkurssiasiain istunnossa koskeva säännös kumottaisiin, eikä syyttäjälle myöskään enää automaattisesti toimitettaisi velallisselvitystä.

Hanke liittyy harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan toimintaohjelmaan vuosille 2012–2015.

4. Organisointi

Valmistelija

Leppänen, Maarit, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p.02951 50276

5. Taustatietoja

Suomalaisessa oikeuskäytännössä ilmenneiden tapausten vuoksi on käynyt aiheelliseksi selvittää, tulisiko myös konkurssilakiin lisätä säännökset itsekriminointisuojaista vai onko riittävää, että pesänhoitajat ja tuomioistuimet suoraan noudattavat korkeimman oikeuden ja ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytäntöä.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys on tarkoitus antaa syyskuussa 2012. Budjettilaki.

7. Vaikutukset

Konkurssilakiin ehdotettu säännös velallisen itsekriminointisuojusta selkeyttäisi oikeus-tilaa. Pesänhoitajan ja syyttäjän välistä työnjakoa selkeyttäisi säännös, jonka mukaan pesänhoitaja tarvittaessa tekisi pesänselvityksessä ilmenneistä rikosepäilyistä rikosilmoituksen. Uudistus tehostasi ja nopeuttaisi konkurssiin liittyvien talousrikosten esitutkintaa ja edistäisi rikosvastuun toteutumista. Ehdotuksen toteuttamiseksi valtion varoista pesänhoitajille maksettavia korvauksia varojen puutteeseen raukeavissa konkurseissa korotettaisiin.

8. Muut tiedot

OM 1/41/2010

OM002:00/2010

11 RIKOSOIKEUS

11.1 EHDOTUS EU:N DIREKTIIVIKSI UNIONIN TALOUDELLISTEN ETUJEN RIKOSOIKEUDELLISESTA SUOJASTA

1. Tavoite ja tehtävät

Komissio on 11.7.2011 tehnyt ehdotuksen direktiiviksi unionin taloudellisiin etuihin kohdistuvien petosten torjunnasta rikosoikeudellisin keinoin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM (2012) 363

3. Keskeinen sisältö

EU:n jäsenvaltioiden hallitusten välisessä yhteistyössä on hyväksytty yleissopimus Euroopan taloudellisten etujen suojaamisesta sekä siihen liittyvät kolme pöytäkirjaa. Direktiiviehdotuksella yleissopimus ja sen pöytäkirjat muutetaan Lissabonin sopimuksen mukaiseksi direktiiviksi. Direktiiviehdotus sisältää säännökset unionin taloudellisiin etuihin kohdistuvasta petoksesta sekä petokseen liittyvistä muista unionin taloudellisiin etuihin vaikuttavista rikoksista.

4. Organisointi

Valmistelija

Mikkola, Sanna, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50178

5. Taustatietoja

Suomi on saattanut kansallisesti voimaan yleissopimuksen ja siihen liittyvät kolme pöytäkirjaa. Ne ovat tulleet myös kansainvälisesti voimaan.

Ehdotuksella korvataan komission 23.5.2001 antama direktiiviehdotus yhteisön taloudellisten etujen rikosoikeudellisesta suojaamisesta [KOM(2001) 272 lopullinen].

Direktiiviehdotuksen taustalla on komission tiedonanto Euroopan unionin taloudellisten etujen suojaamisesta rikosoikeuden ja hallinnollisten tutkimusten avulla [KOM(2011) 293 lopullinen].

6. Aikataulu

Direktiiviehdotuksen käsittely aloitetaan syksyllä 2012.

7. Vaikutukset

Tavoitteena on vahvistaa EU:n taloudellisten etujen suojaa.

8. Muut tiedot

OM 3/481/2005

11.2 EU:N DIREKTIIVIKSI IHMISKAUPAN EHKÄISEMISESTÄ JA TORJUMISESTA SEKÄ IHMISKAUPAN UHRIEN SUOJELEMISESTA

1. Tavoite ja tehtävä

Direktiivin tavoitteena on ehkäistä ja torjua ihmiskauppaa sekä suojella ihmiskaupan uhreja. Direktiivi korvaa aiemman aihepiiriä koskevan neuvoston puitepäätöksen 2002/629/YOS.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi ihmiskaupan ehkäisemisestä ja torjumisesta, uhrien suojelemisesta ja puitepäätöksen 2002/629/YOS kumoamisesta (KOM(2010)95 lopullinen)

U 14/2010 vp

LaVL 8/2010 vp

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/36/EU ihmiskaupan ehkäisemisestä ja torjumisesta sekä ihmiskaupan uhrien suojelemisesta ja neuvoston puitepäätöksen 2002/629/YOS korvaamisesta

3. Keskeinen sisältö

Teknisesti direktiivissä on kysymys ihmiskauppaa koskevan puitepäätöksen kumoamisesta ja uuden direktiivin säätämisestä sen tilalle. Uusi direktiivi on sisällöltään puitepäätöstä laajempi.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Salonen, Mirja, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, p. 02951 50440

Kanerva, Janne, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50340

5. Taustatietoja

Direktiivi pohjautuu ihmiskauppaa koskevaan aiempaan puitepäätökseen. Lisäksi direktiiviin on lisätty sellaisia elementtejä, joita on Euroopan neuvoston aihepiiriä koskevassa yleissopimuksessa (CETS 197).

6. Aikataulu

Komissio antoi ehdotuksensa 29.3.2010. Neuvoston ja parlamentin hyväksynnän jälkeen direktiivi annettiin 5.4.2011. Direktiivin asettamat velvoitteet on saatettava jäsenvaltioissa voimaan 6.4.2013 mennessä.

7. Hankkeen vaikutukset

Direktiivillä on tarkoitus yhtenäistää jäsenvaltioiden lainsäädäntöä ihmiskauppaan liittyvissä rikosoikeudellisissa kysymyksissä. Lisäksi direktiivillä pyritään vahvistamaan ihmiskaupan uhrien suojelua ja auttamista.

8. Muut tiedot

EU/2010/0830
OM 3/481/2010

11.3 OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALAN IHMISKAUPPALAINSÄÄDÄNNÖN TARKASTELU

1. Tavoite ja tehtävät

Työryhmän tehtävänä on tarkastella tiettyjä oikeusministeriön vastuualueelle kuuluvia ihmiskauppaa koskevia, pääosin lainsäädännöllisiä kysymyksiä, ja tehdä niitä koskevat ehdotukset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Taustamuistio ”Ihmiskauppalainsäädännön muutostarpeiden arviointi ja muutosten valmistelu oikeusministeriön hallinnonalalla” 5.9.2011

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/36/EU ihmiskaupan ehkäisemisestä ja torjumisesta.

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän tehtävät ovat seuraavat:

1. Ihmiskaupakriminalisoinnin (rikoslain 25 luvun 3 §) tarkastelu direktiivin 2011/36/EU valossa ja tarvittavien muutosten valmistelu.

2. Ihmiskaupan ja parituksen välistä rajanvetoa koskeva lainsäädännön muutostarpeiden arviointi ja tarvittavien lainsäädäntömuutosten valmistelu.
3. Parituksen kohteena olevan henkilön asianomistajuuteen liittyvien kysymysten tarkastelu, mukaan lukien tarve lainsäädännölliseen selkeyttämiseen.
4. Ihmiskaupan uhrin suostumuksen oikeudellisen merkityksen tarkastelu, mukaan lukien tarve lainsäädännölliseen selkeyttämiseen.
5. Ihmiskaupan ja kiskonnantapaisen työsyönnän rajanvetoa koskeva lainsäädännön muutostarpeiden arviointi ja tarvittavien lainsäädäntömuutosten valmistelu oheisseuraamukset (oikeushenkilön rangaistusvastuu ja liiketoimintakielto) mukaan lukien.
6. Pakkotyön käsitteen ja aseman tarkastelu ihmiskauppakontekstissa (käytäntö ja lainsäädäntö).
7. Ihmiskaupan uhrien ja heidän läheistensä, todistajien sekä muiden ihmiskaupparikosten käsittelyyn osallistuvien henkilöiden suojeluun liittyvien käytäntöjen tarkastelu sekä käytäntöjä koskevien tarvittavien kehittämisedotusten valmistelu.

4. Organisointi

Puheenjohtaja:

Lainsäädäntöneuvos Janne Kanerva, oikeusministeriön lainvalmisteluosasto

Jäsenet:

Lainsäädäntösihteeri Mirja Salonen, oikeusministeriön lainvalmisteluosasto (toimii samalla työryhmän sihteerinä)

Ylitarkastaja Tero Mikkola, sisäasiainministeriön maahanmuutto-osasto

Poliisitarkastaja Heidi Kankainen, sisäasiainministeriön poliisiosasto

Hallitussihteeri Tapani Aaltela, sosiaali- ja terveysministeriön työsuojeluosasto

Neuvotteleva virkamies Jouni Lemola, työ- ja elinkeinoministeriö

Poliisitarkastaja Ari-Pekka Calin, Poliisihallitus

Kihlakunnansyyttäjä Sakari Tiilikainen, Helsingin syyttäjänvirasto

Rajavartiolytarkastaja Silja Hallenberg, rajavartiolaitoksen esikunnan oikeudellinen osasto

Ylitarkastaja Venla Roth, vähemmistövaltuutetun toimisto

Käräjätuomari Pia Sandvik, Suomen tuomariliitto ry

Asianajaja Kirsi Tarvainen, Suomen Asianajajaliitto

Lakimies Anu-Tuija Lehto, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Lakimies Maija Ropponen, Pro-tukipiste ry

Työryhmän on tarpeellisessa määrin ja tarpeellisessa laajuudessa kuultava viranomaisia, asiantuntijoita ja järjestöjä.

5. Taustatietoja

Työryhmän asettamisen taustalla ovat erityisesti kansallisen ihmiskaupparaportoijan kertomus sekä sen johdosta annetut eduskunnan lausumat, ihmiskaupan vastaisen toimintasuunnitelman ohjausryhmän loppuraportti sekä ihmiskauppakriminalisoinnin osalta direktiivi ihmiskaupan ehkäisemisestä ja torjumisesta sekä ihmiskaupan uhrien suojelemisesta. Ihmiskauppalainsäädännön kehittämiseen on kiinnitetty huomiota myös pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelmassa.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi on 21.11.2011–28.9.2012

7. Vaikutukset

Uudistuksen vaikutukset riippuvat työryhmän ehdotuksista. Vaikutukset arvioidaan työryhmätyön aikana.

8. Muut tiedot

OM 12/41/2011

OM031:00/2011

11.4 EU:N DIREKTIIVI LASTEN SEKSUAALISEN HYVÄKSIKÄYTÖN JA SEKSUAALISEN RIISTON SEKÄ LAPSIPORNOGRAFIAN TORJUMISESTA

1. Tavoite ja tehtävä

Direktiivin tavoitteena on torjua lasten seksuaalista hyväksikäyttöä ja riistoa sekä lapsipornografiaa. Direktiivi korvaa aiemman aihepiiriä koskevan neuvoston puitepäätöksen 2004/68/YOS.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi lasten seksuaalisen hyväksikäytön ja seksuaalisen riiston sekä lapsipornografian torjumisesta ja puitepäätöksen 2004/68/YOS kumoamisesta (KOM(2010)94 lopullinen)

U 15/2010 vp

LaVL 10/2010 vp

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/92/EU lasten seksuaalisen hyväksikäytön ja seksuaalisen riiston sekä lapsipornografian torjumisesta ja neuvoston puitepäätöksen 2004/68/YOS korvaamisesta

3. Keskeinen sisältö

Teknisesti uudessa direktiivissä on kysymys lasten seksuaalista riistoa koskevan puitepäättökseen kumoamisesta ja uuden direktiivin säätämisestä sen tilalle. uusi ehdotettu direktiivi on sisällöltään puitepäättöstä laajempi.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Salonen, Mirja, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, p. 02951 50440

Kanerva, Janne, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50340

5. Taustatietoja

Direktiivi pohjautuu lasten seksuaalista riistoa ja lapsipornografiaa koskevaan aiempaan puitepäättökseen. Lisäksi direktiiviin on lisätty sellaisia elementtejä, joita on Euroopan neuvoston aihepiiriä koskevassa yleissopimuksessa (CETS 201). Kyseinen yleissopimus on tullut Suomessa voimaan 1.10.2011.

6. Aikataulu

Komissio antoi ehdotuksensa 29.3.2010. Neuvoston ja parlamentin hyväksynnän jälkeen direktiivi annettiin 13.12.2011. Direktiivin asettamat velvoitteet on saatettava jäsenvaltioissa voimaan 18.12.2013 mennessä.

7. Hankkeen vaikutukset

Direktiivillä on tarkoitus yhtenäistää jäsenvaltioiden lainsäädäntöä lasten seksuaaliseen hyväksikäyttöön ja riistoon sekä lapsipornografiaan liittyvissä rikosoikeudellisissa kysymyksissä. Lisäksi direktiivillä pyritään vahvistamaan tällaisten rikosten uhrien suoje-
lua ja auttamista.

8. Muut tiedot

EU/2010/0834

OM 4/481/2010

11.5 LAITONTA ELINKAUPPAA KOSKEVA EUROOPAN NEUVOSTON YLEISSOPIMUS

1. Tavoite ja tehtävä

Tavoitteena on laatia yleissopimus ihmisten elinten laittomasta kaupasta. Yleissopimusta valmistelevan komitean on laadittava tarvittaessa erillinen lisäpöytäkirja kudosten ja solujen laittomasta kaupasta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Sopimusluonnos PC-TO (2011) 1 (<http://www.coe.int/PC-TO>)

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimusluonnos sisältää määräyksiä elinkauppaan liittyvistä kriminalisoinneista, rikosten tutkinnasta ja oikeudenkäynnistä, elinkaupan uhrien auttamisesta ja suojelemisesta sekä laittoman elinkaupan ehkäisemisestä.

4. Organisointi

Valmistelija:

Salonen, Mirja, lainsäädäntösihteeri, oikeusministeriö, p. 02951 50440

Yleissopimusta koskevaan kansalliseen valmisteluun osallistuu oikeusministeriön lisäksi ulkoasiainministeriö.

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Yleissopimusta koskevat neuvottelut aloitettiin Strasbourgissa joulukuussa 2011. Sopimus on tarkoitus saada valmiiksi vuoden 2012 loppuun mennessä.

7. Hankkeen vaikutukset

Yleissopimuksella pyritään ehkäisemään laitonta elinkauppaa, edistämään elinkauppaan syyllistyneiden vastuuseen saattamista ja auttamaan elinkaupan uhreja.

8. Muut tiedot

OM 5/849/2012

11.6 RAHANPESUA JA TERRORISMIN RAHOITTAMISTA KOSKEVA EUROOPAN NEUVOSTON YLEISSOPIMUS

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena oli muuttaa ja täydentää Euroopan neuvoston vuoden 1990 yleissopimusta erityisesti rahanpesun ennaltaehkäisemiseen ja terrorismin rahoittamiseen liittyvillä artikloilla. Yleissopimus on tullut voimaan Suomessa 1 päivänä heinäkuuta 1994 (SopS 53/1994). Työn edistyessä selvisi, että tuloksena tulee olemaan uusi yleissopimus.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Lopullinen sopimus ja selitysmuistio (CETS No. 198)

3. Keskeinen sisältö

Kansainvälistä yhteistyötä ja oikeusapua kehitetään erityisesti kansallisten toimintayksikköjen (FIU eli Financial Intelligence Unit) asemaa painottamalla ja maksuliikennetapahtumien valvontaa tehostamalla. Rahanpesuun kuuluvien tekojen alaa laajennetaan sekä tekemuotojen lisäämisen että oikeushenkilön vastuun mukaan ottamisen kautta. Yleissopimusta tullaan soveltamaan myös terrorismin rahoittamiseen. Siihen tulee uusi luku sopimuksen noudattamisen valvontajärjestelmästä. Yleissopimuksen suhde Suomen lainsäädäntöön selviää lopullisesti sen kansallisen voimaansaattamisen yhteydessä.

4. Organisointi

Valmistelija

Kanerva, Janne, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50340

5. Taustatietoja

Yleissopimuksen muuttamiseen ja täydentämiseen liittyviä kysymyksiä harkittiin ja selvitettiin työryhmässä (PC-S-ML), jonka loppuraportti (PC-R-M (03) 1) on valmistunut keväällä 2002. Artiklat perustuvat pitkälti jo olemassa oleviin kansainvälisiin velvoitteisiin ja suosituksiin.

6. Aikataulu

Yleissopimus valmisteltiin Euroopan neuvoston työryhmässä (PC-RM). Euroopan neuvoston ministerikomitea hyväksyi uuden yleissopimuksen 3.5.2005. Suomi on allekirjoittanut sopimuksen 16.12.2005. Jatkovalmistelun aikataulu on avoinna.

7. Vaikutukset

Sopimuksella tehostetaan rahanpesu- ja terrorisminrahoittamisrikosten torjuntaa ja rikoshyödyn takaisinsaamista. Alustavan arvion mukaan Suomen lainsäädännön muuttamistarve on melko vähäinen ja liittyy tarkoituksenmukaisuusnäkökohtiin eikä sopimuksen velvoittaviin määräyksiin.

8. Muut tiedot

OM 7/84/2005

11.7 HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE YMPÄRISTÖN SUOJELUA RIKOSOIKEUDELLISIN KEINAIN KOSKEVAN EUROOPAN NEUVOSTON YLEISSOPIMUKSEN VOIMAANSAATTAMISESTA

1. Tavoite ja tehtävät

Hallituksen esityksen tavoitteena on hyväksyä Strasbourgissa 4.11.1998 allekirjoitettu Euroopan neuvoston yleissopimus ympäristön suojelusta rikosoikeudellisin keinoin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Strasbourgissa 4.11.1998 allekirjoitettu Euroopan neuvoston yleissopimus ympäristön suojelusta rikosoikeudellisin keinoin

HE 52/2005 vp

YmVL 24/2005 vp

2008/99/EY direktiivi ympäristönsuojelusta rikosoikeudellisin keinoin

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimus sisältää määräyksiä ympäristöön tai ihmisiin kohdistuvasta vaarallisesta toiminnasta, jonka sopimuspuolet sitoutuvat kriminalisoimaan lainsäädännössään. Sopimus sisältää määräyksiä ympäristörikoksista säädetävistä rangaistuksista, lainkäyttövallasta, omaisuuden ja hyödyn menetetyksi julistamisesta, oikeushenkilön rangaistusvastuusta, kansallisten viranomaisten yhteistyöstä ja kansainvälisestä yhteistoiminnasta.

4. Organisointi

Valmistelija

Andersson, Lena, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50244

5. Taustatietoja

Yleissopimus ei ole tullut kansainvälisesti voimaan. Ainoastaan Viro on ratifioinut sen.

Aikaisempi hallituksen esitys 52/2007 vp EN:n yleissopimuksen voimaan saattamisesta ja EU:n ympäristörikospuitepäätöksen (EYVL L 29, 5.2.2003, s. 29) täytäntöönpanosta peruttiin 28.4.2007, koska yhteisön tuomioistuin kumosi mainitun puitepäätöksen 13.9.2005 antamallaan tuomiolla C-176/03.

Tuomion mukaan pääosa puitepäätöksen määräyksistä olisi tullut antaa Euroopan yhteisön perustamissopimuksen nojalla. Jos toimivalta säätää tietyn alan velvoitteita kuuluu yhteisölle ja yhteisö on käyttänyt toimivaltansa, myös toimivalta solmia kansainvälisiä sopimuksia alalla siirtyy jäsenvaltiolta yhteisölle. Yhteisö on käyttänyt toimivaltaansa siten, että 19.11.2008 annettiin Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi

2008/99/EY ympäristönsuojelusta rikosoikeudellisin keinoin. Kun toimivalta sopimuksen solmimiseen on nyt siirtynyt yhteisölle, on erikseen selvitettävä, aikooko yhteisö ratifioida sopimuksen.

6. Aikataulu

Koska yhteisön aikeista sopimuksen ratifioimiseksi ei ole tietoa, aikataulu on avoinna.

7. Vaikutukset

Esitys tehostaa ympäristön suojelua sopimukseen liittyvissä valtioissa yhdenmukaistamalla ympäristörikosten rikostunnusmerkistöjä.

8. Muut tiedot

OM 30/41/2003

OM034:00/2003

11.8 EHDOTUS TEOLLIS- JA TEKIJÄNOIKEUKSIEN RIKOSOIKEUDELLISTA SUOJAA KOSKEVAKSI EU:N DIREKTIIVIKSI

1. Tavoite ja tehtävät

Direktiiviehdotuksen tavoitteena on teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistaminen vahvistamalla jäsenvaltioiden kansallisissa laeissa säädettävät vähimmäisrangaistukset niitä loukkaavista rikoksista ja antamalla määräykset jäsenvaltioiden välisestä rikosoikeudellisesta yhteistyöstä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2005) 276 lopullinen

U 39/2005 vp

KOM(2006) 168 lopullinen

U 39/2005 vp 28.9.2006 jatkokirjelmä

3. Keskeinen sisältö

Ehdotuksessa direktiiviksi on määräykset teollis- ja tekijänoikeuksia loukkaavien tekojen säätämisestä rangaistaviksi sekä rangaistustyypeistä, joita teoista on langetettava. Rangaistavuus koskisi tahallisia kaupallisessa laajuudessa tehtyjä teollis- ja tekijänoikeuksia loukkaavia tekoja. Rangaistuksiksi olisi säädettävä vankeutta, sakkoa, menettämisseuraamuksia sekä erityisseuraamuksia kuten liiketoimintakielto ja loukkaamiseen käytettyjen esineiden tuhoaminen.

Direktiivissä on myös määräykset rangaistusten vähimmäistasosta, laajennetusta rikoshyödyn menettämisestä, syytetoimenpiteiden aloittamisesta ja yhteisistä tutkintaryhmisistä.

4. Organisointi

Valmistelija

Mikkola, Sanna, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50178

5. Taustatietoja

Ehdotuksen tarkoituksena on täydentää 29 päivänä huhtikuuta 2004 annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä (2004/48/EY), joka koskee muita kuin rikosoikeudellisia toimenpiteitä, menettelyjä ja oikeussuojakeinoja teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamiseksi. Komissio on siirtänyt direktiiviehdotukseen aikaisemman samaa aihepiiriä koskevan puitepäätöksen määräykset (KOM(2005) 276 lopullinen).

6. Aikataulu

Lissabonin sopimuksen voimaantulon vuoksi komissio tulee antamaan asiassa uuden ehdotuksen, mutta aikataulusta ei ole tietoa.

7. Vaikutukset

Ehdotuksella pyritään torjumaan teollis- ja tekijänoikeusrikollisuutta varmistamalla, että kaikissa unionin jäsenvaltioissa voidaan langettaa tehokkaita, oikeasuhtaisia ja varoittavia rangaistuksia ja menettämisseuraamuksia. Ehdotuksella pyritään myös parantamaan teollis- ja tekijänoikeusrikosten tutkintaan ja syytetoimiin liittyvää jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä.

8. Muut tiedot

OM 23/481/2005

EU/2005/1194

EU/2005/1195

11.9 EHDOTUS EU:N DIREKTIIVIKSI TIETOJÄRJESTELMIIN KOHDISTUVISTA HYÖKKÄYKSISTÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Direktiiviehdotuksen tavoitteena on edistää tietojärjestelmiin kohdistuvien rikosten torjuntaa. Direktiivissä annettaisiin vähimmäissäännöt jäsenvaltioiden kansallisissa laeissa olevista rikostunnusmerkistöistä ja rangaistuksista sekä määrättäisiin jäsenvaltioiden välisestä rikosoikeudellisesta yhteistyöstä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi tietojärjestelmiin kohdistuvista hyökkäyksistä ja neuvoston puitepäätöksen 2005/222/YOS kumoamisesta (KOM(2010) 517 lopullinen)

U 50/2010 vp

U-jatkokirje, OM2011-00165, OM2011-00166

U-jatkokirje, OM2012-0157, OM2012-0158

LaVL 18/2010 vp

HaVL 37/2010 vp

HaVL 2/2011 vp

LaVL 4/2011 vp

3. Keskeinen sisältö

Ehdotuksessa on kysymys nykyisen tietojärjestelmiin kohdistuvista hyökkäyksistä tehdyn puitepäätöksen kumoamisesta ja uuden direktiivin säätämisestä sen tilalle. Uusi ehdotettu direktiivi sisältää nykyiseen puitepäätökseen sisältyvät säännökset, mukaan lukien laitton tunkeutuminen tietojärjestelmään, laitton järjestelmän häirintä, laitton datan vahingoittaminen, rikokseen yllyttäminen ja avunanto tai rikoksen yritys, oikeushenkilön vastuu ja rikosoikeudellinen lainkäyttövalta.

Ehdotuksessa on myös uusia rangaistava tekoja koskevia säännöksiä, jotka sisältyvät Euroopan neuvoston tietoverkkorikollisuutta koskevaan yleissopimukseen. Nämä koskevat rikoksen tekemisessä käytettyjä laitteita ja välineitä sekä viestintäsalaisuuden loukkaamista. Raskauttavia olosuhteita koskeviin säännöksiin on lisätty hyökkäysten laajamittaisuus eli ns. bot-verkkojen käyttö ja tekijän henkilöllisyyden salaaminen siten, että aiheutetaan vahinkoa henkilöllisyyden oikealle haltijalle.

4. Organisointi

Valmistelija

Monto, Mikko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50470

5. Taustatietoja

Euroopan unionin neuvosto teki 24 päivänä helmikuuta 2005 puitepäätöksen tietojärjestelmiin kohdistuvista hyökkäyksistä (2005/222/YOS). Euroopan neuvosto teki Budapes-tissä 23 päivänä marraskuuta 2001 tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksessa (SopS 60/2007). Puitepäätös ja yleissopimus on pantu kansallisesti täytäntöön (HE 153/2006 vp).

Komissio on tehnyt ehdotuksen neuvoston puitepäätöksen korvaamisesta direktiivillä Lissabonin sopimuksen voimaantulon vuoksi.

6. Aikataulu

Valtioneuvosto on lähettänyt eduskunnalle ehdotuksia koskevan kirjelmän U 50/2010 joulukuussa 2010 ja jatkokirjelmät toukokuussa 2011 sekä toukokuussa 2012.

Direktiiviehdotuksen käsittely neuvoston työryhmässä on aloitettu tammikuussa 2010. Direktiivistä päästiin neuvoston puolella yhteisymmärrykseen kesäkuun 2011 OSA-neuvostossa. Neuvottelut Euroopan parlamentin kanssa ovat käynnissä .

7. Vaikutukset

Ehdotuksella pyritään torjumaan tietojärjestelmiin kohdistuvia rikoksia varmistamalla, että kaikissa unionin jäsenvaltioissa on säädetty teoista riittävät rangaistukset. Ehdotuk-sella pyritään myös parantamaan tällaisten rikosten tutkintaan liittyvää jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä ja rikosten tilastointia.

8. Muut tiedot

OM 1/481/2011

EU/2010/1522

11.10 RAHANPESUKRIMINALISOINTIEN MUUTOSTARPEET

1. Tavoite ja tehtävät

Tehtävänä on pohtia rikoslain 32 luvun rahanpesua koskevien kriminalisointien muutostarvetta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Asettamispäätös 30.6.2009

Työryhmämietintö (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 27/2010)

Lausuntotiivistelmä (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 68/2010)

HE 285/2010 vp

LaVM 31/2010 vp
EV 286/2010
Lait 191–192/2011
Asettamispäätös 2.12.2010 (uusi työryhmä)
Työryhmän muistio 31.5.2011 (OM 7/41/2009)
Lausuntokooste (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 47/2011)
HE 138/2011 vp
LaVM 2/2012 vp
EV 12/2012 vp
Laki 187/2012

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän tehtävänä (asettamispäätös 30.6.2009) oli arvioida, antavatko FATF:n (ks. alla kohta taustatietoja) rikoslakia koskevat muutossuositukset aihetta muuttaa lainsäädäntöä.

Erityisesti työryhmän oli arvioitava, ovatko arvostelun kohteena olevat lainsäädäntöratkaisut sillä tavalla oikeusjärjestelmän peruseriaatteiden edellyttämiä, että se oikeuttaa rangaistavuuden alan rajaamisen Suomessa omaksutulla tavalla. Työryhmän oli otettava työssään huomioon tarvittavassa määrin keskeisten EU:n jäsenvaltioiden ja Pohjoismaiden tekemät asiaa koskevat lainsäädäntöratkaisut.

Hallituksen esityksessä (HE 285/2010 vp) ehdotettiin muutettavaksi rikoslain kätkemis- ja rahanpesurikoksia koskevaa lukua sekä kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annettua lakia. Rahanpesun tunnusmerkistöä täsmennettäisiin ja siihen lisättäisiin teko tavaksi rikoshyödyn hallussapito. Oikeushenkilön rangaistusvastuun soveltamisalaa laajennettaisiin tuottamukselliseen rahanpesuun. Esityksessä ehdotetaan lisäksi, että jatkossa rahanpesurikoksissa olisi mahdollista antaa kansainvälistä oikeusapua ilman kaksoisrangaistavuuden edellytyksen täyttymistä. Rahanpesukriminalisoinnit täyttävät kansainvälisissä sopimuksissa asetetut kriminalisointivelvoitteet. Siltä osin kuin niistä on poikettu, se on tehty kansainvälisten instrumenttien sallimien poikkeamismahdollisuuksien rajoissa. Eduskunta hyväksyi mainitun esityksen ilman muutoksia ja muutokset tulivat tältä osin voimaan 1.6.2011.

Mainittua hallituksen esitystä valmisteltaessa rikoslain 32 luvun 11 §:n 1 momentin rajoitussäännöksen tarkoituksenmukaisuudesta esitettiin erilaisia näkemyksiä. Koska kysymys on merkittävästä periaatteellisesta kysymyksestä, oikeusministeriö asetti uuden työryhmän harkitsemaan asiaa. 2.12.2010 asetetun työryhmän tehtävä on pohtia tätä kysymystä. Työryhmän muistio julkaistiin 31.5.2011. Muistioon ja lausuntopalautteeseen perustuva hallituksen esitys (HE 138/2011 vp) itsepesun rangaistavuudesta annettiin eduskunnalle 16.12.2011. Muutokset tulivat voimaan 1.5.2012.

4. Organisointi

Jatkotyön valmistelija

Marttunen, Matti, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50548

5. Taustatietoja

Voimassa olevat rikoslain rahanpesusäännökset perustuvat kansainvälisiin velvoitteisiin. OECD:n yhteydessä työskentelevä rahanpesun vastainen työryhmä FATF (Financial Action Task Force on Money Laundering) on todennut, että Suomen rikoslain rahanpesua koskeva sääntely ei kaikilta osin täytä sen vuonna 2003 uudistettuja rahanpesun vastaisia suosituksia ja terrorisminvastaisia erityissuosituksia.

Arvostelun kohteena on ollut se, että (1) Suomen lainsäädäntö ei nimenomaisesti kata kaikkia rahanpesun muotoja. (2) Toisaalta niin kutsuttu itsepesu ei ole rangaistavaa. Itsepesulla tarkoitetaan menettelyä, jossa rahanpesua edeltävän esirikoksen tekijä pesee omalla rikoksellaan saamaansa omaisuutta. Arvostelun kohteena on myös ollut se, että (3) salahanke ei ole rangaistavaa rahanpesun perustunnusmerkistön yhteydessä ja että (4) rahanpesurikoksiin sovelletaan rajoitussäännöstä, jonka mukaan rahanpesusta ei voida tuomita rikoksentekijän kanssa yhteistaloudessa asuvaa, joka ainoastaan käyttää tai kuluttaa rikoksentekijän yhteistalouden tavanomaisiin tarpeisiin hankkimaa omaisuutta.

6. Aikataulu

Ensimmäisen työryhmän mietintö julkaistiin 22.3.2010 ja se lähetettiin lausuntokierrokselle, jonka määräaika päättyi 31.5.2010. Hallituksen esitys annettiin eduskunnalle 3.12.2010. Tähän liittyvät lait 191–192/2011 vahvistettiin 4.3.2011.

Jatkovalmistelua tekevän työryhmän toimikausi oli 15.12.2010–31.5.2011. Tähän liittyvä hallituksen esitys annettiin eduskunnalle 16.12.2011. Tähän liittyvä laki (187/2012) vahvistettiin 27.4.2012.

7. Vaikutukset

Rahanpesun torjuntaa tehostetaan.

8. Muut tiedot

OM 7/41/2009

OM027:00/2009

11.11 VESILIIKENNEJUOPUMUKSEN PROMILLERAJA

1. Tavoite ja tehtävät

Työryhmän tehtävänä oli pohtia rikoslain 23 luvun vesiliikennejuopumusta koskevan kriminalisoinnin muutostarvetta sekä muita keinoja puuttua vesiliikennejuopumukseen ja parantaa vesiliikenneturvallisuutta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 24.8.2010

Työryhmän mietintö (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 16/2011)

Lausuntokooste (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 48/2011)

HE 16/2012

LaVM 4/2012 vp

EV 43/2012 vp

Laki 296/2012 vp

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän työn keskeisenä sisältönä oli arvioida nykyisten kriminalisointien muutostarvetta. Työryhmä ehdotti, että vesiliikennejuopumuksen promilleraja laskettaisiin 0,5 promilleen ammattimaisessa vesiliikenteessä. Lisäksi työryhmä ehdotti eräitä muita kuin rikosoikeudellisia keinoja parantaa vesiliikenneturvallisuutta.

4. Organisointi

Jatkotyön valmistelija:

Marttunen, Matti, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50548

5. Taustatietoja

Vesiliikennejuopumusta koskevan rikoslain 23 luvun 5 §:n 1 momentin mukaan rangaistavuudelta edellytetään yhden promillen humalatilaa tai sitä, että alusta ohjaavan kyky tehtävän vaatimiin suorituksiin on huonontunut ja lisäksi sitä, että olosuhteet ovat sellaiset, että teko on omiaan aiheuttamaan vaaraa toisen turvallisuudelle. Vesiliikennejuopumusta koskevassa rangaistussäännöksessä promilleraja on asetettu korkeammalle kuin muissa liikennejuopumussäännöksissä, sillä se tulee muista liikennejuopumussäännöksistä poiketen sovellettavaksi vakavuudeltaan hyvin erilaisiin tilanteisiin aluksen koon ja kapasiteetin taikka vesistön tai väylän suuruuden mukaan (HE 90/2002 vp).

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi oli 1.9.2010–28.2.2011. Mietintö julkaistiin 25.3.2011. Mietintö on ollut lausuntokierroksella. Lausunnoista julkaistiin syksyllä 2011 kooste (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 48/2011). Hallituksen esitys eduskunnalle annettu 22.3.2012. Tasavallan presidentti vahvistanut lain (296/2012) 15.6.2012.

7. Vaikutukset

Tavoitteena on parantaa vesiliikenneturvallisuutta.

8. Muut tiedot

OM 9/41/2010

OM017:00/2010

11.12 SANANVAPAUSRIKOKSET, VAINOAMINEN JA HÄIRINTÄKÄYTTÄYTYMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena oli arvioida sananvapausrikosten tarkistustarpeita, vainoamisen kriminalisoinnin tarvetta sekä viestintäteknologian avulla tapahtuvan ja muun häirintäkäytännön aiheuttamia rikosoikeudellisen sääntelyn tarkistustarpeita.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen päätöslauselma 1577/2007 Towards decriminalisation of defamation (sananvapausrikokset)

EV 94/2009 vp (viestintävälineillä tapahtuva häirintä)

Euroopan neuvoston yleissopimus naiseen kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta (CETS 210) (vainoaminen)

Työryhmän asettamispäätös 30.9.2011

Mietintö ”Sananvapausrikokset, vainoaminen ja viestintärauhan rikkominen” (oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 24/2012)

3. Keskeinen sisältö

Työryhmä ehdottaa, että rikoslain yksityisyyden, rauhan ja kunnian loukkaamista koskevaan 24 lukuun lisätään uusi viestintärauhan rikkomista koskeva rangaistussäännös. Viestintärauhan rikkomiseen syyllistyisi se, joka häirintätarkoituksessa toistuvasti lähettää toiselle viestejä tai soittaa siten, että teko on omiaan aiheuttamaan hänelle huomattavaa häiriötä tai haittaa. Ilkivaltarikoksen tunnusmerkistöä tarkistettaisiin.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön huomioon ottamiseksi yksityiselämää loukkaavaa tiedon levittämistä ja kunnianloukkausta koskeviin rangaistussäännöksiin ehdotetaan tehtäväksi tarkistuksia.

Vapauteen kohdistuvia rikoksia koskevaa rikoslain 25 lukua ehdotetaan täydennettäväksi uudella vainoamista koskevalla rangaistussäännöksellä. Vainoamiseen syyllistyisi se, joka toistuvasti uhkaa, seuraa, tarkkailee, ottaa yhteyttä tai muuten näihin rinnastettavalla tavalla vainoaa toista siten, että se on omiaan aiheuttamaan vainotussa pelkoa tai ahdistusta. Lisäksi pakkokeinolainsäädäntöön ehdotetaan tehtäväksi esityksen aiheuttamat lähinnä teknisluonteiset muutokset.

4. Organisointi

Jatkotyön valmistelu:

Marttunen, Matti, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50548

Matikkala, Jussi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50486

5. Taustatietoja

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin (EIT) on antanut toistakymmentä tuomiota, joissa Suomen on yksityiselämän suojaaja ja kunnianloukkausta koskevissa asioissa katsottu rikkoneen EIS 10 artiklaa. Suomalaiset tuomioistuimet ovat ratkaisukäytännössään painottaneet yksityiselämän ja kunnian suojaaja, kun taas EIT on painottanut enemmän sananvapautta. Euroopan neuvoston parlamentaarinen yleiskokous on päätöslauselmaansa 1577/2007 Towards decriminalisation of defamation kehottanut jäsenvaltioita muun muassa poistamaan kunnianloukkausta koskevista rangaistussäännöksistään vankeusrangaistuksen uhan.

RL 24:1:n mukaiseen kotirauhan rikkomiseen voi syyllistyä muun muassa häiritsemällä toisen kotirauhaa soittamalla oikeudettomasti puheluita. Lailla 685/2009 säännökseen lisättiin tekotapana kotirauhan häiritseminen lähettämällä matkapuhelimeen viestejä. Hyväksyessään mainitun matkapuhelinviestejä koskevan rikoslain muutoksen eduskunta edellytti lakivaliokunnan mietinnön pohjalta, että tehdään kokonaisvaltainen selvitys oikeussuojakeinoista modernilla viestintäteknologialla toteutettavaa yksityisyyteen kohdistuvaa häirintää ja ilkivaltaa vastaan ja ryhdytään tarvittaviin lainsäädäntö- ja muihin toimenpiteisiin (EV 94/2009 vp, LaVM 10/2009 vp s. 2–3).

Euroopan neuvoston yleissopimuksen naiseen kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta (CETS 210) 34 artikla edellyttää, että sopimuspuolet toteuttavat tarvittavat lainsäädäntö- tai muut toimet varmistaakseen, että toiseen henkilöön kohdistuva tahallinen ja toistuva uhkaava käyttäytyminen, joka saa tämän henkilön pelkäämään turvallisuutensa vaarantumista, kriminalisoidaan. Artikla 78 mahdollistaa poikkeamisen velvoitteesta. Menettelystä on käytetty nimitystä stalking, Suomessa ahdistelu, häirintä tai vainoaminen. Suomi on allekirjoittanut hyväksymisvaraamin sopimuksen 11.5.2011.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi oli 3.10.2011–16.4.2012.

Hanke on jatkovalmistelussa, ja aikataulusta päätetään 2012 aikana.

7. Vaikutukset

Hanke liittyy osin kansainväliseen yhteistyöhön rikosoikeuden alueella (sananvapausrikkokset, vainoaminen). Tavoitteena on häirintäkäyttäytymisen kohteeksi joutuneen aseman parantaminen.

8. Muut tiedot

OM 16/41/2011

OM025:00/2011

11.13 ERÄIDEN TÖRKEIDEN RIKOSTEN VALMISTELUN KRIMINALISOINTI

1. Tavoite ja tehtävät

Työryhmän tehtävänä oli pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelman mukaisesti laatia hallituksen esityksen luonnos vakavimpien rikosten valmistelun kriminalisoinnista. Vakavilla rikoksilla tarkoitettiin tässä yhteydessä henkirikoksia ja törkeää ryöstöä. Työryhmän tuli lisäksi arvioida, onko valmistelun rangaistavuus perusteltua liittämällä myös törkeään pahoinpitelyyn. Säännöshedotukset sijoitetaan rikoslain erityiseen osaan.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Arviomuistio ”Eräiden törkeiden rikosten valmistelun kriminalisointi” (oikeusministeriön selvityksiä ja ohjeita 12/2011)

Työryhmän asettamispäätös 3.10.2011

Mietintö ”Ehdotus eräiden törkeiden rikosten valmistelun kriminalisoinnista” (oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja 15/2012)

3. Keskeinen sisältö

Työryhmä ehdottaa, että rikoslakiin lisätään säännökset eräiden törkeimpien rikosten valmistelun rangaistavuudesta. Rangaistavaksi säädettäisiin henkirikosten, törkeän pahoinpitelyn, panttivangin ottamisen ja törkeän ryöstön valmistelu mukaan lukien niiden tekemisestä sopiminen. Tunnusmerkistökiteijöistä säädettäisiin mahdollisimman tarkkarajaisesti laillisuusperiaatteen edellyttämällä tavalla. Lakia oikeudenkäynnistä rikosasioissa muutettaisiin siten, että valmistelurikosten uhrin oikeudet turvattaisiin. Lisäksi pakkokeinolainsäädäntöä muutettaisiin siten, että poliisilla olisi asianmukaiset keinot mainittujen valmistelurikosten tutkinnassa.

4. Organisointi

Jatkotyön valmistelu:

Marttunen, Matti, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50548

Matikkala, Jussi, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50486

5. Taustatietoja

Suomen lainsäädännössä ei ole yleistä säännöstä rikosten valmistelusta, mutta rikoslaisessa on noin 20 erityissäännöstä valmistelurikoksista tai tiettyjen valmistelutoimien rangaistavuudesta. Säännökset perustuvat usein kansainvälisten sopimusten edellyttämien erittäin vakavia rikoksia koskevien velvoitteiden täyttämiseen.

Oikeusministeriössä 16.3.2011 valmistuneessa arviomuistiossa (Eräiden törkeiden rikosten valmistelun kriminalisointi, oikeusministeriön selvityksiä ja ohjeita 12/2011) katsotaan, että törkeän ryöstön, törkeän pahoinpitelyn ja henkirikosten valmistelu on mahdollista kriminalisoida vain tarkasti määritellyin ehdoin ja rajauksin.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi oli 3.10.2011–30.3.2012

7. Vaikutukset

Esitys tehostaisi vakavimpien rikosten torjuntaa.

8. Muut tiedot

OM 4/41/2011

OM027:00/2011

11.14 LAITTOMAN MAAHANTULON JÄRJESTÄMISTÄ KOSKEVAN RANGAISTUSSÄÄNNÖKSEN TARKISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tehtävänä on laatia ehdotus hallituksen esitykseksi laittoman maahantulon järjestämistä koskevan rikoslain säännöksen muuttamisesta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusministeriön kirje 15.6.2012 jäsenen nimeämiseksi asetettavaan työryhmään
Työryhmän asettamispäätös 14.8.2012

3. Keskeinen sisältö

Laittoman maahantulon järjestäminen säädetään rangaistavaksi rikoslain 17 luvun 8 §:ssä. Laittoman maahantulon järjestämisestä tuomitaan muun muassa se, joka tuo tai yrittää tuoda Suomeen tai Suomen kautta muuhun maahan ulkomaalaisen, jolla ei ole maahantuloon vaadittavaa passia, muuta matkustusasiakirjaa, viisumia tai oleskelulupaa. Rikos edellyttää tahallisuutta.

Työryhmän tulee valmistella ehdotus hallituksen esitykseksi rikoslain 17 luvun 8 §:n muuttamiseksi niin, että rangaistavaa olisi tuoda maahan ulkomaalainen, joka on saanut maahantuloon vaadittavan asiakirjan ilmoittamalla vääriä tietoja. Samalla työryhmän tulee valmistella mahdolliset muutokset, jotta mainittu pykälä kattaisi muutenkin

riittävän laajasti menettelyt, jotka moitittavuudeltaan rinnastuvat voimassa olevan lain mukaan rangaistaviin tekotapoihin. Lisäksi työryhmän tulee valmistella mahdolliset ehdotuksista seuraavat muutokset valtionrajarikosta koskevaan rikoslain säännökseen sekä mahdolliseen muuhun lainsäädäntöön.

4. Organisointi

Työryhmä

Puheenjohtaja:

Andersson, Lena, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50244

Jäsenet:

Rautava, Veli-Pekka, lainsäädäntösihteeri, ulkoasiainministeriö

Konsti, Salla, ylitarkastaja, sisäasiainministeriö

Hallenberg, Silja, rajavartiolytarkastaja, rajavartiolaitos

Hämäläinen, Juha-Mikko, valtiosyyttäjä, valtakunnansyyttäjänvirasto

Vanne, Kimmo, kärjätuomari, Vantaan kärjäoikeus

Niemi, Mikael, asianajaja, Suomen Asianajajaliitto

Laine, Marjaana, johtava lakimies, pakolaisneuvonta

5. Taustatietoja

Rikoslain 17 luvun 8 §:n säännöstä on ollut vaikea soveltaa maahantulon järjestäjään, jonka maahan tuomilla henkilöillä on ollut voimassa oleva vaadittava viisumi, mutta se on saatu ilmoittamalla väärää tietoa. Oikeuskäytäntö säännöksen soveltamisessa oli pitkään epäyhtenäinen. Oikeustila selveni, kun korkein oikeus katsoi ratkaisussaan KKO 2010:6, että maahantulon järjestäminen tällaisessa tapauksessa ei ole säännöksen sanamuodon mukainen rangaistava teko. Päätöksen jälkeen Valtakunnansyyttäjänvirasto teki 19.2.2010 oikeusministeriölle esityksen rikoslain 17 luvun 8 §:n muuttamiseksi.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi on 1.9.2012–31.1.2013.

7. Vaikutukset

Uudistuksen vaikutukset arvioidaan työryhmätyön aikana.

8. Muut tiedot

OM 12/41/2012

OM032:00/2012

11.15 RIKOSTAUSTAN TARKISTAMINEN VAPAAEHTOISTOIMINNASSA

1. Tavoite ja tehtävä

Työryhmän tehtävänä on laatia hallituksen esityksen muotoon laadittu ehdotus lasten kanssa työskentelevien henkilöiden rikostaustan tarkistamismenettelyn laajentamisesta vapaaehtoistoimintaan. Työryhmän tulee työssään ottaa huomioon uuden lasten seksuaalisen hyväksikäytön torjumista koskevan EU direktiivin asettamat vaatimukset. Työryhmän on pyrittävä siihen, ettei ehdotetuilla lainmuutoksilla hankaloitettaisi vapaaehtoistoiminnan järjestämistä tai vapaaehtoistoimintaan osallistumista. Tämän vuoksi tulee pohtia, millaiseen vapaaehtoistoimintaan tarkistamismenettely on syytä ulottaa. Työryhmän tulee lisäksi varmistaa, että lasten kanssa toimivien henkilöiden rikostaustan selvittämistä koskeva lainsäädäntö täyttää direktiivin asettamat muut mahdolliset vaatimukset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 26.3.2012

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/92/EU lasten seksuaalisen hyväksikäytön ja seksuaalisen riiston sekä lapsipornografian torjumisesta ja neuvoston puitepäätöksen 2004/68/YOS korvaamisesta

3. Keskeinen sisältö

Uusi Euroopan unionin parlamentin ja neuvoston direktiivi lasten seksuaalisen hyväksikäytön ja seksuaalisen riiston sekä lapsipornografian torjumisesta annettiin joulukuussa 2011. Direktiivi edellyttää, että järjestettyyn vapaaehtoistoimintaan osallistuvilta henkilöiltä tulee voida pyytää tietoa henkilön mahdollisista tuomioista lapsiin kohdistuneista seksuaalirikoksista. Tämä koskee vapaaehtoistoimintaa, jossa ollaan suoraan ja säännöllisesti tekemisissä lasten kanssa. Menettelyn yksityiskohdissa direktiivi jättää jäsenvaltioille kansallista harkintavaltaa.

4. Organisointi

Puheenjohtaja:

Lainsäädäntöneuvos Anna-Riitta Wallin, oikeusministeriö, p. 02951 50196

Jäsenet:

Lainsäädäntösihteeri Mirja Salonen, oikeusministeriö

Ylitarkastaja Jennimari Huovinen, oikeusministeriö

Hallitussihteeri Heidi Sulander, opetus- ja kulttuuriministeriö

Hallitussihteeri Heidi Manns-Haatanen, sosiaali- ja terveysministeriö

Vanhempi hallitussihteeri Päivi Kantanen, työ- ja elinkeinoministeriö

Toimialajohtaja Tauno Aalto, oikeusrekisterikeskus

5. Taustatietoja

Vuoden 2003 alusta Suomessa tuli voimaan laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (504/2002). Selvittämismenettelyn tarkoituksena on estää seksuaalirikoksista ja tietyistä muista rikoksista tuomittuja henkilöitä työskentelemästä lasten kanssa. Laki koskee työ- ja virkasuhteessa tehtävää työtä, johon pysyväisluonteisesti ja olennaisesti kuuluu ilman huoltajan läsnäoloa tapahtuvaa alaikäisen kasvatusta, opetusta, hoitoa tai muuta huolenpitoa taikka muuta työskentelyä henkilökohtaisessa vuorovaikutuksessa alaikäisen kanssa. Lakia sovelletaan myös muun muassa siviilipalvelusvelvollisen työpalveluun ja perusopetuslaissa tarkoitetun aamu- ja iltapäivätoiminnan palvelujen hankkimiseen. Jos kunta tai kuntayhtymä hankkii aamu- tai iltapäivätoiminnan palveluja julkiselta tai yksityiseltä palvelujen tuottajalta, kunnan tai kuntayhtymän tulee pyytää tehtäviä hoitavalta henkilöltä nähtäväksi rikosrekisteriote, jollei henkilö hoida näitä tehtäviä virka- tai työsuhteessa palvelujen tuottajaan. Tämä tarkoittaa tehtävän hoitamista itsenäisenä ammatinharjoittajana tai vapaaehtoistyönä. Näin ollen jo pienen osan vapaaehtoistyöstä voidaan katsoa sisältyvän rikostaustan tarkistamismenettelyn piiriin. Tästä huolimatta voidaan todeta, ettei Suomen lainsäädäntö täytä uuden direktiivin vaatimuksia kaikilta osin.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi on 2.4.2012–31.1.2013. Työryhmän mietinnön valmistuttua se lähetetään lausuntokierrokselle, jonka jälkeen mietinnön ja saadun lausuntopalautteen pohjalta laaditaan hallituksen esitys.

Direktiivi on annettu joulukuussa 2011. Jäsenvaltioiden on saatettava direktiivin edellyttämät lainsäädäntömuutokset voimaan viimeistään 18.12.2013.

7. Hankkeen vaikutukset

Uudistusten vaikutukset arvioidaan työryhmätyön aikana.

8. Muut tiedot

OM 6/41/2012

OM008:00/2012

11.16 TERRORISMIRIKOKSIA KOSKEVIEN RIKOSLAIN SÄÄNNÖSTEN TARKASTELU

1. Tavoite ja tehtävät

Työryhmän tehtävänä on tarkastella tarvetta säätää rangaistavaksi kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten ja muuttaa terrorismin rahoittamista koskevaa rikoslain 34 a luvun 5 §:ää sekä tarpeen ilmetessä valmistella lainsäädäntötäydennykset ja -muutokset. Jos työryhmä päätyy myönteiseen arvioon ja lainsäädäntöehdotuksiin, mietintö on laadittava hallituksen esityksen muotoon.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 31.5.2012

3. Keskeinen sisältö

Katso kohta 1.

4. Organisointi

Puheenjohtaja:

Lainsäädäntöneuvos Janne Kanerva, oikeusministeriö, p. 02951 50340

Jäsenet:

Lainsäädäntöneuvos Jussi Matikkala, oikeusministeriö, p. 02951 50486

Poliisiylitarkastaja Keijo Suuripää, sisäasiainministeriö

Valtionsyyttäjä Ritva Sahavirta, Valtakunnansyyttäjänvirasto

Rikostarkastaja Laura Niemi, keskusrikospoliisi

Ylitarkastaja Jan Sjöblom, suojelupoliisi

Käräjätuomari Tarja Airakorpi, Helsingin käräjäoikeus

Asianajaja Maija Häyrinen, Suomen Asianajajaliitto

Professori Kimmo Nuotio, Helsingin yliopisto

Matikkala toimii myös työryhmän sihteerinä.

5. Taustatietoja

Kesäkuussa 2010 valmistui kansallinen terrorismin torjunnan strategia. Strategiassa todetaan eräänä toimenpiteenä, että selvitetään ja valmistellaan mahdolliset terrorismirikosten rahoittamista ja terroristiseen toimintaan kouluttautumista koskevat lainsäädännön muutostarpeet.

Useissa Euroopan valtioissa kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten on nimenomaisesti säädetty rangaistavaksi tai sen katsotaan tulevan rangaistuksi jotakin toista terrorismirikosta koskevan rangaistussäännöksen perusteella. Terroristileireillä

hankittavalla aseellisella koulutuksella ja räjähdysainekoulutuksella on terrorismin nykymuotojen kannalta tärkeä merkitys. Suomessa oleskelevien henkilöiden tiedetään osallistuneen terroristiseen toimintaan liittyvään koulutukseen maan rajojen ulkopuolella.

Terrorismin rahoittamista koskeva rikoslain 34 a luvun 5 § perustuu Yhdistyneiden Kansakuntien kansainvälisen terrorismin rahoituksesta tehdyn yleissopimuksen 2 artiklan 1 kappaleeseen. Muita terrorismirikoksia kuin terrorismin rahoittaminen ei ole ehditty ottamaan huomioon yleissopimuksessa. Arvioimisen arvoinen seikka on se, minkä tekojen tulisi olla rangaistavia nimenomaan terrorismin rahoittamisena. OECD:n yhteydessä toimiva rahanpesun ja terrorismin rahoituksen vastainen toimintaryhmä FATF on vuoden 2007 maatarkastuksen loppuraportissaan kiinnittänyt huomiota yksittäisen terroristin tai terroristiorganisaation rahoittamisen kriminalisoimiseen.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi on 1.6.–30.11.2012

7. Vaikutukset

Uudistuksen vaikutukset riippuvat työryhmän ehdotuksista. Vaikutukset arvioidaan työryhmytyön aikana. Oletettavaa kuitenkin on, että lainsäädäntömuutoksilla ei tule olemaan mainittavia lainvalmistelussa huomioon otettavia julkiseen talouteen tai viranomaisten toimintaan kohdistuvia vaikutuksia, sama pitkälti koskee yhteiskunnallisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

OM 8/41/2012

OM025:00/2012

11.17 LÄÄKEVÄÄRENNÖSTEN TORJUNTAA KOSKEVA EUROOPAN NEUVOSTON YLEISSOPIMUS

1. Tavoitteet ja tehtävät

Yleissopimuksella pyritään torjumaan lääkevääreännösten kauppaa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 28.6.2012

Lopullinen yleissopimus ja selitysmuistio (CETS No. 211)

3. Keskeinen sisältö

Yleissopimus sisältää velvoitteet säätää rangaistavaksi muun muassa lääkeaineiden väärentäminen ja niiden tarjoaminen sekä markkinoille saattaminen. Yleissopimus sisältää lisäksi rikostutkintaa ja syytöimenpiteitä koskevia määräyksiä sekä määräyksiä viranomaisten välisestä yhteistyöstä ja kansainvälisestä rikosoikeudellisesta yhteistyöstä. Yleissopimuksessa on myös määräyksiä rikosten ennaltaehkäisevistä toimenpiteistä ja uhrien suojelusta.

4. Organisointi

Puheenjohtaja:

erityisasiantuntija Sanna Mikkola, oikeusministeriö, p. 02951 50178

Jäsenet:

lainsäädäntösihteerä Mirja Salonen, oikeusministeriö

neuvotteleva virkamies Jouko Huhtamäki, sisäasiainministeriö

neuvotteleva virkamies Pasi Mustonen, sosiaali- ja terveysministeriö

tulliyylitarkastaja Juha Vilkkö, Tullihallitus

käräjätuomari Jaana Niemitalo, Helsingin käräjäoikeus

kihlakunnansyyttäjä Anna-Riikka Ruuth, Itä-Uudenmaan syyttäjänvirasto

asianajaja Johanna Lilja, Suomen Asianajajaliitto

yliproviisori Sami Paaskoski, Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus (Fimea)

Työryhmä kuulee työnsä aikana sidosryhmiä ja intressitahoja. Työryhmä pyrkii toteuttamaan kuulemisen kansalaisen osallistumisympäristö -hankkeeseen liittyvän Otakantaa.fi-palvelun avulla.

5. Taustatietoja

Yleissopimuksen valmisteli Euroopan neuvoston ainoastaan tätä tarkoitusta varten asettama asiantuntijakomitea (ad hoc committee on counterfeiting of medical products and similar crimes involving threats to public health; PC-ISP). Euroopan neuvoston ministerikomitea hyväksyi yleissopimuksen 8.12.2010 ja se avautui allekirjoitettavaksi 28.10.2011. Suomi allekirjoitti yleissopimuksen 28.10.2011.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi on 1.9.2012–31.3.2013.

7. Vaikutukset

Yleissopimuksella pyritään torjumaan lääkeväärennöksiä. Suomen lainsäädäntö vastaa jo pitkälti yleissopimuksen sääntelyä. Kriminalisointivelvoitteiden osalta se mahdollisesti edellyttää paikoin Suomen lainsäädännön muuttamista.

8. Muut tiedot

OM 13/41/2012

OM028:00/2012

12 SEURAAMUSJÄRJESTELMÄ

12.1 YHDYSKUNTASEURAAMUKSIA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN KOKONAISUUDISTUS

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tehtävänä on kehittää yhdyskuntaseuraamuskokonaisuus, jonka avulla voidaan muokata seuraamusjärjestelmästä lähitulevaisuuden vaatimukset täyttävä ja sosiaalisesti nykyistä tasa-arvoisempi. Keskeistä tavoitteiden toteuttamisessa on yhteiskunnan turvallisuuden varmistaminen muun muassa lisäämällä rikosentekijän valmiuksia elää rikoksetonta elämää ja katkaisemalla rikollisuutta ylläpitävä syrjäytyminen. Yhdyskuntaseuraamuksista säädettäisiin siten, että seuraamusjärjestelmän sisällöstä ja tavoitteista sekä eri seuraamusmuotojen keskinäisestä suhteesta, tuomitun oikeuksista ja velvollisuuksista sekä viranomaisten toimivaltuuksista olisi laintasoiset säännökset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusministeriön päätös 11.1.2010 (13/69/2008) toimikunnan asettamiseksi
Mietintöjä ja lausuntoja 12/2012

3. Keskeinen sisältö

Valmistellaan hallituksen esityksen muotoon ehdotukset yhdyskuntaseuraamusjärjestelmän kehittämiseksi ottaen huomioon muun muassa rangaistuksen täytäntöönpanon vaikuttavuus rikosentekijän rikoksettoman elämän valmiuksien parantamiseksi, sosiaalinen tasa-arvoisuus sekä turvallisuus.

4. Organisointi

Hanketta varten oikeusministeriö asetti 11.1.2010 toimikunnan, jonka tehtävänä oli:

1. Selvittää eri seuraamuslajien tämänhetkinen käyttö ja toimivuus Suomessa.
2. Verrata Suomen tilannetta yhdyskuntaseuraamusten käyttöön muualla Euroopassa.
3. Arvioida yleiset tarpeet ja mahdollisuudet yhdyskuntaseuraamusten kehittämiseksi ottaen huomioon mm. Euroopan neuvoston yhdyskuntaseuraamuksia koskevat suositukset.
4. Kuvata yhdyskuntaseuraamusten yleiset periaatteet, tavoitteet ja sisältö.
5. Arvioida perustuslain vaatimukset yhdyskuntaseuraamusten sisällölle ja niitä koskevalle sääntelylle.

-
6. Kartoittaa mahdollisia suomalaiseseen rikosseuraamusjärjestelmään sopivia ja tarvittavia uusia yhdyskuntaseuraamusvaihtoehtoja.
 7. Selvittää, millainen yhdyskuntaseuraamus voisi toimia vankeuden ohella sakon muuntorangaistuksena.

Toimikunnan tehtävänä oli myös arvioida, miten seuraamusjärjestelmän selkeys, toimivuus ja johdonmukaisuus sekä sen yksittäisten osien vaikuttavuus ja vakuuttavuus turvataan.

Toimikunnan puheenjohtaja oli osastopäällikkö Jarmo Littunen oikeusministeriön kriminaalipoliittiselta osastolta. Sihteereinä toimivat hallitussihteeri Anne Hartoneva oikeusministeriön kriminaalipoliittiselta osastolta ja erikoistutkija Henrik Linderborg Rikosseuraamuslaitoksesta.

Toimikunta sai työnsä valmiiksi 29.2.2012. Toimikunnan ehdotukset ovat olleet laajalla lausuntokierroksella 30.3.–31.8.2012. Hallituksen esitystä valmistellaan oikeusministeriön kriminaalipoliittisella osastolla.

Vastuuhenkilöt:

Anne Hartoneva, hallitussihteeri, oikeusministeriö, p. 02951 50344

Ulla Mohell, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50576

Juho Martikainen, hallitussihteeri, oikeusministeriö, p. 0291 50520

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Toimikunnan työ on päättynyt 29.2.2012.

Toimikunnan ehdotuksista saaduista lausunnoista laaditaan yhteenveto syksyllä 2012.

Hallituksen esitys yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta annettavaksi laiksi annetaan eduskunnalle syyskaudella 2013.

7. Vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 13/69/2008

12.2 VALVOTTUA KOEVAPAUTTA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN KEHITTÄMINEN JA SEKSUAALIRIKOLLISTEN LÄÄKEHOIDON HUOMIOON OTTAMINEN SEURAAMUSJÄRJESTELMÄSSÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Tehtävänä on

1. selkeyttää ja täsmentää valvottua koevapautta koskevaa lainsäädäntöä
2. sisällyttää valvottua koevapautta koskeviin säännöksiin seksuaalirikolliselle tarkoitettua lääkehoitoa koskeva sääntely

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Perustuslakivaliokunnan lausunto (PeVL 217/2005 vp)

Lakivaliokunnan mietintö (LaVM 9/2005 vp)

Hankeryhmän asettamispäätös 4.2.2008 (OM 2/69/2008)

Työryhmän asettamispäätös 4.2.2008 (OM 2/69/2008)

Seksuaalirikollisten hoito -mietintö (OM:n työryhmämietintö 2009:1)

Seksuaalirikollisten hoito -lausuntotiivistelmä (OM:n lausuntoja ja selvityksiä 2009:20)

Hallituksen esitys laeiksi vankeuslain, ehdonalaisen vapauden valvonnasta annetun lain ja rikoslain 2 c luvun muuttamiseksi (HE 310/2010 vp)

3. Keskeinen sisältö

Valmistellaan täsmälliset ja laintasoiset säännökset valvotun koevapauden täytäntöönpanosta ja täytäntöönpanon valvonnassa käytetyistä teknisistä menetelmistä. Sisällytetään valvotun koevapauden säännöksiin seksuaalirikolliselle tarkoitettua lääkehoitoa koskeva sääntely.

4. Organisointi

Vastuuhenkilöt:

Ulla Mohell, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö p. 02951 50576

Tuuli Herlin, suunnittelija, oikeusministeriö, p. 02951 50602

5. Taustatietoja

1. Lakivaliokunta (9/2005 vp) edellytti, että jos koevapauden valvonnassa käytettyjen teknisten välineiden valikoima myöhemmin vakiintuu, nyt hyväksyttävää säännöstä on valvontakäytäntöjen yhtenäisyyden turvaamiseksi välttämättä edelleen täsmennettävä. Hankkeella on yhtymäkohtia valvontarangaistusta koskevaan sääntelyyn (330/2010), koska tarkoituksena on, että valvonnassa käytettäisiin samoja menetelmiä. Myös säännökset ovat monilta osin samansisältöisiä.

2. Tavoitteena on ehkäistä uusintarikollisuutta rangaistukseen sisältyvällä hoidolla tai kuntoutuksella. Seksuaalirikokset aiheuttavat tekojen kohteiksi joutuneille ja heidän läheisilleen usein kärsimystä. Seuraamusjärjestelmässä harkitaan kaikki asianmukaiset keinot seksuaalirikosten vähentämiseksi.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys laeiksi vankeuslain, ehdonalaisen vapauden valvonnasta annetun lain ja rikoslain 2 c luvun muuttamiseksi (HE 310/2010 vp) raukesi eduskunnan työn päätyttyä kevälistuntokauteen 2011. Luonnos hallituksen esitykseksi on ollut lausuntokierroksella keväällä 2012.

Uusi hallituksen esitys valvottua koevapautta ja vankilan ulkopuoliseen toimintaan osallistumisen sähköistä valvontaa koskevaksi lainsäädännöksi annetaan eduskunnalle alkusyksystä 2012.

7. Vaikutukset

Täsmälliset säännökset lisäävät täytäntöönpanon yhtenäisyyttä ja tehostavat vankien yhdenvertaisuutta. Uudistuksella pyritään tukemaan seksuaalirikoksesta tuomittujen mahdollisuuksia rikoksettomaan elämään. Onnistunut seksuaalirikollisten hoito parantaisi osaltaan yhteiskunnan turvallisuutta.

8. Muut tiedot

OM 2/69/2008

12.3 HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYSTÄ RANGAISTUSTEN TÄYTÄNTÖÖNPANOSSA ANNETUN LAIN MUUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Henkilötietojen käsittelystä rangaistusten täytäntöönpanossa annettua lakia on tarkoitus muuttaa siten, että rikosseuraamusalan organisaatiossa toteutetut muutokset otetaan huomioon myös tässä laissa. Lisäksi muutoksessa on tarkoitus selkiinnyttää säännöksiä sillä tavoin kuin eräät käytössä olevissa rekistereissä tehdyt muutokset ja käytännössä havaitut ongelmat edellyttävät.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Hallituksen esitys eduskunnalle henkilötietojen käsittelyä Rikosseuraamuslaitoksessa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 2/2012 vp)

3. Keskeinen sisältö

Ehdotettavalla lainsäädännöllä uudistettaisiin henkilötietojen käsittelyä rangaistusten täytäntöönpanossa annettua lakia siten, että siinä otettaisiin muun muassa viranomaisten nimissä ja päätösvallassa huomioon rikosseuraamusalalla vuoden 2010 alusta lukien toteutettu organisaatiouudistus. Lisäksi lakiin tehtäisiin rekisteritietojen uudistamista edellyttäviä muutoksia sekä asianmukaisen tiedonsaannin turvaavia täsmennyksiä. Lain nimi on ehdotettu muutettavaksi henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annettavaksi laiksi.

4. Organisointi

Ehdotusta valmistellaan oikeusministeriön kriminaalipoliittisella osastolla.

Vastuuhenkilö:

Hartoneva, Anne, hallitussihteeri, oikeusministeriö, p. 02951 50344

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Hallituksen esitys laiksi henkilötietojen käsittelystä Rikosseuraamuslaitoksessa annetun lain muuttamisesta on annettu eduskunnalle helmikuussa 2012.

7. Vaikutukset

Ehdotetuilla muutoksilla toteutettaisiin sekä rikosseuraamusalan organisaatiouudistuksen että rekisterien kehittymisen ja asianmukaisen tietojen käsittelyn edellyttämät muutokset henkilötietojen käsittelystä rangaistusten täytäntöönpanossa annettuun lakiin.

8. Muut tiedot

Oikeusministeriön lainvalmisteluosastolla on valmisteilla rikosasioissa tehtävässä poliisi- ja oikeudellisessa yhteistyössä käsiteltävien henkilötietojen suojaamisesta tehdyn puitepäätöksen 2008/977/YOS täytäntöönpanoa koskeva hallituksen esitys. Henkilötietojen käsittelyä Rikosseuraamuslaitoksessa koskevaa lakiesitystä on valmisteltu yhteistyössä edellä todetun puitepäätöksen valmistelun kanssa.

12.4 VANKEUSLAIN JA TUTKINTAVANKEUSLAIN SÄÄNNÖSTEN TÄYDENTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tehtävänä on:

1. Valmistella vangin muutoksenhakuoikeutta koskevat täsmentävät säännökset.
2. Selvittää niin sanottuun vankeuslakipaketin täytäntöönpanoon liittyvät muut muutostarpeet sekä valmistella tarvittavat säännökset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän mietintö: Vangin muutoksenhakuoikeus (OM:n lausuntoja ja selvityksiä 2006:25 ja lausuntotiivistelmä 6.3.2007

Lausuntopyynnöt 12.12.2008 ja 23.10.2009 sekä saadut lausunnot (kohdat 2–3).

Vankeuslakitiimiin asettaminen (5.4.2011, 1/61/2011)

Vankeuslakitiimin määrääjän jatkaminen (24.1.2012, 1/61/2011)

3. Keskeinen sisältö

Tehdään yllä mainitussa työryhmän mietinnössä esitetyt muutokset vangin muutoksenhakuoikeutta koskevaan lainsäädäntöön. Täsmennetään vankeuslain ja tutkintavankeuslain säännöksiä, jotka koskevat muun muassa tutkintavangin vapauttamista oikeuspalkalta sekä terveydellisistä syistä myönnettävän lykkäyksen vaikutusta täytäntöönpanoon koskevia säännöksiä. (kohdat 1 ja 3)

4. Organisointi

Vastuuhenkilöt:

Ulla Mohell, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50576

Juho Martikainen, hallitussihteeri, oikeusministeriö, p. 02951 50520

Tuuli Herlin, suunnittelija, oikeusministeriö, p. 02951 50602

5. Taustatietoja

Käsitellessään vankeuslakia koskevaa hallituksen esitystä (HE 263/2005 vp) eduskunnan lakivaliokunta (LaVM 10/2005 vp) edellytti, että oikeusministeriön tulee selvittää mahdollisuudet laatia luettelo sellaisista vankilassa tehtävistä ratkaisuista, joista ei saa hakea muutosta sekä arvioida järjestelyn suhde oikaisuvaatimusmenettelyyn.

6. Aikataulu

Vankeuslainsäädännön täsmentämistä koskeva hallituksen esitys annetaan eduskunnalle vuonna 2013.

7. Vaikutukset

Vankien muutoksenhakuoikeutta koskevat säännökset täsmentävät muutoksenhakujärjestelmää sekä valitus- ja kanteluasioiden välistä rajanvetoa. Säännönmukaisen muutoksenhaun laajentaminen tulee lisäämään hallinto-oikeudelle tehtäviä valituksia ja vähentämään eduskunnan oikeusasiamiehelle ja Rikosseuraamusvirastolle tehtäviä kanteluita.

8. Muut tiedot

OM 2/630/2005

OM 1/61/2011

12.5 VANGINKULJETUSTA KOSKEVA LAINSÄÄDÄNTÖ

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tehtävänä on

1. selvittää vanginkuljetusviranomaisten työnjakoa vanginkuljetuksessa sekä vanginkuljetuksen toimivuutta, kustannuksia ja henkilöresurssien käyttöä;
2. selvittää mahdollisuudet työnjaon tarkistamiseen sekä kuljetusten ja käräjävartioinnin järjestämiseen ostopalveluina ottaen huomioon vankien perusoikeudet sekä perustuslain säännökset viranomaistoiminnan hoitamisesta;
3. selvittää mahdollisuudet oikeuden istuntojen järjestämiseen vankiloissa, teknisten yhteyksien ja välineiden käyttämiseen vangin henkilökohtaisen läsnäolon korvaamiseksi oikeuden istunnossa sekä tuomioistuinten mahdollisuudet osallistua käräjävartioinnin tarkoituksenmukaiseen hoitamiseen;
4. arvioida kohtien 2 ja 3 edellyttämät henkilöstö- ja muut kustannusvaikutukset sekä tehdä esitykset tarvittavista toimenpiteistä, niiden vaatimista säädosmuutoksista sekä hallinnonalojen henkilöstö- ja määrärahatarpeista;
5. tehdä esitys vankien kuljetuksenaikaista kohtelua koskevaksi lainsäädännöksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Oikeusministeriön ja sisäasiainministeriön työryhmän asettamispäätös 10.1.2002

Työryhmän määräajan pidentämispäätös 13.12.2002

Valtioneuvoston asetus vanginkuljetusasetuksen 3 §:n muuttamisesta (308/2002)

Työryhmän mietintö, esitys laiksi vanginkuljetuksesta (lausuntoja ja selvityksiä 2003:20)

Rikosseuraamusviraston esitys oikeusministeriölle vanginkuljetuslainsäädännön uudistamisesta (29.2.2008, dnro 2/61/2001)

Hallituksen esitys eduskunnalle vanginkuljetusta koskevaksi lainsäädännöksi (HE 319/2010 vp)

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vanginkuljetuksen hankkimisesta yksityiseltä palveluntuottajalta (HE 320/2010 vp)

Hallintovaliokunnan lausunto (43/2010 vp) hallituksen esityksestä HE 319/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Annetaan asianmukaiset säännökset kuljetettavan henkilön kohtelusta ja olosuhteista kuljetuksen aikana.

4. Organisointi

Vastuuhenkilö

Hartoneva, Anne, hallitussihteeri, oikeusministeriö, p. 02951 50344

5. Taustatietoja

Vanginkuljetusta koskevien säännösten tulisi vastata vankeinhoidon nykyisiä vaatimuksia ja organisaatioita. Kuljetusviranomaisten välinen tehtäväjako tulisi selvittää.

6. Aikataulu

Työryhmän ehdotus on ollut lausuntokierroksella syksyllä 2003.

Valmistelutyötä on tehty Rikosseuraamuslaitoksen rakennehankkeen yhteydessä.

Asia on kriminaalipoliittisella osastolla virkamiesvalmistelussa.

Hanke liittyy oikeusministeriön tuottavuusohjelmaan. Rikosseuraamusvirasto on teettänyt vanginkuljetuksen logistiikkaselvityksen ulkopuolisella asiantuntijalla vuonna 2007. Rikosseuraamusvirasto on tehnyt 29.2.2008 esityksen järjestelyvaihtoehdon valitsemisesta, mahdollisten ostopalvelujen käytön laajuudesta sekä kuljetettavien vankien kohtelua ja olosuhteita koskevista säännöksistä.

Hallituksen esitykset on annettu eduskunnalle joulukuussa 2010.

Hallituksen esitykset raukesivat eduskunnan työn päätyttyä kevätkauteen 2011.

Hallituksen esitys kuljetettavien kohtelusta ja olosuhteista annetaan syksyn 2012 aikana.

7. Vaikutukset

Hankkeen tarkoituksena on säätää lain tasolla kuljetettavien henkilöiden kohtelusta ja olosuhteista sekä tehostaa ja nopeuttaa vanginkuljetustoimintaa.

8. Muut tiedot

OM 047:00/2001

12.6 RIKOSSEURAAMUSALAN KOULUTUSKESKUKSESTA ANNETUN LAIN JA RIKOSSEURAAMUSLAITOKSESTA ANNETUN LAIN MUUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Rikosseuraamusalan koulutuskeskus ehdotetaan siirrettäväksi osaksi Rikosseuraamuslaitosta. Samalla lakiin tehtäisiin tutkintoon johtavan koulutuksen uudistamiseen liittyvät muutokset sekä eräitä muita tarkistuksia.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän raportti 2011 rikosseuraamusalan koulutusjärjestelmän kehittämisestä sekä rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen asemasta.

Hallituksen esitys, HE 62/2012 vp.

3. Keskeinen sisältö

Koulutuksen uudistaminen laajuuden ja sisällön osalta siten, että se paremmin ottaa huomioon rikosseuraamusalan toiminnan uudet painopisteet, eli siirtymisen kohti avoimempaa rangaistuksen täytäntöönpanoa painottaen samalla rikolliseen käyttäytymiseen vaikuttamista. Koulutuskeskuksen siirtäminen osaksi Rikosseuraamuslaitosta vahvistaisi sen yhteistyötä rikosseuraamusalueiden kanssa. Siirrolla saavutettaisiin myös synergiaetuja opetushenkilöstön käytössä ja hallinnon tukipalveluissa.

4. Organisointi

Ehdotusta on valmisteltu oikeusministeriön kriminaalipoliittisella osastolla.

Vastuuhenkilö:

Matti Vartia, hallitussihteeri, oikeusministeriö, p. 02951 50520

Leena Kuusama, hallitusneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50508

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Hallituksen esitys Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksesta annetun lain muuttamisesta (HE 62/2012 vp) on annettu eduskunnalle kesäkuussa 2012. Tarkoituksena on, että lait tulisivat voimaan tammikuussa 2013.

7. Vaikutukset

8. Muut tiedot

12.7 KUNTIEN OSALLISTUMINEN AUTOMAATTISEEN LIIKENNEVALVONTAAN

1. Tavoite ja tehtävä

Tarkoituksena on laatia ehdotus siitä, miten voitaisiin lisätä kuntien ja poliisin yhteistyötä automaattisessa liikennevalvonnassa ja siihen liittyvässä niin sanotussa rikos-oikeudellisessa haltijavastuumenettelyssä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän mietintö (Oikeusministeriö, työryhmämietintö 2008:4)

Lausuntoyhteenvedo (Oikeusministeriö, lausuntoja ja selvityksiä 2008:23)

3. Keskeinen sisältö

Liikennevalvonnan tehostaminen sekä poliisin ja kuntien välisen yhteistyön tiivistäminen automaattiseen liikennevalvontaan liittyvissä asioissa.

4. Organisointi

Valmistelijat

Jahkola, Katariina, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriön, p. 02951 50246

Manner, Arja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50450

5. Taustatietoja

Hanke on lähtenyt liikkeelle oikeusministerin, liikenneministerin, peruspalveluministerin ja sisäasiainministerin 4.10.2007 tekemästä päätöksestä lisätä toimenpiteitä liikenneturvallisuuden parantamiseksi. Hankkeen rahoitusvaihtoehdoista ei toistaiseksi ole saatettu yhteisymmärrystä valtiovarainministeriön ja sisäasiainministeriön välillä.

6. Aikataulu

Työryhmän mietintö on ollut lausuntokierroksella.

7. Vaikutukset

Tavoitteena on parantaa liikenneturvallisuutta sekä edistää kuntien ja poliisin välistä yhteistyötä liikennevalvontaan liittyvissä kysymyksissä.

8. Muut tiedot

29/41/2007

OM044:00/2007

12.8 YKSITYISTÄ PYSÄKÖINNIN VALVONTAA KOSKEVA LAINSÄÄDÄNTÖ

1. Tavoite ja tehtävät

Esityksellä pyritään järjestämään yksityistä pysäköinninvalvontaa koskeva lainsäädäntö niin, että se täyttää perustuslain 124 §:stä johtuvat vaatimukset. Lisäksi pyritään siihen, että pysäköinninvalvonnasta yksityisillä alueilla voidaan huolehtia mahdollisimman hyvin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Lausuntopyyntö 23.5.2012

Luonnos hallituksen esitykseksi

3. Keskeinen sisältö

Yksityistä pysäköinninvalvontaa koskeva sääntely ehdotetaan järjestettäväksi niin, että pysäköinninvalvonnasta huolehtivan kunnan pysäköinninvalvoja tai poliisi voisi käyttää pysäköinninvalvonnassa yksityisellä alueella apunaan sellaista yksityistä, jolla olisi pysäköinninvalvontalupa.

4. Organisointi

Valmistelija:

Vanhala, Liisa, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50282

5. Taustatietoja

Voimassa olevassa laissa ei ole yksityistä pysäköinninvalvontaa koskevia säännöksiä, vaan toiminta on rakentunut yleisten periaatteiden ja oikeuskäytännön varaan. Aikaisemman yksityistä pysäköinninvalvontaa koskeneen lakiehdotuksen tultua hylätyksi oikeustila on muodostunut epäselväksi.

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelman (22.6.2011) mukaan yksityisestä pysäköinninvalvonnasta säädetään laki.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle alkusyksyllä 2012.

7. Vaikutukset

Lakiehdotuksen arvioidaan selkeyttävän oikeustilaa. Lakiehdotuksella olisi osin merkittäviäkin taloudellisia vaikutuksia yksityistä pysäköinninvalvontaa harjoittavien yksityisten kannalta. Taloudellisten edellytysten muuttumisen ja luvanvaraistamisen arvioidaan johtavan yksityisen pysäköinninvalvonta-alan toimijoiden vähentymiseen.

8. Muut tiedot

OM 9/41/2012

OM023:00/2012

12.9 JÄRJESTÄYTYNEEN RIKOLLISUUDEN TORJUNTA

1. Tavoite ja tehtävät

Johtoryhmän työn tavoitteena on heikentää järjestäytyneen rikollisuuden toimintamahdollisuuksia Suomessa.

Johtoryhmän tehtävänä on laatia strategia-asiakirja järjestäytyneen rikollisuuden torjunnasta. Muina johtoryhmän tehtävinä ovat järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan liittyvän viranomaistyön ja aihepiiriin liittyvien muiden hankkeiden koordinoiminen. Johtoryhmän tulee myös edistää laadittavan strategian toteuttamista.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Johtoryhmän asettamispäätös 8.5.2012

3. Keskeinen sisältö

Ks. kohta 1.

4. Organisointi

Johtoryhmän kokoonpano:

Puheenjohtaja

–

Varapuheenjohtaja

osastopäällikkö Kauko Aaltomaa, sisäasiainministeriö

Jäsenet

lainsäädäntöjohtaja Asko Välimaa, oikeusministeriö

osastopäällikkö Kauko Aaltomaa, sisäasiainministeriö

lainsäädäntöjohtaja Pasi Järvinen, työ- ja elinkeinoministeriö

hallitusneuvos Ismo Mäenpää, valtiovarainministeriö
hallitussihteeri Tapani Aaltela, sosiaali- ja terveysministeriö
yksikön johtaja Eero Pyötsiä, puolustusministeriö
viestintäneuvos Mari Harras, liikenne- ja viestintäministeriö

Johtoryhmä on perustanut seuraavista henkilöistä koostuvan alatyöryhmän:

Puheenjohtaja
poliisijohtaja Robin Lardot, Poliisihallitus

Jäsenet

poliisiylitarkastaja Keijo Suuripää, sisäasiainministeriö
lainsäädäntöneuvos Matti Marttunen, oikeusministeriö
hallitusneuvos Johanna Lähde, työ- ja elinkeinoministeriö
ylitarkastaja Jere Lumme, valtiovarainministeriö
hallitusneuvos Ismo Tuominen, sosiaali- ja terveysministeriö
erityisasiantuntija Tiina Raijas, puolustusministeriö
viestintäneuvos Mari Herranen, liikenne- ja viestintäministeriö
apulaispäällikkö Tero Kurenmaa, Keskusrikospoliisi
yksikönpäällikkö Jussi Sainio (31.8. asti), yksikönpäällikkö Hannu Kärhä (1.9. lukien),
Rajavartiolaitos
rikostorjuntajohtaja Sami Rakshit, Tulli
valtiosyyttäjä Leena Metsäpelto, Valtakunnansyyttäjänvirasto
hovioikeudenneuvos Jukka Heikkilä, Helsingin hovioikeus
asianajaja Jouko Pelkonen, Suomen Asianajajaliitto

Lisätietoja antaa lainsäädäntöneuvos Matti Marttunen, oikeusministeriö, p. 02951 50548

5. Taustatietoja

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelmassa on järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan liittyviä toimenpidekirjauksia. Hallitusohjelman mukaan järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa tehostetaan ja selvitetään uuden erityislain tarve. Hallitusohjelmassa todetaan myös, että tietoverkkorikollisuuden torjuntaan panostetaan osana järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa.

Järjestäytyneeseen rikollisuuteen liittyy myös se kirjaus, että vakavan väkivallan ja rajat ylittävän rikollisuuden torjuntaa tehostetaan. Samaten hallitusohjelman mukaan poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen yhteistyötä syvennetään, samoin kuin näiden yhteistyötä syyttäväviranomaisten kanssa.

Hallitusohjelmassa mainittujen toimenpiteiden toteuttaminen ja järjestäytyneen rikollisuuden torjunta muutoinkin edellyttävät laaja-alaista järjestäytyneen rikollisuuden torjuntastrategiaa. Torjuntastrategian laatiminen edellyttää käsitystä järjestäytyneen rikollisuuden sekä sen torjunnan nykytilasta ja kehitysnäkymistä sekä uhka-arvion tekemistä. Järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan tehtävät tulee nähdä poikkihallinnollisesti siten, että kiinnitetään huomiota laaja-alaisesti rikoksentekomahdollisuuksien vähentämiseen, rikosten ennalta ehkäisemiseen ja kiinnijäämisriskin lisäämiseen.

Strategiaan on sisällytettävä ne toimenpiteet, joilla toimeenpannaan hallitusohjelman kirjaukset järjestäytyneestä rikollisuudesta. Strategia voi sisältää myös muita ehdotuksia keinoiksi järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi. Strategiassa tulisi pohtia mahdollisuuksia ja keinoja torjua järjestäytyntä rikollisuutta hallinnollisin toimenpitein. Lisäksi strategiassa on vahvistettava ja tarvittavilta osin selkeytettävä viranomaisten vastuita ja tehtäviä järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa, mahdollinen koordinaatio mukaan lukien.

Talousrikoksista – jotka voivat myös olla osa järjestäytyntä rikollisuutta – on tehty erikseen oma torjunta-ohjelma, ja sillä on oma erillinen johtoryhmänsä. Samaten terrorismin torjuntaa varten on oma yhteistyöryhmänsä.

Johtoryhmä tulee asettamaan avukseen järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan strategiaa valmistelevan työryhmän. Työryhmällä tulee olemaan sen toiminnan käytännön järjestämisestä huolehtiva sihteeri.

6. Aikataulu

15.5.2012–1.2.2015

7. Vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 7/021/2012

OM022:00/2012

12.10 NUOREN RIKOKSESTA EPÄILLYN TILANTEEN SELVITTÄMISESTÄ ANNETUN LAIN MUUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoitteena on vähentää tarpeettomia nuoresta rikoksesta epäillystä tehtäviä seuraamuselvityksiä. Tarpeettomina voidaan pitää selvityksiä, jotka laaditaan tai joiden laadinta ainakin käynnistetään, vaikka myöhemmässä vaiheessa selviää, ettei kyseistä nuorta enää epäillä kyseisestä rikoksesta tai asiassa luovutaan enemmistä toimenpiteistä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

Hankkeessa on tarkoitus muuttaa nuoren rikoksesta epäillyn tilanteen selvittämisestä annettua lakia niin, että syyttäjän Rikosseuraamuslaitokselle tekemän seuraamusselvityspyynnön määräaika alkaisi kulua esitutkinnan valmistumisesta. Voimassa olevassa laissa määräaika alkaa kulua esitutkintaviranomaisen kirjattua nuoren rikoksesta epäiltyä tietojärjestelmäänsä.

4. Organisointi

Asiaa valmistellaan kriminaalipoliittisella osastolla yhteistyössä Valtakunnansyyttäjänviraston, Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön, sisäasiainministeriön, Poliisihallituksen, rajavartiolaitoksen ja tullihallituksen kanssa.

Vastuuhenkilö

Hartoneva, Anne, hallitussihteeri, oikeusministeriö, p. 029 515 0344

5. Aikataulu

Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle syyskaudella 2012.

6. Vaikutukset

Hankkeen tarkoituksena on poistaa tarpeettomien seuraamusselvitysten laadinta. Tämä helpottaisi sekä syyttäjän että Rikosseuraamuslaitoksen työtä.

7. Muut tiedot

12.11 OIKEUSPOLIITTISESTA TUTKIMUSLAITOKSESTA ANNETUN LAIN MUUTTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Uudistuksen tavoitteena on parantaa tutkimuslaitoksen mahdollisuuksia huolehtia lakisääteisistä tutkimus- ja seurantatehtävistään. Lisäämällä lakiin uudet säännökset tutkimuslaitoksen tiedonsaantioikeudesta sekä tietojen käsittelystä ja salassapidosta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

3. Keskeinen sisältö

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös tutkimuslaitoksen oikeudesta saada salassapitosäännösten ja salassapitomääräysten estämättä tutkimus- ja seurantatehtävän hoitamiseksi tarpeellisia tietoja maksutta tuomioistuimilta ja eräiltä muilta viranomaisilta. Lakiin otettaisiin myös säännökset tutkimuslaitoksen oikeudesta muodostaa tutkimusrekistereitä, kiellosta luovuttaa tietoja käytettäväksi yksittäisiä asioita koskevassa päätöksenteossa sekä tutkimustarkoituksia varten kerättyjen tietojen salassapidosta.

4. Organisointi

Ehdotusta valmistellaan oikeusministeriön kriminaalipoliittisella osastolla yhteistyössä lainvalmisteluosaston ja Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen kanssa.

Vastuuhenkilöt:

Leena Kuusama, hallitusneuvos, oikeusministeriö p. 02951 50508

Aarne Kinnunen, neuvotteleva virkamies, oikeusministeriö p. 02951 50580

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Hallituksen esitys laeiksi Oikeuspoliittisesta tutkimuslaitoksesta annetun lain ja viranomaisten julkisuudesta annetun lain 24 §:n muuttamisesta on tarkoitus antaa eduskunnalle syksyllä 2012.

7. Vaikutukset

Eryityisesti oikeusministeriön hallinnonalan tietovarantojen ja rikollisuutta koskevien rekisteritietojen tutkimuskäyttö tehostuisi. Rutiiniluonteinen tutkimuslupahallinto vähenisi, mistä aiheutuisi myös taloudellisia säästöjä. Uudistuksella ei olisi organisaatio- tai henkilöstövaikutuksia.

8. Muut tiedot

OM 2/69/2012

13 OIKEUDENKÄYNTI JA OIKEUSLAITOS

13.1 IPR-ASIOIDEN KESKITTÄMINEN MARKKINAOIKEUTEEN

1. Tavoite ja tehtävät

Valmistella ehdotus teollis- ja tekijänoikeuksia koskevien riita-asioiden (IPR-asioiden) tuomioistuinkäsittelyn keskittämisestä markkinaoikeuteen ja näiden asioiden käsittelystä tässä tuomioistuimessa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 9.6.2009

Työryhmän mietintö 30.3.2010 (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 28/2010)

Lausuntotiivistelmä 20.7.2011 (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 36/2011)

3. Keskeinen sisältö

Työryhmä ehdottaa, että markkinaoikeuteen keskitettäisiin muutoksenhaku teollisoikeuksia myöntävien rekisteriviranomaisten päätöksistä sekä lisäksi kaikkien teollis- ja tekijänoikeudellisten riita- ja hakemusasioiden käsittely, kuten myös mainittuihin asioihin liittyvien turvaamistoimiasioiden käsittely. Lisäksi markkinaoikeuteen ohjattaisiin valitukset Viestintäviraston verkkotunnuslain nojalla tekemistä päätöksistä.

Edelleen työryhmä ehdottaa, että niistä Patenti- ja rekisterihallituksen päätöksistä, joista tällä hetkellä valitetaan Patenti- ja rekisterihallituksen valituslautakuntaan mutta joiden osalta muutoksenhakua ei ehdoteta ohjattavaksi markkinaoikeuteen, valitettaisiin jatkossa Helsingin hallinto-oikeuteen. Tämä mahdollistaisi Patenti- ja rekisterihallituksen valituslautakunnan lakkauttamisen.

4. Organisointi

Valmistelija

Karttunen, Jussi, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50444

5. Taustatietoja

Valtioneuvosto hyväksyi 26.3.2009 periaatepäätöksen aineettomia oikeuksia koskevasta strategiasta. Periaatepäätöksen mukaan teollis- ja tekijänoikeuksia koskevien riita-asioiden käsittely keskitetään markkinaoikeuteen vuoteen 2012 mennessä. Oikeusministeriölle varmistetaan keskittämisen edellyttämät resurssit.

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelman mukaan immateriaalioikeusasioiden käsittely keskitetään markkinaoikeuteen ja huolehditaan riittävästä voimavaroista.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi oli 9.6.2009–28.2.2010. Työryhmän mietintö on ollut lausunto-
kierroksella loppukeväästä 2010. Asiasta on tarkoitus laatia hallituksen esitys 1.9.2013
voimaantulevaksi.

7. Vaikutukset

Työryhmämietinnön mukaan uudistuksen nettokustannusvaikutus valtiolle olisi yhteen-
sä noin 1 200 000 euroa.

8. Muut tiedot

OM 5/41/2009

OM025:00/2009

13.2 RIKESAKKO- JA RANGAISTUSMÄÄRÄYSMENETTELYN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tuomioistuimen ulkopuolisesta rikosoikeudellisesta menettelystä annettu lainsäädäntö
uudistettaisiin. Uusi laki korvaisi nykyiset lait rikesakkomenettelystä (66/1983) ja ran-
gaistusmääräysmenettelystä (692/1993). Lisäksi näihin lakeihin liittyvään lainsäädän-
töön tehtäisiin tarpeelliset muutokset.

Tavoitteena on, että nykyiset summaariset rikosprosessilajit korvattaisiin yhdellä nyky-
aikaisella menettelylajilla, joka olisi perustuslain mukainen ja prosessiekonomisesti jär-
kevä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän mietintö (Oikeusministeriö, Työryhmämietintö 2007:3)

Lausuntotiivistelmä (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2008:4)

HE 94/2009 vp

PeVL 7/2010 vp

LaVM 9/2010 vp

EV 84/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Prosessin käynnistäisi edelleen pääsäännön mukaan poliisimies, tullimies, rajavaltio- tai erävalvoja.

Rikoksesta epäillyn ja asianomistajan suostumus asian käsittelylle summaarisessa menettelyssä olisi tarpeen. Jos suostumusta ei annettaisi, olisi asian käsittelyä lähtökohtaisesti jatkettava tavallisessa rikosprosessijärjestyksessä. Poliisin toimivaltaa laajennettaisiin niin, että poliisi voisi määrätä rikesakon lisäksi myös suhteellisen pienen pääväsakoin tuomittavan sakkorangaistuksen liikenteeseen liittyvistä rikkomuksista ja näpistyksistä. Muut asiat ratkaisisi syyttäjä.

Nykyistä muutoksenhakukieltoa kärjäoikeuden rikesakkoasiassa antamaan ratkaisuun ei säilytettäisi. Ylimääräinen muutoksenhaku yhtenäistettäisiin. Kärjäoikeuden toimivaltaa muutoksenhakuasteena laajennettaisiin.

4. Organisointi

Valmistelija

Rautio, Jaakko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50500

5. Taustatietoja

Eduskunta on edellyttänyt, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin rikesakkosäännösten uudistamiseksi (EV 261/2002 vp). Huomiota on kiinnitetty siihen, että rikesakko on säädetty konkreettisesti rangaistukseksi asetuksessa, minkä ei katsota olevan sopusoinnussa rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen kanssa (LaVM 28/2002 vp). Pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelmassa lausutaan, että rikesakko- ja rangaistusmääräysmenettely uudistetaan siten, että järjestelmästä tulee kustannustehokas ja perustuslain vaatimukset täyttävä tuomioistuimien ulkopuolinen rikosasioiden käsittelyjärjestelmä. Sekä rikesakko- että rangaistusmääräysmenettely on aikanaan säädetty poikkeuslakeina perustuslainsäätämisyjärjestyksessä.

6. Aikataulu

Uudistusta koskevat lait on hyväksytty ja vahvistettu (L 754 -777/2010). Lakien voimaantulosta säädetään erikseen lailla. Tätä koskeva hallituksen esitys annettaneen vuonna 2013.

7. Vaikutukset

Uudistuksella on tarkoitus korvata nykyiset summaariset tuomioistuimen ulkopuoliset rikosprosessilajit yhdellä prosessilajilla, joka olisi perustuslain mukainen ja prosessiekonomisesti viranomaisvoimavarojen käytön kannalta tarkoituksenmukainen. Näistä tavoitteista ensiksi mainittu liittyy rikoksesta epäillyn oikeusturvan parantamiseen ja oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin takeiden turvaamiseen erityisesti epäillyn suostumuksen edellyttämisen kautta.

Uudistus edellyttää muutoksia poliisi- ja oikeushallintoviranomaisten tietojärjestelmiin ja käyttämiin lomakkeisiin. Virallisten syyttäjien työmäärän on arvioitu vähenevän noin neljällä henkilötyövuodella, mikä liittyy siihen, että valtaosa nykyisistä rangaistusmääräysasioista ei enää tulisi syyttäjien ratkaistaviksi. Toisaalta tämä ei merkittävästi lisääisi valvontaa suorittavien virkamiesten työmäärää, koska he jo nykyisin antavat tiedoksi rangaistusvaatimuksen.

8. Muut tiedot

OM 6/41/2006

OM022:00/2006

13.3 TUOMIOISTUINTEN ORGANISAATIOSÄÄDÖSTEN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Työryhmän tavoitteena on jatkaa hovioikeuksien, käräjäoikeuksien ja hallinto-oikeuksien organisaatiosäädösten ja määräajaksi nimitettävien tuomareiden nimittämistä koskevien säädösten kehittämiseksi 21.11.2008 asetetun ja toimikautensa 31.12.2009 päättäneen työryhmän työtä (OM 2/31/2008).

Hankkeen tavoitteena on, että keskeinen tuomioistuimia ja niiden henkilökuntaa koskeva sääntely siirtyy laintasoiseksi ja että tuomioistuimen työjärjestyksessä annetaan tuomioistuimen hallinnosta ja työstä sellaiset määräykset, joista ei ole tarpeen säätää laissa. Asetuksia ei enää tarvittaisi.

Tavoitteena on, että säädettävä laki korvaisi lukuisat eri tuomioistuimia koskevat säännökset mahdollisimman kattavasti. Sen tulisi sisältää keskeinen tuomioistuimia ja tuomareita koskeva sääntely ottaen huomioon perustuslain ja ihmisoikeussopimusten vaatimukset. Tarkoituksena on pohtia myös sitä mahdollisuutta, että lakiin sisällytettäisiin tuomareiden nimittämisestä annetun lain säännökset. Lisäksi työryhmän on syytä arvioida, selkeyttäisikö sääntelyä se, että nyt valtion virkamieslakiin sisältyvät tuomareiden perustuslaillisesta asemasta johtuvat erityissäännökset otettaisiin uuteen lakiin. Työryhmä voi käsitellä myös muita tuomioistuinten sisäiseen organisointiin liittyviä kysymyksiä.

Sen sijaan hankkeen tavoitteena ei ole arvioida uudelleen tuomareiden nimittämisen menettelyä, oikeudenkäyntimenettelyä koskevia säännöksiä eikä niitä palkkaukseen liittyviä kysymyksiä, jotka edellyttävät erillistä työmarkkinäkäsittelyä.

Työryhmän tulee lisäksi harkita, miltä osin tarkoituksenmukaista säätää erillislaeissa yksinomaan tiettyjä tuomioistuimia koskevista erityiskysymyksistä, kuten toimivaltaisista kokoonpanoista ja asiantuntijajäsenten nimittämiseen tai määräämiseen liittyvistä asioista.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 22.11.2011, OM 13/31/2011

Aiemman työryhmän työhön liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 21.11.2008, OM 2/31/2008

Määräaikaisten tuomareiden nimittäminen ja eräiden tuomioistuinten johtamisjärjestelmän kehittäminen, oikeusministeriö julkaisu 5/2010

Määräaikaiseen tuomarinvirkaan nimittämistä halutaan yhdenmukaistaa, oikeusministeriön tiedote 19.2.2010

HE 280/2010 vp, jonka perusteella on annettu 1.7.2011 voimaan tulleet lait 614–619/2011

3. Keskeinen sisältö

Hankkeen keskeisenä sisältönä on valmistella tuomioistuimia ja tuomareita koskevan sääntelyn uudistamista koskevat ehdotukset hallituksen esityksen muotoon.

4. Organisointi

Työryhmän kokoonpano:

Puheenjohtaja: Presidentti Mikko Könkkölä, Helsingin hovioikeus

Varapuheenjohtaja: Ylituomari Hannu Renvall, Turun hallinto-oikeus

Jäsenet:

Hallitusneuvos Ahti Penttinen, Oikeusministeriö, oikeushallinto-osasto

Hallitusneuvos Anne Hallavainio, Oikeusministeriö, oikeushallinto-osasto

Lainsäädäntöneuvos Arja Manner, Oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto

Hallitusneuvos Kirsi Äijälä, Valtiovarainministeriö

Oikeusneuvos Timo Esko, korkein oikeus

Hallintoneuvos Sakari Vanhala, korkein hallinto-oikeus

Hovioikeudenneuvos Marianne Wagner-Prenner, Rovaniemen hovioikeus

Laamanni Juhani Hirvonen, Kanta-Hämeen kärjäoikeus

Hallintopäällikkö Markku Ratilainen, Pirkanmaan kärjäoikeus

Hallinto-oikeustuomari Päivi Toivanen, Kuopion hallinto-oikeus

Ylituomari Juha Pystynen, Vakuutusosasto

Presidentti Jorma Saloheimo Työtuomioistuin

Ylituomari Kimmo Mikkola, Markkinaoikeus

Professori Matti Niemivuo, Lapin yliopisto

Hovioikeudenneuvos Pekka Pärnänen, Suomen tuomariliitto ry

Työryhmän sihteerit:

Oikeussihteerit Samuli Sillanpää, korkein oikeus ja
Ylitarkastaja Jennimari Huovinen, oikeusministeriö

Lisätiedot: Ylitarkastaja Jennimari Huovinen, 02951 50394

5. Taustatietoja

Tuomioistuinten perustuslaissa säännelty asema edellyttää, että tuomioistuinten toiminnasta säädetään lailla. Näin ollen toimivaltuuksista ja muista seikoista, jotka saattavat vaikuttaa tuomioistuinten tai tuomareiden riippumattomuuteen, tulee säätää lailla. Keskeisten säännösten tuomioistuinten tehtävistä, lainkäyttöasioiden käsittelystä ja ratkaisemisesta, lainkäyttöhenkilökunnasta ja sen palvelussuhteen väliaikaisesta järjestämisestä tulee olla lain tasolla. Nykyisin osa säännöksistä on asetuksissa.

Tuomioistuinten toimintaympäristössä on viime vuosina tapahtunut tai on parhaillaan tapahtumassa muutoksia, joista johtuu tarve myös tuomioistuinten organisaatiolakien sisällön tarkistamiseen. Sekä yleiset että hallintotuomioistuimet ovat tehneet oikeusministeriölle useita aloitteita yhtäältä tuomioistuinten organisaatioiden ja toisaalta määräaikaisten tuomareiden nimittämismenettelyn tai nimittämistoimivallan kehittämiseksi.

Eduskunnan lakivaliokunta on käsitellessään niin sanottujen kevennettyjen kokoonpanojen käyttöön ottamista hallinto-oikeuksissa edellyttänyt LaVM 9/2006 vp., että oikeusministeriön on hovioikeusmenettelyn muun kehittämisen yhteydessä syytä arvioida tällaisen, nykyisin hovioikeuslaissa säädetyn järjestelyn asianmukaisuutta. Valtiontalouden tarkastusvirasto on tarkastuskertomuksessaan 169/2008 puolestaan katsonut, että mahdollisuudet esittelijäkokoonpanon käyttöön hallinto-oikeuksissa tulisi selvittää.

Oikeusministeriö asetti 21.11.2008 työryhmän kehittämään hovioikeuksien, kärjäoikeuksien ja hallinto-oikeuksien organisaatiosäädöksiä samoin kuin määräajaksi nimittävien tuomareiden nimittämistä koskevia säädöksiä (OM 2/31/2008). Työryhmä antoi mietintönsä määräaikaisten tuomareiden nimittämistä ja eräiden tuomioistuinten johtamisjärjestelmän kehittämisestä 18.1.2010 (Mietintöjä ja lausuntoja 5/2010). Mietinnön ja siitä saadun lausuntopalautteen perusteella laadittiin hallituksen esitys laiksi tuomareiden nimittämisestä annetun lain sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 280/2010 vp). Esitykseen sisältyvät lakiehdotukset ovat tulleet voimaan 1.7.2011 (lait 614–619/2011) ja hanke on tältä osin päättynyt.

Aikaisemman työryhmän toimeksianto toteutettiin vain osittain, mistä syystä oikeusministeriö asetti 21.11.2011 uuden työryhmän jatkamaan aiemman työryhmän työtä ja uudistamaan tuomioistuimia ja tuomareita koskevia säädöksiä (OM 13/31/2011).

6. Aikataulu

Mietinnöllä 5/2010 ja sen nojalla annetulla hallituksen esityksellä toteutettiin aikaisemman työryhmän toimeksianto vain osittain. Oikeusministeriön 21.11.2011 asettama työryhmä jatkaa aikaisemman työryhmän työtä. Työryhmän toimikausi on 1.12.2011–31.12.2013. Työryhmän on laadittava väliraportti työnsä etenemisestä 31.12.2012 mennessä.

7. Vaikutukset

Hankkeella pyritään vahvistamaan tuomioistuinten riippumattomuutta ja tuomioistuinorganisaatioiden toimivuutta ja yhtenäisyyttä sekä saattaa sääntely asianmukaiselle säädösten tasolle.

8. Muut tiedot

OM 2/31/2008
OM023:00/2008
OM 13/31/2011
OM036:00/2011

13.4 HOVI- JA HALLINTO-OIKEUSVERKOSTON KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Suomessa on kuusi hovioikeutta ja kahdeksan alueellista hallinto-oikeutta. Sekä hovioikeudet että hallinto-oikeudet ovat hyvin erikokoisia niin käsiteltävien asioiden kuin henkilöstönkin määrällä mitattuna. Oikeusministeriön asettaman toimikunnan tavoitteena on löytää tuomioistuimille toiminnallisesti, maantieteellisesti ja alueellisesti tarkoituksenmukaiset sijaintipaikat. Toimikunnan on harkinnassaan otettava oikeusturvan toteutumisen kannalta keskeisten näkökohtien lisäksi huomioon taloudelliset, historialliset ja kielelliset seikat sekä oikeustieteellisen opetuksen sijainti. Myös kielellisten oikeuksien toteutumisesta on huolehdittava.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toimikunnan asettamispäätös 23.6.2010

Toimikunnan mietintö (Oikeusministeriö 2011: 17, Hovi- ja hallinto-oikeusverkoston kehittäminen)

Lausuntotiivistelmä (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2011: 43)

Pohjois-Savon liiton lausunto 23.5.2011 (liite edellä mainittuun lausuntotiivistelmään)

Nykyinen hovi- ja hallinto-oikeusverkosto

(liite edellä mainittuun lausuntotiivistelmään)

3. Keskeinen sisältö

Toimikunnan tehtävänä oli

1. laatia ehdotus hovi- ja hallinto-oikeusverkoston kehittämiseksi siten, että tavoitteena on asiamäärältään ja rakenteeltaan mahdollisimman tasakokoiset hovi- ja hallinto-oikeudet. Tämä edellyttänee 1–2 hovioikeuden ja 1–3 hallinto-oikeuden vähentämistä.
2. arvioida hovi- ja hallinto-oikeuksien sijaintipaikkakunnat ottaen huomioon maantieteellisesti ja alueellisesti tarkoituksenmukainen sijainti, taloudelliset, historialliset, kielelliset ja erityisesti oikeusturvan toteutumisen turvaavat seikat sekä muutokset nykyiseen tuomiopiirijakoon. Lisäksi tulee ottaa huomioon oikeustieteellisen opetuksen sijainti sijaintipaikkakuntia arvioitaessa,
3. arvioida ehdotuksesta aiheutuvat toimitilojen uudistarakentamis- ja peruskorjaustarpeet mahdollisine päätoimipaikan ulkopuolella olevine istuntopaikkoinen sekä niistä aiheutuvat kustannukset yhteistyössä oikeushallinto-osaston talous- ja toimitilatiimien kanssa,
4. arvioida ehdotuksen perusteella hovi- ja hallinto-oikeuksien henkilöstörakennetta ja -määrää sekä
5. arvioida uudistuksen kustannus- ja tuottavuusvaikutuksia.

4. Organisointi

Toimikunnan puheenjohtaja:

Korkeimman oikeuden presidentti emeritus Leif Sevón

Jäsenet:

Korkeimman oikeuden edustaja oikeusneuvos Hannu Rajalahti

Korkeimman hallinto-oikeuden edustaja hallintoneuvos Pekka Vihervuori

Hovioikeuksien edustaja presidentti Pertti Nieminen

Hallinto-oikeuksien edustaja ylituomari Marjatta Mäenpää

Hovioikeuksien presidentti emeritus Lauri Melander

Hallinto-oikeuden ylituomari emeritus Pekka Kainlauri

Professori Matti Kuusimäki

Oikeushallinnon Henkilökunta OHK ry, puheenjohtaja Tuija Heino

Oikeusministeriö, oikeushallinto-osasto, hallitusneuvos Heikki Liljeroos

ja kehittämispäällikkö Ann-Mari Pitkäranta

Suomen Tuomariliitto ry, hallinto-oikeustuomari Marjatta Korsbäck

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus, tutkimusprofessori Aki Kangasharju

Valtiontalouden tarkastusvirasto, johtava tuloksellisuustarkastaja Anne Hamppula-Luoto

Valtiovarainministeriö, kehittämispäällikkö Teemu Eriksson

Pysyvät asiantuntijat:

Johtava lakimies Heikki Harjula, Suomen kuntaliitto ry

Professori Jari Stenvall, Lapin yliopisto

Yliasiames, KTT Timo Rabinä, Verohallinto

Sihtööri:

Henkilövahinkoasiain neuvottelukunnan pääsihtööri, OTK Jarkko Männistö.

Lisäksi toimikunnalla on ollut oikeus ottaa toinen sivutoiminen sihtööri, missä tehtäväs-
sä on toiminut Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkija, OTK Ville Hinkkanen.

5. Taustatietoja

Toimikunnan asettamisen taustalla on ollut käräjäoikeuksien rakenneuudistus, joka toteutettiin 1.1.2010 lukien. Uudistus vahvisti käräjäoikeuksien asemaa ensi asteen tuomioistuimina, mikä vaikuttanee vastaisuudessa hovioikeuksien saapuvien asioiden määrään. Myös jatkokäsittelylupamenettelyn voidaan odottaa lisäävän hovioikeuksien tuottavuutta. Käräjäoikeuksien rakenneuudistuksen seurauksena on siten johdonmukaista selvittää myös hovioikeuksien määrää ja rakennetta. Hallinto-oikeuksien toimivuudella on suuri merkitys koko yhteiskunnan kannalta. Ensi asteen tuomioistuimina niiden tulee olla riittävän vahvoja ja toimivia, jotta asioiden käsittely voidaan taata joutuisasti ja laadukkaasti. Niin hovi- kuin hallinto-oikeuksienkin välillä on eroja tuottavuudessa ja taloudellisuudessa. Tästä seuraa suuria käsittelyaikaeroja tuomioistuinten välillä, mikä vaarantaa kansalaisten yhdenvertaisuutta. Tuomioistuinten työmäärä jakautuu epätasaisesti painottuen useimmiten Etelä-Suomen tuomioistuimiin. Työmäärän epätasainen jakautuminen johtaa siihen, että osa tuomioistuinten henkilökunnasta joutuu jatkuvasti työskentelemään varsin suuren työpaineen alla. Pienet yksiköt ovat rakenteeltaan haa-voittuvia, minkä vuoksi henkilöstön irrottaminen kehittämistoimintaan on niissä hankalampaa. Myös mahdollisuudet virkauralla etenemiseen ja tehtäväkiertoon ovat erilaiset riippuen tuomioistuinyksiköiden koosta ja sijainnista.

Edellä oleva tausta huomioon ottaen oikeusministeriö asetti 23.6.2010 toimikunnan, jonka tuli laatia ehdotus hovi- ja hallinto-oikeuksien kehittämiseksi. Tämän nk. *hovi- ja hallinto-oikeuksien rakenneuudistustoimikunta* jätti mietintönsä maaliskuun lopussa 2011. Mietintö on ollut lausuntokierroksella ja lausuntoa pyydettiin 88 eri taholta. Oikeusministeriöön toimitettiin yhteensä 73 lausuntoa.

6. Aikataulu

Toimikunnan mietintö on valmistunut 30.3.2011. Lausuntotiivistelmä on julkaistu 11.10.2011. Hallituksen esitystä valmistellaan oikeusministeriössä. Esitys hovioikeuslain ja hallinto-oikeuslain sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta on tarkoitus antaa eduskunnalle lokakuussa 2012.

7. Vaikutukset

Hovi- ja hallinto-oikeuksien rakenteen uudistamisella voidaan kehittää muutoksenhaku-
tuomioistuinten toimintaa siten, että ratkaisujen laatu paranee ja työ tehostuu, mikä johtaa oikeusturvan ja -varmuuden paranemiseen. Rakenteellisilla uudistuksilla voidaan vaikuttaa tuomioistuinten kokoon ja siten luoda nykyistä paremmat edellytykset varmistaa riittävä erityisosaaminen. Organisaation tarkistamisella voidaan vähentää myös haa-voittuvuudesta johtuvaa oikeudenkäyntien pitkittymistä. Kehittämistoimenpiteillä on saavutettavissa myös kustannussäästöjä.

8. Muut tiedot

OM 7/021/2010

13.5 VAKUUTUSOIKEUDEN TOIMINNAN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoitteena on kehittää vakuutusosoikeusprosessin asianosaisjulkisuutta sekä vakuutusosoikeuden toimintaa siten, että oikeusturvan tason heikkenemättä asioiden käsittelyajat vakuutusosoikeudessa lyhenevät.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Vakuutusosoikeuden 6.11.2006 tekemä esitys oikeusministeriölle uusista toimenpiteistä vakuutusosoikeuden toiminnan tehostamiseksi (373/0/2006).

Työryhmän asettamispäätös 10.4.2008

Työryhmämietintö 2009:10, Vakuutusosoikeuden toiminnan kehittäminen

HE 281/2010 vp

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän tehtävänä oli tavoitteensa puitteissa kehittää vakuutusosoikeuden henkilöstörakennetta, kokoonpanoja, lainkäyttöprosesseja, asioiden valmistelua ja vakuutusosoikeuden muita menettelytapoja.

Työryhmän tulee ottaa kantaa erityisesti seuraaviin seikkoihin

- luodaanko joihinkin vakuutusosoikeuden asiaryhmiin niiden oikeusturvatarpeisiin vastaava erityinen nopeutettu valmistelumenettely
- rajataanko lisäselvityksen vastaanottaminen johonkin määräaikaan
- mitkä ovat oikeusturvan takaavat ratkaisukokoonpanot erityyppisissä asioissa
- asiantuntijajäsenten tarve ja esteettömyyden varmistaminen
- mitkä ovat hallintoistunnon ja täysistunnon kokoonpanot ja toimivaltuudet ja
- mitkä ovat esittelijöiden ja valmistelijoiden kelpoisuusvaatimukset ja tehtävät.

4. Organisointi

Työryhmän puheenjohtaja:

Hallintoneuvos Niilo Jääskinen, korkein hallinto-oikeus

Työryhmän jäsenet:

Ylituomari Timo Havu, vakuutusoiikeus

Lainsäädäntöneuvos Leena Halila, oikeusministeriö

Hallinto-oikeustuomari Liisa Heikkilä, Helsingin hallinto-oikeus

Hallitusneuvos Katriina Alaviuhkola, sosiaali- ja terveystministeriö

Laamanni Juha Pystynen, vakuutusoiikeus

Vakuutusoiikeustuomari Olli Olanterä, vakuutusoiikeus

Kansliapäällikkö Timo Tervonen, vakuutusoiikeus

Notaari Maarit Hinkkanen, vakuutusoiikeus

Työryhmän sihteeri

Hovioikeuden viskaali Martta Plathin, Turun hovioikeus

Työryhmän päätettyä työnsä elokuussa 2009 hanketta on jatkettu virkamiestyönä oikeusministeriössä.

Valmistelija

Pitkäranta Ann-Mari, kehittämispäällikkö, oikeusministeriö, p. 0295150546

5. Taustatietoja

Vakuutusoiikeudessa käsiteltäville asioille on ominaista, että niissä on kysymys valittajan perustoimeentulon kannalta keskeisistä etuuksista. Tällaisia asioita koskevat valitukset tulisi käsitellä erityisen kiireellisesti. Vakuutusoiikeuden asioiden keskimääräinen käsittelyaika on viime vuosina ollut yli vuoden. Tilannetta on jo 2000-luvulla pyritty korjaamaan uudistamalla vakuutusoiikeuden johtamisorganisaatiota, kehittämällä vakuutusoiikeuden menettelytapoja ja lisäämällä sen henkilöstö-resursseja. Jo suoritetuista kehittämistoimenpiteistä huolimatta käsittelyaika vakuutusoiikeudessa ei ole lyhentynyt toivotulla tavalla.

Vakuutusoiikeus on 6.11.2006 tehnyt esityksen oikeusministeriölle uusista toimenpiteistä vakuutusoiikeuden toiminnan tehostamiseksi. Esityksessä todetaan, että vakuutusoiikeuden toimintaa tulisi ensisijaisesti tehostaa puuttamalla ruuhkautumista aiheuttaviin prosessuaalisiin rakenteisiin. Esityksessä ehdotetaan jatkoselvitettäväksi mahdollisuudet ottaa osaan asioita käyttöön valituslupajärjestelmä, vähentää työoloja tuntevien asian-tuntijajäsenten osallistumista päätöksentekoon, rajoittaa lisäselvityksen vastaanottamista ja keventää viisijäsenisen ratkaisukokoonpanon menettelytapoja.

Nykyisen hallituksen hallitusohjelman mukaan sosiaaliturvan muutoksenhakuprosessissa vahvistetaan oikeudenmukaisen oikeuden osa-alueita. Asianosaisjulkisuutta vakuutusoiikeuden käsittelyssä parannetaan.

6. Aikataulu

Työryhmä luovutti mietintönsä 20.8.2009. Lausuntotiivistelmä on valmistunut helmikuussa 2010.

Hallituksen esitys eduskunnalle vakuutusoiikeuslain muuttamiseksi on annettu joulukuussa 2010 (HE 281/2010 vp).

Asian käsittely todettiin eduskunnassa rauenneeksi 12.4.2011.

Asian valmistelua uudelle eduskunnalle jatketaan oikeusministeriössä virkatyönä syksyllä 2012.

7. Vaikutukset

Vakuutusoikeuden toimintamuotojen tehostuessa myös käsittelyajat lyhenevät.

8. Muut tiedot

OM 4/32/2006

OM016:00/2008

13.6 OIKEUDENKÄYMISKAAREN 17 LUVUN JA SIIHEN LIITTYVÄN TODISTELUA YLEISISSÄ TUOMIOISTUIMISSA KOSKEVAN LAINSÄÄDÄNNÖN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Toimikunnan tehtävä on laatia ehdotus oikeudenkäymiskaaren 17 luvun ja siihen liittyvän todistelua yleisissä tuomioistuimissa koskevan lainsäädännön uudistamiseksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Toimikunnan asettamispäätös 15.11.2010

3. Keskeinen sisältö

Toimikunnan on arvioitava, missä määrin voimassa olevat säännökset vastaavat nykyisiä oikeudellisia ja yhteiskunnallisia käsityksiä sekä pitää silmällä erityisesti oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevia ja siihen liittyviä perus- ja ihmisoikeuksia. Toimikunnan tulee esittää tarvittavat muutosehdotukset sekä kartoittaa mahdolliset puutteet sääntelyssä ja ehdottaa tarpeelliseksi katsomaansa uutta sääntelyä. Toimikunnan tulee tehdä hallinto- ja erityistuomioistuimia sekä välimiesmenettelyä koskevaan lainsäädäntöön johdonmukaisuussyistä tarvittavat muutosehdotukset Toimikunnan on myös valmisteltava tarvittavat muutokset myös muuhun kuin oikeudenkäyntiä koskevaan prosessuaaliseen lainsäädäntöön, jotta oikeudenkäynti ja täytäntöönpano sekä rikosasioissa lisäksi esitutkinta ja syyteharkinta muodostavat johdonmukaisen kokonaisuuden. Muihin kuin edellä mainittuihin todistelusäännöksiin on tehtävä johdonmukaisuuden vaatimat muutosehdotukset. Tarvittaessa toimikunnan on lisäksi laadittava ehdotukset oikeudenhoitoa vastaan tehtyjä rikoksia koskevan rikoslain 15 luvun ja muiden asiaan liittyvien rikosoikeudellisten säännösten muuttamiseksi.

4. Organisointi

Puheenjohtaja:

Professori Dan Frände

Varapuheenjohtaja:

Lainsäädäntöjohtaja Asko Välimaa, oikeusministeriö

Jäsenet:

Lainsäädäntöneuvos Jaakko Rautio, oikeusministeriö

Hallitusneuvos Katriina Laitinen, sisäasiainministeriö

Valtionsyyttäjä Mika Illman, Valtakunnansyyttäjänvirasto

Hovioikeudenneuvos Paula Salonen, Helsingin hovioikeus

Käräjätuomari Tatu Leppänen, Vantaan käräjäoikeus

Käräjätuomari Eija Larinkoski, Helsingin käräjäoikeus

Asianajaja Markku Fredman, Suomen Asianajajaliitto

Asianajaja Petra Kiurunen, Suomen Asianajajaliitto

Rautio toimii myös toimikunnan päätoimisena sihteerinä. Toimikunta voi ottaa sivutoimisia sihteereitä ja kuulla asiantuntijoita.

5. Taustatietoja

Viimeisen noin 20 vuoden aikana on oikeudenkäyntiä koskevat säännökset uudistettu kattavasti. Oikeudenkäymiskaaren 17 luku on viimeinen uudistamatta oleva suurempi ja käytännön kannalta tärkeä kokonaisuus, sillä oikeudenkäymiskaaren 17 lukua ei ole systemaattisesti uudistettu vuoden 1948 jälkeen.

Oikeudenkäymiskaaren 17 luku on eräiltä osin muutenkin vanhentunut ja aukollinen. Erityisesti uudistamisen tarvetta on nähty todistajan vaitiolo-oikeutta ja vaitiolovelvollisuutta koskevissa säännöksissä. Myös todistajan erityistä kelpoisuutta, todistajan valaa tai vakuutusta, katselmusta, asiantuntijoita ja totuusvakuutusta koskevien säännösten uudistamista on pidetty tarpeellisena. Käytännössä enenevässä määrin soveltamisvaikeuksia on aiheutunut siitä, että laissa ei säädetä lainvastaisesti hankittujen todisteiden hyödyntämisestä.

Oikeudenkäymiskaaren 17 luku ei kaikilta osin vastaa nykylainsäädännöltä edellytetyjä vaatimuksia selkeydeltään, täsmällisyydeltään ja kirjoitustavaltaan. Lisäksi lukuisten säännösviittausten takia säädöskokonaisuuden havainnollisuus ja säännösten soveltamisen helppous ovat kärsineet.

6. Aikataulu

Toimikunnan toimikausi on 15.11.2010–30.4.2012. Oikeusministeriö on 22.3.2012 tekemällään päätöksellä jatkanut toimikunnan määräaikaan 31.10.2012 saakka.

7. Vaikutukset

8. Muut tiedot
OM 18/41/2010
OM031:00/2010

13.7 SYYTENEUVOTTELUN KÄYTTÖÖNOTON SELVITTÄMINEN JA SYYTÄMÄTTÄJÄTTÄMISJÄRJESTELMÄN KEHITTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Työryhmän tehtävänä oli selvittää syyteneuvottelun eli syytteestä sopimisen mahdollista käyttöönottoa sekä syyttämättäjättämisyjärjestelmän kehittämistä ja tehdä tarvittavat sää-
dösehdotukset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Arviomuistio syytteestä sopimisesta 15.1.2010, OM 20/41/2009

Arviomuistio syytteestä sopimisesta (plea bargain). Lausuntotiivistelmä, oikeusministe-
riön mietintöjä ja lausuntoja 47/2010 (Arviomuistio 15.1.2010 liitteenä)

Oikeusprosessin pitkittymisen estäminen, oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja
87/2010

Rikosprosessien jouduttaminen – jatkotyöryhmän muistio 10.3.2011, OM 1/69/2011

Asettamispäätös 10.10.2011

Syyteneuvottelu ja syyttämättä jättäminen, oikeusministeriön mietintöjä ja lausuntoja
26/2012

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän tuli selvittää ja tarkastella erilaisia syytteestä sopimisen muotoja sekä poh-
tia, missä määrin ne soveltuvat suomalaisen rikosoikeushoidon järjestelmään ottaen
huomioon aikaisemmat selvitykset ja kannanotot

Tavoitteena oli pyrkiä mahdollisuuksien mukaan laatimaan sellaiset syytteestä sopimis-
ta koskevat säännökset, jotka niveltä joustavasti rikosprosessia koskeviin säännök-
siin ja käytäntöihin. Pyrkimyksenä oli, että säännökset mahdollistavat entistä paremmin
viranomaisresurssien tarkoituksenmukaisen kohdentamisen, tehostavat viranomaisten
toimintaa ja nopeuttavat rikosasioiden esitutkintaa, syyteharkintaa ja tuomioistuinkäsit-
telyä kuitenkin turvaten rikoksesta epäillyn sekä asianomistajan oikeudet. Syytteestä
sopimiseen ei tulisi ryhtyä, jos se olisi vastoin painavaa yhteiskunnallista tai yksittäisen
henkilön intressiä. Työryhmän oli syytteestä sopimisen käyttöalaa selvitellessä harkit-
tava, voisiko soveltamisala olla yleinen vai tulisiko sitä rajata jollain tavalla, esimerkiksi
suuriin talousrikoskokonaisuuksiin.

Laissa ei säädetä syyttäjien tekemien päätösten perustelemisesta, vaan asia on valtakunnansyyttäjän antamien ohjeiden varassa. Tilanne on muihin viranomaisiin nähden poikkeuksellinen ja myös ongelmallinen, sillä perustuslain 21 §:n 2 momentin mukaan lailla turvataan oikeus saada perusteltu päätös. Työryhmän tuli laatia säännösehdotus syyttäjien tekemien ratkaisujen perustelemisesta ottaen huomioon syyttäjätöimen erityispiirteet sekä perustelujen merkitys päätöksen saavien kannalta ja yleisesti.

Nykyisin seuraamusluonteisen syyttämättäjäntämispäätöksen katsotaan sisältävän kannanoton siitä, että henkilö on rikokseen syyllystynyt, mutta ettei tässä tapauksessa ryhdytä enempään viranomaistoimenpiteisiin. Omaksuttua ratkaisua on kritisoitu muun muassa oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä ja syyttömyysolettamaa koskevien periaatteiden kannalta. Työryhmän tuli selvittää siirtymistä lainsäädäntöratkaisuun, jossa seuraamusluonteisessa syyttämättäjäntämispäätöksessä otetaan kantaa syytteen nostamisen edellytyksiin eikä enää siihen, katsotaanko epäillyn tehneen rikoksen.

Työryhmän kokoonpano oli:

Puheenjohtaja

Lainsäädäntöneuvos Jaakko Rautio, oikeusministeriö

Jäsenet

Poliisiylitarkastaja Keijo Suuripää, sisäasiainministeriö

Valtionsyyttäjä Jorma Äijälä, Valtakunnansyyttäjänvirasto

Käräjätuomari Gisela Juutilainen, Helsingin käräjäoikeus

Asianajaja Riitta Leppiniemi, Suomen Asianajajaliitto

Sihteeri

Kihlakunnansyyttäjä Heidi Nummela, Itä-Uudenmaan syyttäjänvirasto

4. Organisointi

Valmistelija

Lainsäädäntöneuvos Jaakko Rautio, oikeusministeriö p. 02951 50500

5. Taustatietoja

Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelman mukaan

- syyteneuvottelujärjestelmän käyttöönoton mahdollisuudet arvioidaan
- oikeudenkäyntien kokonaiskustannuksia alennetaan ja oikeudenkäyttöä tehostetaan
- oikeudenkäyttöä tehostetaan kehittämällä johtamista sekä uudistamalla työ- ja menettelytapoja prosessin eri vaiheissa
- syyttäjän käytännön roolia esitutkinnassa vahvistetaan erityisesti talousrikosasioissa, jotta voidaan nopeuttaa laajojen rikosvyyhtien käsittelyä
- talousrikollisuuteen liittyvää esitutkinta-aikaa ja oikeusprosessia pyritään lyhentämään.

Valtakunnansyyttäjä Matti Nissinen on tehnyt oikeusministeriön lainvalmisteluosastolle esityksen (21.6.2011, Dnro 47/61/11) lainvalmistelutoimiin ryhtymisestä, jotta laissa säädettäisiin syyttäjän päätösten perustelemista ja erityisesti seuraamusluonteisen syyttämättäjäntämispäätöksen perustelemisesta jatkossa siten, ettei ratkaisuun sisältyisi kannanottoa rikoksen syyksilukemisesta. Lisäksi valtakunnansyyttäjä on esittänyt esitutkintalain ja oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain muuttamista niin, että syytteestä sopiminen olisi mahdollista.

6. Aikataulu

Tiivistelmä mietinnöstä annetuista lausunnoista julkaistaan alkusyksystä 2012 ja vuoden loppuun mennessä päätetään jatkotoimenpiteistä.

7. Vaikutukset

Uudistushankkeella odotetaan olevan vaikutusta entistä tarkoituksenmukaisemmalle viranomaisresurssien kohdentamiselle ja oikeudenkäyntien nopeuttamiselle.

8. Muut tiedot

OM 20/41/2011

OM026:00/2011

13.8 ESITUTKINTA- JA PAKKOKEINOLAINSÄÄDÄNNÖN TÄYDENTÄMINEN JA TÄSMENTÄMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Valmisteltavalla hallituksen esityksellä täydennetään ja täsmennetään vuoden 2014 alussa voimaan tulevia uutta esitutkintalakia (805/2011) ja uutta pakkokeinolakia (806/2011) sekä niihin liittyvää lainsäädäntöä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädännön täydentäminen (selvityksiä ja ohjeita 42/2012)

3. Keskeinen sisältö

Lainsäädännössä on havaittu lähinnä teknisluonteisiksi luonnehdittavia muutostarpeita. Mukaan otetaan myös perusteltuja asiallisia muutoksia, jotka etenkin laajuudeltaan ovat sellaisia, että niiden valmistelu tässä yhteydessä kohtuullisen lyhyessä valmisteluaikataulussa on mahdollista.

4. Organisointi

Lainsäädäntöneuvos Janne Kanerva, oikeusministeriö, p. 02951 50340

5. Taustatietoja

Eduskunta hyväksyi maaliskuussa 2011 uuden esitutkintalain ja uuden pakkokeinolain. Laeissa on jo ennen niiden voimaantuloa havaittu muutostarpeita. Erityisesti tämä liittyy salaisia pakkokeinoja koskevaan uuden pakkokeinolain 10 lukuun ja siihen liittyvään salaista tiedonhankintaa koskevaan uuden poliisilain (872/2011) 5 lukuun. Muutenkin näin laajan lainsäädäntökokonaisuuden ollessa kysymyksessä lakien valmisteluvaiheessa ei ole kyetty ottamaan huomioon kaikkia sääntelyn tarpeeseen ja sisältöön liittyviä seikkoja. Lisäksi uuteen esitutkintalakiin, pakkokeinolakiin ja uuteen poliisilakiin kytkeytyvässä lainsäädännössä on tapahtunut muutoksia uusien lakien hyväksymisen jälkeen. Sisäasiainministeriössä valmistellaan samaan aikaan poliisilakia koskevaa hallituksen esitystä.

6. Aikataulu

Hallituksen esityksen luonnos (selvityksiä ja ohjeita 42/2012) on julkaistu 29.6.2012. Luonnos on 14.9.2012 päättyvällä lausuntokierroksella. Tarkoituksena on, että hallituksen esitys annetaan vuoden 2012 aikana.

7. Vaikutukset

Oletettavaa on, että lainsäädäntömuutoksilla ei tule olemaan mainittavia lainvalmistelussa huomioon otettavia julkiseen talouteen tai viranomaisten toimintaan kohdistuvia vaikutuksia, sama pitkälti koskee yhteiskunnallisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

OM 3/41/2012

OM004:00/2012

14 KANSAINVÄLINEN PROSESSIOIKEUS

14.1 BRYSSSEL I ASETUKSEN UUDISTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Asetuksen tarkistamisen yleisenä tavoitteena on Euroopan oikeusalueen kehittäminen poistamalla tuomioistuinten päätösten vapaan liikkuvuuden jäljellä olevia esteitä. Ehdotuksella pyritään edelleen helpottamaan rajat ylittävien riita-asioiden ratkaisemista ja tuomioiden vapaata liikkuvuutta Euroopan unionissa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla [KOM(2010) 748 lopullinen]

U 65/2010 vp

LaVL 1/2011 vp

U 65/20101 vp jatkokirjelmä 18.5.2012

LaVP 30.5.2012 (asiakirja A 4 §)

SuVX 81/2012 vp

3. Keskeinen sisältö

Nykyisen tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla annetun neuvoston asetus (EY) N:o 44/2001 (Bryssel I asetus) tarkistetaan. Muutosten sisällyttäminen nykyiseen asetukseen tapahtuu siten, että asetuksesta laaditaan kokonaan uusi toisinto. Tavoitteena on lisätä asetuksen toimivuutta ja käytettävyyttä. Jäsenvaltiossa annettujen tuomioiden täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevan menettelyn (ns. eksekvatuurimenettelyn) poistaminen on muutoksista keskeisin.

4. Organisointi

Suomen edustaja

Leppänen, Maarit, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50276

5. Taustatietoja

Komissio on 21 päivänä huhtikuuta 2009 julkaissut vihreän kirjan tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 tarkistamisesta [KOM(2009) 175 lopullinen]. Vihreä kirja liittyy komission kertomukseen Euroopan parlamentille, neuvostolle ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle tuomioistuimen

toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 soveltamisesta [KOM(2009) 174 lopullinen]. Eduskuntaa on aikanaan tiedotettu vihreässä kirjassa esitetyistä kysymyksistä ja valtioneuvoston kannasta kirjeellä E 54/2009 vp ja siihen liittyvällä jatkokirjeellä (ks. LaVP 47/2009 vp 3 §).

6. Aikataulu

Komissio on 16 päivänä joulukuuta 2010 tehnyt ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla. Ehdotusta on käsitelty neuvoston siviilioikeustyöryhmässä. Yleisnäkemyksien asetuksen säännöksistä saavutettiin OSA-neuvostossa 7.-8.6.2012. Tavoite on ensimmäisen lukemisen sovinto EP:n kanssa syksyn 2012 kuluessa.

7. Vaikutukset

Ehdotuksella edistetään rajat ylittävien riita-asioiden ratkaisemista ja tuomioiden liikkuvuutta Euroopan unionissa sekä yhdenmukaistetaan tuomioiden täytäntöönpanoa koskevia säännöksiä.

8. Muut tiedot

OM 4/482/2009

14.2 EUROOPAN UNIONIN JA ISLANNIN TASAVALLAN SEKÄ NORJAN KUNINGASKUNNAN VÄLINEN SOPIMUS TIETTYJEN KESKINÄISESTÄ OIKEUSAVUSTA RIKOSASIOISSA EUROOPAN UNIONIN JÄSENVALTIOIDEN VÄLILLÄ 29 PÄIVÄNÄ TOUKOKUUTA 2000 TEHDYN YLEISSOPIMUKSEN JA SIIHEN VUONNA 2001 LIITETYN PÖYTÄKIRJAN SOVELTAMISESTA

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on saattaa EU:ssa voimaan EU:n ja Islannin sekä Norjan välillä tehdyn oikeusapusopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Allekirjoitettu sopimus EUVL L 26, 29.1.2004

HE 14/2007 vp

EV 37/2007 vp

L 1050–1051/2007

3. Keskeinen sisältö

Valtioneuvosto on hyväksynyt 22.11.2007 sopimuksen ja vahvistanut lain sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta (1050/2007) sekä lain vapautensa menettäneen henkilön väliaikaisesta siirtämisestä todistelutarkoituksessa rikosasioissa annetun lain 7 §:n muuttamisesta (1051/2007). Tarkoituksena on, että lait tulisivat voimaan samanaikaisesti kun sopimus tulee kansainvälisesti voimaan.

4. Organisointi

Valmistelija

Jahkola, Katariina, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p.02951 50246

Innanen, Tanja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50338

Mikkola, Sanna, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50178

5. Taustatietoja

Lissabonin sopimuksen tultua voimaan sopimus on hyväksyttävä Lissabonin sopimuksen 218 artiklan mukaisia menettelyjä noudattaen. Neuvosto tekee päätöksen sopimuksen lopullisesta hyväksymisestä määräenemmistöllä saatuaan Euroopan parlamentin suostumuksen. Asiasta on informoitu eduskuntaa u-kirjelmällä U 1/2010 vp.

6. Aikataulu

Sopimuksen kansainvälinen voimaantulo edellyttää, että neuvosto tekee päätöksen sopimuksen lopullisesta hyväksymisestä.

7. Vaikutukset

Sopimus tehostaa EU:n jäsenvaltioiden sekä Norjan ja Islannin välistä yhteistyötä kansainvälisessä rikosoikeusavussa.

8. Muut tiedot

OM 22/481/2005

14.3 DIREKTIIVI TIEDONSAANTIOIKEUDESTA RIKOSOIKEUDELLISISSA MENETTELYISSÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Ehdotuksen tavoitteena on turvata epäillyn tai syytetyn oikeus saada tietoa oikeuksistaan ja syytteen sisällöstä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2010) 392 lopullinen

U 28/2010 vp

LaVL 14/2010 vp

U-jatkokirjelmä 28.4.2011

LaVL 3/2011 vp

3. Keskeinen sisältö

Direktiivillä määritettäisiin oikeutta saada tietoa oikeuksistaan koskevat vähimmäisvaatimukset, joita olisi sovellettava rikosoikeudellisissa menettelyissä koko Euroopan unionin alueella.

4. Organisointi

Valmistelija

Pulkkinen, Kirsi, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50438

5. Taustatietoja

OSA-neuvosto hyväksyi marraskuussa 2009 päätöslauselman etenemissuunnitelmasta, joka sisältää toimenpiteitä, joita epäiltyjen ja syytettyjen oikeuksien vahvistamiseksi olisi toteutettava. Oikeus saada tietoa oikeuksistaan on yksi tässä etenemissuunnitelmassa luetelluista prosessuaalisista oikeuksista.

6. Aikataulu

Direktiivi 2012/13/EU annettiin 22.5.2012. Direktiivi on pantava kansallisesti täytäntöön viimeistään 2.6.2014.

7. Vaikutukset

Direktiivin mukaisten oikeuksien vähimmäisvaatimustasosta sopiminen helpottaisi vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamista jäsenvaltioiden välillä.

8. Muut tiedot

OM 2/481/2011

EU/2010/1282

14.4 POHJOISMAIDEN VÄLINEN SOPIMUS RIKOKSEN JOHDOSTA TAPAHTUVASTA LUOVUTTAMISESTA (POHJOISMAINEN PIDÄTYSMÄÄRÄYS)

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on saattaa Pohjoismaiden 15 päivänä joulukuuta 2005 Kööpenhaminassa tekemän sopimuksen rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Pohjoismaiden välillä (Pohjoismainen pidätysmääräys) voimaan.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Pohjoismainen luovuttamistyöryhmän mietintö 24.1.2007 (Oikeusministeriö, Työryhmämietintö 2006:22)

Lausuntotiivistelmä 20.4.2007 (Oikeusministeriö, Lausuntoja ja selvityksiä 2007:8)

HE 51/2007 vp

LaVM 8/2007

3. Keskeinen sisältö

4. Organisointi

Valmistelija

Rautio, Jaakko, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50500

5. Taustatietoja

Uusi pohjoismaiseen sopimukseen perustuva rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskeva kansallinen lainsäädäntö on tullut voimaan 1 päivänä tammikuuta 2008 (L 1383–1387/2007). Sopimuksen voimaansaattamislaki (1382/2007) saatetaan voimaan tasavallan presidentin asetuksella samana ajankohtana kuin pohjoismainen sopimus tulee voimaan. Tämä edellyttää, että kaikki Pohjoismaat ovat hyväksyneet sopimuksen.

6. Aikataulu

Sopimus tulee kansainvälisesti voimaan 16.10.2012.

7. Vaikutukset

Voimaansaatettava sopimus tehostaa Suomen ja muiden Pohjoismaiden välistä yhteistyötä rikoksen johdosta tapahtuvassa luovuttamisessa. Koska jatkossa pohjoismaiden välillä sovellettaisiin yksinomaan pohjoismaisen sopimuksen mukaista menettelyä, sen voimaantulo selkiyttää yhteistyötä niiden Pohjoismaiden välillä, jotka ovat myös EU:n jäsenvaltioita.

8. Muut tiedot

OM 25/83/2005

OM 10/41/2006

14.5 SUOMEN JA HONGKONGIN VÄLILLÄ TOUKOKUUN 5 PÄIVÄNÄ 2005 ALLEKIRJOITETTU RIKOKSEN JOHDOSTA TAPAHTUVAA LUOVUTTAMISTA KOSKEVA SOPIMUS SEKÄ LOKAKUUN 4 PÄIVÄNÄ 2007 ALLEKIRJOITETTU KANSAINVÄLISTÄ RIKOSOIKEUSAPUA KOSKEVA SOPIMUS

1. Tavoite ja tehtävät

Suomen tasavallan hallitus ja Kiinan kansantasavallan Hongkongin erityishallintoalueen hallitus ovat allekirjoittaneet toukokuun 20 päivänä 2005 sopimuksen, joka koskee rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista sekä lokakuun 4 päivänä 2007 sopimuksen, joka koskee kansainvälistä rikosoikeusapua.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

20.5.2005 allekirjoitettu sopimus

4.10.2007 allekirjoitettu sopimus

HE 36/2011 vp

3. Keskeinen sisältö

Luovuttamissopimus velvoittaa luovuttamaan rikoksesta, josta molempien sopimusosapuolten lainsäädännön mukaan saattaa seurata vähintään yhden vuoden vankeusrangaistus ja joka sisältyy sopimuksessa olevaan rikostyyppiluetteloon. Luovuttamisesta kieltäytymisen perusteena on muun ohella se, että luovutettavaksi pyydetään pyynnön vastaanottaneen valtion kansalaista. Luovuttaa ei myöskään saa, jos pyynnössä tarkoitettua rikoksesta on säädetty seuraamukseksi kuolemanrangaistus. Sopimus sisältää myös muita kieltäytymisperusteita, luovuttamismenettelyä ja erityyssääntöä sekä edelleen luovuttamista koskevia määräyksiä.

Kansainvälistä rikosoikeusapua koskeva sopimus sisältää valtioiden välistä oikeusapua helpottavia määräyksiä.

4. Organisointi

Valmistelija

Korhonen, Juhani, hallitussihteeri, oikeusministeriö, p. 02951 50208

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Luovutus sopimus on tarkoitus saattaa voimaan vuoden 2012 aikana. Oikeusapusopimus tulee voimaan 22.1.2012.

7. Vaikutukset

Voimaansaatettavat sopimukset tehostavat Suomen ja Hongkongin välistä yhteistyötä rikoksen johdosta tapahtuvassa luovuttamisessa sekä kansainvälisessä rikosoikeusavussa.

8. Muut tiedot

OM 1/814/2004

14.6 EUROOPAN UNIONIN SEKÄ ISLANNIN JA NORJAN VÄLISTÄ LUOVUTTAMISMENETTELYÄ KOSKEVAN SOPIMUKSEN VOIMAANSAATTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tarkoituksena on saattaa EU:ssa voimaan Euroopan unionin sekä Islannin ja Norjan välistä luovuttamismenettelyä koskevan sopimuksen kansallisesta voimaansaatamisesta.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

EUVL L 292/2, 21.10.2006

3. Keskeinen sisältö

Sopimuksen tarkoituksena on helpottaa ja tehostaa EU:n jäsenvaltioiden sekä Islannin ja Norjan välistä yhteistyötä rikoksen johdosta tapahtuvassa luovuttamisessa.

4. Organisointi

Valmistelija

Jahkola, Katariina, lainsäädäntöneuvos, p. 02951 50246

Innanen, Tanja, lainsäädäntöneuvos, p. 02951 50338

Mikkola, Sanna, lainsäädäntöneuvos, p. 02951 50178

5. Taustatietoja

Lissabonin sopimuksen tultua voimaan sopimus on hyväksyttävä Lissabonin sopimuksen 218 artiklan mukaisia menettelyjä noudattaen. Neuvosto tekee päätöksen sopimuksen lopullisesta hyväksymisestä määräenemmistöllä saatuaan Euroopan parlamentin suostumuksen. Asiasta on informoitu eduskuntaa u-kirjelmällä U 8/2010 vp.

6. Aikataulu

Sopimuksen kansainvälinen voimaantulo edellyttää, että neuvosto tekee päätöksen sopimuksen lopullisesta hyväksymisestä. Sopimuksen edellyttämät lainsäädäntömuutokset on otettu huomioon laissa 1174/2011 (HE 10/2011 vp).

7. Vaikutukset

Suomen sekä Islannin ja Norjan välillä tultaisiin sopimuksen voimaantulosta huolimatta soveltamaan 21.12.2007 voimaantullutta lakia rikoksen johdosta tapahtuvassa luovuttamisessa Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä (1383/2007).

8. Muut tiedot

OM 3/891/2008

14.7 EHDOTUS EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUKSEKSI YKSITYISOIKEUDEN ALALLA MÄÄRÄTTYJEN SUOJELUTOIMENPITEIDEN VASTAVUOROISESTA TUNNUSTAMISESTA

1. Tavoite ja tehtävät

Asetusehdotuksen tarkoituksena on luoda mekanismi, jonka perusteella yhdessä jäsenvaltiossa annettu suojelutoimenpide tunnustettaisiin toisessa jäsenvaltiossa ilman tarvetta ryhtyä erityisiin välivaiheen muodollisuuksiin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission ehdotus asetukseksi KOM(2011) 276 lopullinen

U 19/2011 vp

3. Keskeinen sisältö

Asetusehdotuksen lähtökohtana on sen soveltamisalaan kuuluvien suojelutoimenpiteiden tunnustaminen muissa jäsenvaltioissa automaattisesti, ilman eri välivaiheen menettelyjä.

Asetusehdotuksen mukaan suojelutoimenpiteen antaneen jäsenvaltion (alkuperäjäsenvaltio) toimivaltaisen viranomaisen tehtävänä olisi antaa, viran puolesta tai suojattavan henkilön pyynnöstä, suojattavalle henkilölle ehdotuksen liitteen mukaiselle lomakkeelle laadittu todistus (sertifikaatti), joka sisältäisi kaikki suojelutoimenpiteen tunnustamisen kannalta relevantit tiedot. Suojattavan henkilön tehtävänä olisi tämän jälkeen toimittaa sertifikaatti tunnustamisjäsenvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle. Tunnustamisjäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen tehtävänä olisi puolestaan antaa vaaraa aiheuttavalle henkilölle tiedoksi tieto ulkomaisen suojelutoimenpiteen soveltamisalan maantieteellisestä laajentumisesta sekä toimenpiteen rikkomisen seuraamuksista.

Sen vastapainoksi, että asetusehdotuksen lähtökohtana olisi suojelutoimenpiteen tunnustaminen automaattisesti, ilman eri välivaiheen menettelyjä, ehdotukseen sisältyy määrätty oikeusturvatakeet sekä vaaraa aiheuttavan henkilön että suojattavan henkilön oikeus-suojan turvaamiseksi.

4. Organisointi

Valmistelija

Karttunen, Jussi, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50444

5. Taustatietoja

Suomi ja 11 muuta jäsenvaltiota tekivät tammikuussa 2010 aloitteen Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi eurooppalaisesta suojelumääräyksestä. Direktiiviehdotuksen tarkoituksena oli luoda säännökset sen varmistamiseksi, että henkilö voisi yhdessä jäsenvaltiossa annetun eurooppalaisen suojelumääräyksen perusteella saada suojaa myös muuttaessaan toiseen jäsenvaltioon.

Mainittu direktiiviehdotus oli alkuperäisessä muodossaan soveltamisalaltaan laaja. Sen mukaan eurooppalaisen suojelumääräyksen antaminen olisi ollut mahdollista riippumatta siitä, millaisessa menettelyssä sitä edeltävä kansallinen lähestymiskielto oli määrätty tai oliko kieltoa edeltänyt rikostutkinta. Neuvotteluissa direktiiviehdotuksen soveltamisalaa on kuitenkin sittemmin kompromissina päädytty ehdottamaan rajattavaksi siten, että eurooppalaisen suojelumääräyksen antamisen edellytyksenä tulisi olla kansallinen suojelumääräys, jota on edeltänyt rikollinen käytös määräyksen antaneen jäsenvaltion lain mukaan.

6. Aikataulu

Asetusehdotuksen käsittely on aloitettu neuvoston työryhmässä 14.6.2011.

7. Vaikutukset

Asetusehdotuksen soveltamisalaan tulevien tilanteiden määrää on vaikea arvioida. Viime vuosien ihmisten liikkuvuuden lisääntyminen huomioon ottaen tällaisia tapauksia tulee mahdollisesti olemaan jossain määrin. Voidaan kuitenkin arvioida, ettei asetusehdotuksella olisi suoranaisia taloudellisia, organisatorisia tai muita säädösvalmistelussa huomioon otettavia vaikutuksia. Toisaalta asetusehdotuksella voitaisiin parantaa jäsenvaltioiden välisen yhteistyön mahdollisuuksia suojelutoimenpiteillä, kuten lähestymiskiellolla, suojattavien henkilöiden aseman kehittämiseksi rajat ylittävissä tilanteissa.

8. Muut tiedot

EU/2011/1113

OM 2/482/2011

14.8 RIKOSOIKEUDELLISIA MENETTELYJÄ KOSKEVIEN TOIMIVALTARISTIRIITOJEN EHKÄISEMISTÄ JA RATKAISEMISTA KOSKEVAN PUITEPÄÄTÖKSEN KANSALLINEN TÄYTÄNTÖÖNPANO

1. Tavoite ja tehtävät

EU:n neuvosto on tehnyt 30 päivänä marraskuuta 2009 puitepäätöksen 2009/948/YOS rikosoikeudellisia menettelyjä koskevien toimivaltaristiriitojen ehkäisemisestä ja ratkaisemisesta. Puitepäätöksen päätarkoituksena on ehkäistä ja ratkaista toimivaltaristiriitoja ja siten välttää tarpeettomia päällekkäisiä rikosprosesseja ja tuomioita.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

EUVL 15.12.2009 L 328

HE 21/2012 vp

3. Keskeinen sisältö

Puitepäätös koskee tilanteita, joissa kahdella tai useammalla jäsenvaltiolla on toimivalta käsitellä samaa henkilöä koskevia samoja tosiseikkoja rikosoikeudellisessa menettelyssä. Puitepäätös sisältää säännöksiä tietojenvaihtomenettelystä mahdollisten toimivaltaristiriitojen ehkäisemiseksi ja havaitsemiseksi. Lisäksi puitepäätöksessä on säännöksiä siitä, kuinka jäsenvaltioiden tulisi menetellä sopiakseen parhaiten soveltuvasta oikeuspaikasta, kun toimivaltaristiriita havaitaan.

Puitepäätöksen täytäntöönpanon yhteydessä valmistellaan myös ehdotukset esitutkinnan ja syytetoimien siirtämisestä Suomen ja muiden EU:n jäsenvaltioiden välillä.

4. Organisointi

Valmistelija

Mikkola, Sanna, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50178

5. Taustatietoja

Puitepäättös perustuu Eurooppa-neuvoston kokouksessa marraskuussa 2004 hyväksytyyn Haagin ohjelmaan.

Puitepäättöksen taustalla on myös komission vihreä kirja toimivaltaristiriidoista ja ne bis in idem -periaatteen soveltamisesta rikosoikeudellisissa menettelyissä, KOM(2005) 696 lopullinen.

6. Aikataulu

Jäsenvaltioiden on 15 päivään kesäkuuta 2012 mennessä toteutettava tarvittavat toimenpiteet puitepäättöksen säännösten noudattamiseksi. Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle maaliskuussa 2012. Tasavallan presidentti on vahvistanut lain (295/2012) 15.6.2012 ja se on tullut voimaan 19.6.2012.

7. Vaikutukset

Puitepäättöksellä vahvistetaan jäsenvaltioiden välisiä menettelyjä päällekkäisten rikosoikeudellisten menettelyjen ehkäisemiseksi ja ratkaisemiseksi. Tämä edistää rikosasioiden nopeaa ja tehokasta käsittelyä, mikä säästää viranomaisten resursseja ja parantaa yksilön oikeusturvaa. Myös esitutkinnan ja syytetoimien siirtämistä koskevat säännökset edistävät rikosasioiden nopeaa ja tehokasta käsittelyä.

8. Muut tiedot

EU/2009/0550

OM 1/481/2009

OM002:00/2012

14.9 HAAGIN YLEISSOPIMUS OIKEUSPAIKKASOPIMUKSISTA

1. Tavoite ja tehtävät

Hankkeen tavoite on Haagin oikeuspaikkasopimuksia koskevaan yleissopimukseen tekeminen ja sen saattaminen voimaan Euroopan unionin jäsenvaltioissa.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

E 45/16.5.2001, jatkokirjeet 8.3.2002, 28.9.2003 ja 9.9.2008

LaVL 7/2001 vp

U 4/2010 vp

Convention on Choice of Court Agreements

Komission ehdotus päätökseksi KOM(2008) 538 lopullinen

3. Keskeinen sisältö

Oikeuspaikkasopimuksia koskeva yleissopimus on hyväksytty Haagissa kesäkuussa 2005 järjestetyssä diplomaattikonferenssissa ja avattu allekirjoittamista varten 30 päivänä kesäkuuta. Yleissopimus koskee tuomioistuimen oikeuspaikkasopimuksen (ns. prorogaatiosopimuksen) perusteella määräytyvää kansainvälistä toimivaltaa sekä tällaisen sopimuksen perusteella annetun tuomion tunnustamista ja täytäntöönpanoa.

4. Organisointi

Suomen edustaja

Leppänen, Maarit, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50276

5. Taustatietoja

Yleissopimuksen tekeminen kuuluu Euroopan unionin yksinomaisen toimivallan piiriin.

6. Aikataulu

Komissio on 5 päivänä syyskuuta 2008 antanut ehdotuksen Euroopan unionin neuvoston päätökseksi oikeuspaikkasopimuksista tehdyn yleissopimuksen allekirjoittamisesta Euroopan unionin puolesta. Allekirjoituspäätös on hyväksytty OSA-neuvostossa marraskuussa 2008. Unioni on allekirjoittanut yleissopimuksen 1 päivänä huhtikuuta 2009. Komissio ei vielä ole tehnyt ehdotusta sopimuksen ratifioimiseksi.

7. Vaikutukset

Tullessaan voimaan Haagin oikeuspaikkasopimuksia koskeva sopimus tulisi ensisijaisesti sovellettavaksi suhteessa sellaisiin valtioihin, jotka eivät ole unionin jäseniä eivätkä Luganon yleissopimuksen sopimusvaltioita. Tällaisia valtioita voisivat olla esimerkiksi Yhdysvallat, Kiina ja Japani. Sopimuksen voimaantulo voisi johtaa siihen, että prorogaatiosopimuksen perusteella toimivaltaisen yhdysvaltalaisen tuomioistuimen antama tuomio olisi Suomessa täytäntöönpanokelpoinen ja vastaavasti suomalaisen tuomioistuimen antama yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluva ratkaisu olisi Yhdysvalloissa täytäntöönpanokelpoinen. Tämä olisi merkittävä muutos nykytilaan. Oikeudenkäynnistä tulisi vartenotettava vaihtoehto välimiesmenettelylle riita-asioissa, joissa on liittymiä sellaisiin valtioihin, jotka eivät ole EU:n tai EFTA:n jäseniä. Yleissopimus lisäisi myös oikeusvarmuutta kansainvälisissä kaupallisissa suhteissa. Oikeuspaikkayleissopimusta voidaan myös pitää ensimmäisenä askeleena kohti maailmanlaajuisia tuomioistuimen toimivaltaa ja tuomion täytäntöönpanoa koskevaa yleissopimusta.

8. Muut tiedot

EU/2008/1367

OM 1/482/2010

14.10 EUROOPPALAISEN VALVONTAMÄÄRÄYKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANO

1. Tavoite ja tehtävät

Tehtävänä on valmistella ehdotus vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta valvontatoimia koskeviin päätöksiin Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tutkintavankeuden vaihtoehtona tehdyn puitepäätöksen täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

EUVL 11.11.2009 L 294/29

Työryhmämietintö (oikeusministeriö, mietintöjä ja lausuntoja 23/2011)

Muistio työryhmän mietinnöstä saaduista lausunnoista (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 42/2011)

HE 63/2012

3. Keskeinen sisältö

Puitepäätöksen tavoitteena on mahdollistaa tutkintavankeuden vaihtoehtona olevien valvontatoimien täytäntöönpano EU:n jäsenvaltioiden välillä. Puitepäätöksellä pyritään vähentämään sellaisia tilanteita, joissa henkilö joutuisi tutkintavankeuteen vain sen vuoksi, että hänellä ei ole asuinpaikkaa asian käsittelyvaltiossa. Näin ollen puitepäätöksen mukainen menettely lisää EU:n jäsenvaltioiden kansalaisten yhdenvertaisuutta rikosasian tutkintavaiheessa.

4. Organisointi

Valmistelija

Mikkola, Sanna, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50178

5. Taustatietoja

Neuvosto hyväksyi 23.10.2009 puitepäätöksen vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamisesta valvontatoimia koskeviin päätöksiin Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tutkintavankeuden vaihtoehtona. Puitepäätös on osa EU:n vastavuoroisen tunnustamisen toimenpideohjelmia rikosoikeudellisen yhteistyön alalla.

6. Aikataulu

Puitepäätös on pantava kansallisesti täytäntöön 1.12.2012 mennessä. Hallituksen esitys on annettu eduskunnalle 14.6.2012.

7. Muut tiedot

OM 15/41/2010

OM030:00/2010

14.11 LAKI KANSAINVÄLISESTÄ OIKEUSAVUSTA SIVIILI- JA KAUPPAOIKEUDELLISISSA ASIOISSA

1. Tavoite ja tehtävät

Työryhmän tehtävänä on valmistella uusi laki kansainvälisestä oikeusavusta siviilioikeudellisissa asioissa. Työryhmän on myös harkittava asianmukainen säädöstaso sekä tarvetta korvata tiettyjä voimassa olevia asetustasoisia säännöksiä lainsäädännöllä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 12.10.2010

3. Keskeinen sisältö

Suomessa kansainvälisestä oikeusavusta siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa säädetään lailla (171/1921) Suomen ja ulkomaan viranomaisen yhteistoiminnasta oikeudenkäynnissä sekä ulkomaan tuomioistuimen päätöksen täytäntöönpanosta eräissä tapauksissa (ns. yleislaki). Laki on vuodelta 1921. Alan kansallista sääntelyä löytyy myös soveltamisaloiltaan lakia rajoitetuimmissa asetuksissa. Sekä lain että asetustason säännökset ovat osittain vanhentuneet. Iän ja fragmentaarisuuden vuoksi säädöskokonaisuudesta on tullut vaikeasti hallittava.

Yhteiskunta on etenkin viime vuosikymmenen aikana huomattavasti kansainvälistynyt. Kansainvälisiä yleissopimuksia ja muita instrumentteja on tullut lisää. Myös kansainvälisiä liittymiä omaavat tuomioistuinasiat ovat olleet lisääntymässä. Koska kansainvälistä oikeusapua koskevien säännösten käyttötarve on lisääntynyt, tulee kansallisia säännöksiä selventää ja johdonmukaistaa. Kansallisen lainsäädännön tulisi myös tukea kansainvälisten sopimusten ja unionilainsäädännön soveltamista ja olla johdonmukainen niiden kanssa.

4. Organisointi

Puheenjohtaja:

lainsäädäntöjohtaja Asko Välimaa, oikeusministeriö, p. 02951 50248

Jäsenet:

hovioikeudenneuvos Marjatta Möller, Helsingin hovioikeus

käräjätuomari Jukka Jaakkola, Helsingin käräjäoikeus

lainsäädäntöneuvos Outi Kemppainen, oikeusministeriö

lainsäädäntöneuvos Maarit Leppänen, oikeusministeriö, p. 02951 50276

asianajaja Tom Vapaavuori, Suomen Asianajajaliiton edustajana

Työryhmän jäsen Maarit Leppänen toimii samalla työryhmän varapuheenjohtajana ja sihteerinä.

5. Taustatietoja

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi: 15.10.2010–31.12.2012

7. Vaikutukset

8. Muut tiedot

OM 16/41/2010

OM028:00/2010

14.12 RIKOSREKISTERITIE TOJEN VAIHDOSTA TEHDYN NEUVOSTON PUI TE PÄÄTÖKSEN SEKÄ EUROOPPALAI SEN RIKOSREKISTERITIE TO- JÄRJESTELMÄN (ECRIS) PERUSTAMISESTA TEHDYN NEUVOSTON PÄÄTÖKSEN TÄYTÄNTÖÖNPANO

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on panna kansallisesti täytäntöön Euroopan unionin neuvoston puitepäätös 2009/315/YOS jäsenvaltioiden välisen rikosrekisteritietojen vaihdon järjestämisestä ja sisällöstä sekä neuvoston päätös 2009/316/YOS eurooppalaisen rikosrekisterijärjestelmän (ECRIS) perustamisesta.

Oikeusministeriön 1.9.2010 asettaman työryhmän tehtävänä on laatia ehdotus puitepäätöksen ja päätöksen kansallista täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Neuvoston puitepäätös 2009/315/YOS jäsenvaltioiden välisen rikosrekisteritietojen vaihdon järjestämisestä (EUVL L 93, 7.4.2009)

Neuvoston päätös 2009/316/YOS eurooppalaisen rikosrekisterijärjestelmän (ECRIS) perustamisesta puitepäätöksen 2009/315/YOS 11 artiklan mukaisesti (EUVL L 93, 7.4.2009)

U 27/2006 vp

LaVL 17/2006 vp, LaVL 6/2007 vp

Työryhmän mietintö (Oikeusministeriö, Mietintöjä ja lausuntoja 31/2011)

HE 1/2012

EV 24/2012

3. Keskeinen sisältö

Puitepäätöksen ja päätöksen tarkoituksena on helpottaa ja tehostaa rikosrekisteritietojen vaihtamista EU:n jäsenvaltioiden välillä ja luoda sähköinen rikosrekisteritietojen vaihtojärjestelmä.

Tiedot eri jäsenvaltioista annetuista rikostuomioista koottaisiin siihen jäsenvaltioon, jonka kansalainen tuomittu henkilö on. Tuomitun kansalaisuusjäsenvaltion olisi säilytettävä sen kansalaiselle toisessa jäsenvaltiossa annetun tämän toisen jäsenvaltion rikosrekisteriin merkittävän rikostuomion tiedot ja vastattava tuomitun rikosrekisteritietoja koskeviin tiedusteluihin toisista jäsenvaltioista. Tuomitun kansalaisuusjäsenvaltion olisi säilytettävä tietojen vaihtoa varten toisessa jäsenvaltiossa annetun tuomion tiedot, vaikka niitä ei merkittäisi kansalliseen rikosrekisteriin.

4. Organisointi

Valmistelijat

Innanen, Tanja, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50338

Jahkola, Katariina, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50246

5. Taustatietoja

Puitepäätös on hyväksytty 26.2.2009 ja päätös 6.4.2009. Puitepäätös on pantava täytäntöön 27.4.2012 mennessä ja päätös 7.4.2012 mennessä.

6. Aikataulu

Hallituksen esitys eduskunnalle annettu 9.2.2012. Lait (214–217/2012)vahvistettu 11.5.2012.

7. Vaikutukset

Rikosrekisteritietojen vaihdon tehostaminen EU:n jäsenvaltioiden välillä parantaisi edellytyksiä ottaa huomioon muissa jäsenvaltioissa annetut tuomiot.

8. Muut tiedot

OM 22/41/2010

OM034:00/2010

14.13 KESKINÄISTÄ OIKEUSAPUA RIKOSASIOISSA KOSKEVAN EUROOPPALAISEN YLEISSOPIMUKSEN TOISEN LISÄPÖYTÄKIRJAN VOIMAANSAATTAMINEN

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on saattaa voimaan keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen toinen lisäpöytäkirja ja laatia ehdotus lisäpöytäkirjan voimaansaatamista koskevaksi lainsäädännöksi.

Lisäksi työryhmän tehtävänä on harkita, mitä kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annetun asetuksen (13/1994) säännöksiä tulisi nostaa lain tasolle, mitä muutoksia uusi pakkokeinolaki (806/2011) ja uusi esitutkintalaki (805/2011) edellyttävät kansainvälistä rikosoikeusapua koskevaan lainsäädäntöön ja muita tarpeellisia kansainvälistä rikosoikeusapua koskevan lainsäädännön muutoksia.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 14.12.2010

Keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen toinen lisäpöytäkirja (ETS 182)

Työryhmän määräajan pidentäminen, tehtävän laajentaminen ja kokoonpanon muuttaminen 18.10.2011

3. Keskeinen sisältö

Lisäpöytäkirja täydentää keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevaa eurooppalaista yleissopimusta. Osa lisäpöytäkirjan määräyksistä täydentää jo voimassa olevia yhteistyön muotoja, kuten määräykset pyynnön esittäneen sopimuspuolen viranomaisten läsnäolosta, vapautensa menettäneen henkilön väliaikaisesta siirtämisestä ja oikeusapupyyntöjen toimittamisessa noudatettavasta yhteydenpitojärjestyksestä. Osalla määräyksistä otetaan käyttöön uusia teknisiä menetelmiä sekä uusia rikosoikeusavun yhteistyön muotoja, kuten video- tai puhelinkokouksen välityksellä toimitettava todistajan kuuleminen, asiakirjojen tiedoksianto postitse, rajojen yli tapahtuva tarkkailu, valvotut

läpilaskut, peitetoiminta ja yhteiset tutkintaryhmät. Lisäksi lisäpöytäkirja sisältää määräyksiä muun muassa pyynnön täyttämisen noudatettavasta menettelystä, omaaloitteisesta tietojen vaihdosta, virkamiesten rikos- ja siviilioikeudellisesta vastuusta, todistajien suojelusta ja tietosuojasta.

Työryhmä käsittelee myös muita edellä mainittuja kansainvälistä rikosoikeusapua koskevaan lainsäädäntöön liittyviä kysymyksiä.

4. Organisointi

Työryhmän puheenjohtaja

Katariina Jahkola, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50246

Työryhmän jäsenet

Tuuli Eerolainen, ylitarkastaja, valtakunnansyyttäjänvirasto

Jukka Jaakkola, kärjäjätuomari, Helsingin kärjäoikeus

Juhani Korhonen, hallitussihteeri, oikeusministeriö

Markku Ryymin, poliisiylitarkastaja, Poliisihallitus

Hannele Taavila, ylitarkastaja, sisäasiainministeriö

Satu Wartiovaara, asianajaja, Suomen Asianajajaliitto

Tanja Innanen, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö

5. Taustatietoja

Toinen lisäpöytäkirja on avattu allekirjoitettavaksi Strasbourgissa 8 päivänä marraskuuta 2001. Suomi on allekirjoittanut lisäpöytäkirjan 9 päivänä lokakuuta 2003. Lisäpöytäkirja on tullut kansainvälisesti voimaan 1 päivänä helmikuuta 2004. Lisäpöytäkirjan on joulukuuhun 2010 mennessä allekirjoittanut 35 valtiota ja 21 valtiota on saattanut lisäpöytäkirjan kansallisesti voimaan.

6. Aikataulu

Työryhmä aloittaa toimintansa vuoden 2012 alussa ja työ on määrä saada päätökseen 30.11.2012 mennessä.

7. Vaikutukset

Toisen lisäpöytäkirjan voimaansaattaminen tehostaisi yhteistyötä kansainvälisen rikosoikeusavun alalla Suomen ja niiden lisäpöytäkirjan voimaansaattaneiden valtioiden välillä, jotka eivät ole Euroopan unionin jäsenvaltioita.

8. Muut tiedot

OM 23/41/2010

OM036:00/2010

14.14 EHDOTUS RIKOSOIKEUDEN ALAN EUROOPPALAISTA TUTKINTAMÄÄRÄYSTÄ KOSKEVAKSI DIREKTIIVIKSI

1. Tavoite ja tehtävät

Direktiiviehdotus perustuu seitsemän jäsenvaltion huhtikuussa 2010 tekemään aloitteeseen. Sen tarkoituksena on tehostaa jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä rikosasioissa tarvittavien todisteiden hankkimiseksi. Direktiiviehdotuksen käsittely neuvostossa on aloitettu kesällä 2010.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

18918/2011 COPEN 369, EUROJUST 217, EJN 185, CODEC 2509
U 25/2010, LaVL 15/2010 vp, LaVL 19/2010 vp, HaVL 22/2010 vp, HaVL 33/2010 vp
SuVX 82/2010 vp, (SuVP 45/2010 vp), LaVL 5/2011 vp, HaVL 4/2011 vp.

3. Keskeinen sisältö

Direktiiviehdotus on soveltamisalaltaan laaja, ja kattaa erilaiset tutkintatoimet todisteiden hankkimiseksi. Sillä korvattaisiin vastaavat muiden oikeusapuinstrumenttien määräykset. Direktiiviehdotus perustuu vastavuoroisen tunnustamisen periaatteeseen ja sen lähtökohta on, että jäsenvaltion on pantava täytäntöön toisessa jäsenvaltiossa todisteiden hankkimiseksi annettu tutkintamääräys, jollei tapaukseen voi soveltaa jotakin direktiivissä sallittua kieltäytymisperustetta. Direktiiviehdotuksella pyritään myös nopeuttamaan yhteistyötä todisteiden hankkimiseksi.

4. Organisointi

Valmistelijat:

Jahkola, Katariina, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50246

Mikkola, Sanna, lainsäädäntöneuvos, oikeusministeriö, p. 02951 50178

5. Taustatietoja

Direktiiviehdotuksen taustalla on Eurooppa-neuvoston joulukuussa 2009 hyväksymä Tukholman ohjelma, jonka mukaan todisteiden hankkimiseen liittyvän rikosoikeudellisen yhteistyön alalla tarvitaan hajanaisen sääntelyn tilalle kattavampi järjestelmä, joka perustuu vastavuoroisen tunnustamisen periaatteelle.

6. Aikataulu

Direktiiviehdotuksesta on saavutettu yleisnäkemyks joulukuussa 2011 pidetyssä oikeus- ja sisäasiain neuvostossa. Direktiiviehdotuksen valmistelu jatkuu EU:n parlamentissa.

7. Vaikutukset

Direktiiviehdotuksella voitaisiin tehostaa jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä rikosasioissa tarvittavien todisteiden hankkimiseksi. Koska direktiiviehdotuksessa edellytetään, että määräyksen antavana tai sen vahvistavana viranomaisena on oikeusviranomainen, se Suomen järjestelmässä edellyttää syyttäjän nykyistä aktiivisempaa roolia rikosten esitutkinnassa.

8. Muut tiedot

EU/2010/0979

OM 3/481/2011

14.15 EHDOTUS EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUKSEKSI EUROOPPALAISEN TILIVAROJEN TURVAAMISMÄÄRÄYKSEN LUOMISESTA RAJAT YLITTÄVÄÄ VELKOJEN PERINTÄÄ VARTEN SIVIILI- JA KAUPPAOIKEUDELLISISSA ASIOISSA

1. Tavoite ja tehtävät

Asetusehdotuksen tarkoituksena on luoda uusi ja itsenäinen eurooppalainen tilivarojen turvaamismenettely, jonka avulla velkoja voisi estää velallista siirtämästä tai nostamasta varoja miltä tahansa EU:ssa sijaitsevalta pankkitililtä.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Komission ehdotus asetukseksi KOM(2011) 445 lopullinen

U 36/2011 vp

3. Keskeinen sisältö

Asetusehdotuksessa ehdotetaan perustettavaksi uusi ja itsenäinen eurooppalainen tilivarojen turvaamismenettely, joka muodostaisi vaihtoehdon kansallisen lainsäädännön mukaisille menettelyille. Ehdotuksen mukaan asetusta sovellettaisiin sekä siviili- että kauppa oikeudellisissa asioissa, joiden vaikutukset ulottuvat valtioiden rajojen yli.

Asetusehdotus sisältää säännökset eurooppalaisen tilivarojen turvaamismääräyksen antamisen menettelystä sekä sen toteuttamisesta siinä pankissa, jossa määräyksen kohteena oleva tili sijaitsee.

Asetusehdotuksen mukaan eurooppalaisen tilivarojen turvaamismenettelyn mukaisesti yhdessä jäsenvaltiossa annettu tilivarojen turvaamismääräys tunnustettaisiin ja pantaisiin täytäntöön automaattisesti toisessa jäsenvaltiossa ilman eri menettelyjä. Tilivarojen turvaamismääräys pantaisiin ehdotuksen mukaan täytäntöön antamalla se tiedoksi yhdelle tai useammalle pankille, jossa turvattavat tilit sijaitsevat. Tämän jälkeen pankin olisi toteutettava turvaamismääräys sulkemalla tilille määräyksessä ilmoitettu määrä.

4. Organisointi

Valmistelija

Karttunen, Jussi, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50444

5. Taustatietoja

Vuonna 2009 hyväksytyssä Tukholman ohjelmassa oikeuden, vapauden ja turvallisuuden varmistamiseksi kansalaisille korostetaan, että Euroopan oikeudenkäyttöalueen avulla olisi tuettava talouden toimintaa sisämarkkinoilla. Ohjelmassa pyydetään komissiota esittämään asianmukaisia ehdotuksia muun muassa tuomioiden täytäntöönpanon tehostamiseksi EU:ssa pankkitalletusten ja velallisten omaisuuden osalta.

6. Aikataulu

Asetusehdotuksen käsittely on aloitettu neuvoston työryhmässä 9.9.2011.

7. Vaikutukset

Asetusehdotuksen mukaisesta eurooppalaisen tilivarojen turvaamismääräyksen antamismenettelystä sekä sen toteuttamisesta aiheutuisi niin tuomioistuimille, täytäntöönpanoviranomaisille kuin pankeillekin lisätyötä ja kustannuksia. Ehdotuksen suoranaisia taloudellisia, organisatorisia tai muita säädösvalmistelussa huomioon otettavia vaikutuksia on tässä vaiheessa kuitenkin vaikea arvioida. Toisaalta asetusehdotuksella voitaisiin parantaa jäsenvaltioiden välisen yhteistyön mahdollisuuksia velkojien aseman kehittämiseksi rajat ylittävissä tilanteissa. Ehdotetut toimet vähentäisivät velkojille tilivarojen turvaamismääräyksen hankkimisesta ja täytäntöönpanosta rajat ylittävissä tilanteissa aiheutuvia kustannuksia sekä lyhentäisivät turvaamismääräyksen hankkimiseen ja täytäntöönpanoon kuluva-aikaa.

8. Muut tiedot

EU/2011/1441

OM 3/482/2011

14.16 DIREKTIIVI RIKOKSEN UHRIN OIKEUKSIA, TUKEA JA SUOJELUA KOSKEVIEN VÄHIMMÄISVAATIMUSTEN VAHVISTAMISESTA

1. Tavoite ja tehtävät

Ehdotuksen tavoitteena on parantaa rikoksen uhrin asemaa koko Euroopan unionin alueella.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2011) 275 lopullinen

U 23/2011 vp

LaVL 13/2011 vp

3. Keskeinen sisältö

Direktiivillä vahvistettaisiin rikoksen uhrin oikeuksia, tukea ja suojelua koskevat vähimmäisvaatimukset. Direktiivillä on tarkoitus korvata neuvoston puitepäätös 2001/220/YOS uhrin asemasta rikosoikeudenkäyntimenettelyissä (ns. uhripuitepäätös).

4. Organisointi

Valmistelija

Pulkkinen, Kirsi, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50438

Sarimo, Mervi, erikoissuunnittelija, oikeusministeriö, p. 02951 50570

5. Taustatietoja

OSA-neuvosto hyväksyi kesäkuussa 2011 päätöslauselman etenemissuunnitelmasta uhrin oikeuksien ja suojelun vahvistamiseksi, erityisesti rikosoikeudellisissa menettelyissä. Etenemissuunnitelmassa määritellään uhrin aseman parantamiseksi tehtävän jatkotyön tavoiteaikataulu ja sisältö.

6. Aikataulu

Direktiiviehdotuksesta saavutettiin neuvoston yleisnäkemyks joulukuussa 2011 pidetyssä oikeus- ja sisäasiain neuvostossa. Neuvottelut Euroopan parlamentin kanssa aloitettiin alkuvuonna 2012. Neuvottelut Euroopan parlamentin kanssa ovat käynnissä.

7. Vaikutukset

Direktiivin tarkoituksena on parantaa rikoksen uhrin asemaa koko Euroopan unionin alueella. Direktiivillä pyritään myös lisäämään jäsenvaltioiden välistä luottamusta ja helpottamaan vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamista jäsenvaltioiden välillä.

8. Muut tiedot

EU/2010/1669

OM 7/481/2011

14.17 DIREKTIIVI OIKEUDESTA AVUSTAJAAN RIKOSOIKEUDELLISISSA MENETTELYISSÄ

1. Tavoite ja tehtävät

Ehdotuksen tavoitteena on turvata epäillyn tai syytetyn oikeus avustajaan rikosoikeudellisissa menettelyissä sekä pidätetyn oikeus yhteydenpitoon läheisiinsä ja konsuliviranomaisiin.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

KOM(2011) 326 lopullinen

U 32/2011 vp

LaVL 16/2011 vp

3. Keskeinen sisältö

Direktiivillä määritettäisiin epäillyn tai syytetyn oikeutta avustajaan koskevat vähimmäisvaatimukset, joita olisi sovellettava rikosoikeudellisissa menettelyissä koko Euroopan unionin alueella.

4. Organisointi

Valmistelija

Pulkkinen, Kirsi, erityisasiantuntija, oikeusministeriö, p. 02951 50438

5. Taustatietoja

OSA-neuvosto hyväksyi marraskuussa 2009 päätöslauselman etenemissuunnitelmasta, joka sisältää toimenpiteitä, joita epäiltyjen ja syytettyjen oikeuksien vahvistamiseksi olisi toteutettava. Oikeus avustajaan ja vapautensa menettäneen yhteydenpito-oikeus ovat tässä etenemissuunnitelmassa lueteltuja prosessuaalisia oikeuksia.

6. Aikataulu

Direktiiviehdotuksesta saavutettiin neuvoston yleisnäkemyks kesäkuussa 2012 pidetyssä oikeus- ja sisäasiain neuvostossa. Neuvottelut Euroopan parlamentin kanssa alkavat syyskuussa 2012.

7. Vaikutukset

Direktiivin mukaisten oikeuksien vähimmäisvaatimustasosta sopiminen helpottaisi vastavuoroisen tunnustamisen periaatteen soveltamista jäsenvaltioiden välillä.

8. Muut tiedot

OM 5/481/2011

EU/2011/1189

14.18 TULKKAUSDIREKTIIVIN TÄYTÄNTÖÖNPANO

1. Tavoite ja tehtävät

Tavoitteena on oikeudesta tulkkaukseen ja käännöksiin rikosoikeudellisissa menettelyissä annetun direktiivin (2010/64/EU) kansallinen täytäntöönpano.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Asettamispäätös 27.3.2012

3. Keskeinen sisältö

Työryhmän on selvitettävä, mitä prosessioikeuden alaan kuuluvia lainsäädäntömuutoksia direktiivin täytäntöönpano edellyttää ja valmisteltava tarvittavat muutosehdotukset. Työryhmän tehtävänä on myös arvioida, mitä muita toimenpiteitä direktiivin täytäntöönpano rikosoikeudellisen menettelyn osalta edellyttää.

4. Organisointi

Puheenjohtaja

erityisasiantuntija Kirsi Pulkkinen, oikeusministeriön lainvalmisteluosasto,
p. 02951 50438

Jäsenet

hallitusneuvos Anne Hallavainio, oikeusministeriön oikeushallinto-osasto
ylitarkastaja Maj Krogell-Haimi, oikeusministeriön demokratia-, kieli- ja perusoikeus-
asioiden yksikkö

hallitusneuvos Merja Leinonen, opetus- ja kulttuuriministeriö

poliisitarkastaja Heidi Kankainen, sisäasiainministeriön poliisiosasto

kihlakunnansyyttäjä Kimmo Pietilä, Salpausselän syyttäjänvirasto

käräjätuomari Juha Fredriksson, Helsingin käräjäoikeus

asianajaja Risto Rouvari, Suomen Asianajajaliitto

hallituksen puheenjohtaja Kristiina Antinjuntti, Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto

5. Taustatietoja

Direktiivi oikeudesta tulkkaukseen ja käännöksiin rikosoikeudellisissa menettelyissä on annettu 20.10.2010. Direktiivi on pantava kansallisesti täytäntöön viimeistään 27.10.2013.

Direktiivillä määritetään oikeutta tulkkaukseen ja käännöksiin koskevat vähimmäisvaatimukset, joita on sovellettava rikosoikeudellisissa menettelyissä koko Euroopan unionin alueella.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi on 10.4.–31.10.2012.

7. Vaikutukset

Direktiivin tavoitteena on parantaa sellaisten rikoksesta epäiltyjen ja syytettyjen asemaa rikosoikeudellisissa menettelyissä, jotka eivät ymmärrä tai puhu menettelyssä käytettävää kieltä.

8. Muut tiedot

OM 5/41/2012

OM006:00/2012

14.19 EUROOPPALAISTA SUOJELUMÄÄRÄYSTÄ KOSKEVAN DIREKTIIVIN TÄYTÄNTÖÖNPANO

1. Tavoite ja tehtävät

Työryhmän tehtävänä on valmistella ehdotus eurooppalaisesta suojelumääräyksestä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2011/99/EU täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi.

2. Hankkeeseen liittyvät asiakirjat

Työryhmän asettamispäätös 15.3.2012.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/99/EU eurooppalaisesta suojelumääräyksestä (EUVL L 338, 21.12.2011)

3. Keskeinen sisältö

Direktiivin tarkoituksena on tehostaa EU:n jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä erityisesti väkivaltarikosten sekä henkilökohtaiseen vapauteen ja seksuaaliseen itsemääräämisoikeuteen liittyvien rikosten torjumiseksi. Direktiivi sisältää säännökset siitä, että henkilö

voisi yhdessä jäsenvaltiossa annetun eurooppalaisen suojelumääräyksen perusteella saada suojaa myös siirtyessään toiseen jäsenvaltioon ilman, että hänen tarvitsisi siellä käynnistää uutta menettelyä suojelua saadakseen. Tarkoituksena on estää suojattavan henkilön joutuminen toisessa jäsenvaltiossa uuden rikoksen uhriksi. Eurooppalainen suojelumääräys perustuu kansalliseen päätökseen suojelutoimenpiteestä, joka Suomen järjestelmässä tarkoittaa lähestymiskieltoa.

4. Organisointi

Puheenjohtaja:

lainsäädäntöneuvos Katariina Jahkola, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto,
p. 02951 50246

Jäsenet:

lainsäädäntöneuvos Sanna Mikkola, oikeusministeriö, lainvalmisteluosasto,
p. 02951 50178

neuvotteleva virkamies Hannele Taavila, varajäsen poliisitarkastaja Heidi Kankainen,
sisäasiainministeriö

ylitarkastaja Sampsa Hakala, varajäsen valtiosyyttäjä Leena Metsäpelto, Valtakunnan-
syyttäjänvirasto

käräjätuomari Tiina Nurmimäki, Helsingin käräjäoikeus

asianajaja Riitta Leppiniemi, Suomen Asianajajaliitto

5. Taustatietoja

Direktiivi hyväksyttiin 13.12.2011. Se perustuu Suomen ja 11 muun jäsenvaltion tam-
mikuussa 2010 tekemään aloitteeseen. Direktiivi on soveltamisalaltaan alkuperäistä eh-
dotusta suppeampi ja soveltuu sellaisiin suojelutoimenpiteisiin, jotka on määrätty rikok-
sen tai väitetyn rikoksen seurauksena. Parhailtaan valmistellaan erillistä asetusta yksi-
tyisoikeuden alalla määrättyjen suojelutoimenpiteiden vastavuoroisesta tunnustamisesta.

6. Aikataulu

Työryhmän toimikausi: 15.3.2012–31.1.2013

7. Vaikutukset

Direktiivillä parannettaisiin lähestymiskielloilla suojatun henkilön mahdollisuuksia saa-
da suojaa rajat ylittävissä tilanteissa. On arvioitu, että direktiivin soveltamisalaan tulevia
tapauksia olisi vähän, joskin määrä saattaa ihmisten vapaan liikkuvuuden seurauksena
jossain määrin lisääntyä. Voidaan arvioida, ettei direktiivillä olisi suoranaisia taloudelli-
sia tai organisatorisia vaikutuksia.

8. Muut tiedot

OM 7/41/2012

OM007:00/2012

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

ISSN-L 1798-7075
ISBN 978-952-259-244-6 (nid.)
ISBN 978-952-259-245-3 (PDF)

Oikeusministeriö
PL 25
00023 VALTIONEUSVOSTO
www.om.fi

Justitieministeriet
PB 25
00023 STATSRÅDET
www.jm.fi